כ"ט בטבת תשמ"ו 10.1.1986

שמחה מעוז,
כבר לא מופת

לוב, עבודה בעיניים
דו"ח פנימי

שוורץ, דיין, וייצמן
וכל השאר

בשער: שרהל'ה שרון
שטח פרטי

בוא לראות...
לבדוק... ולהשוות!

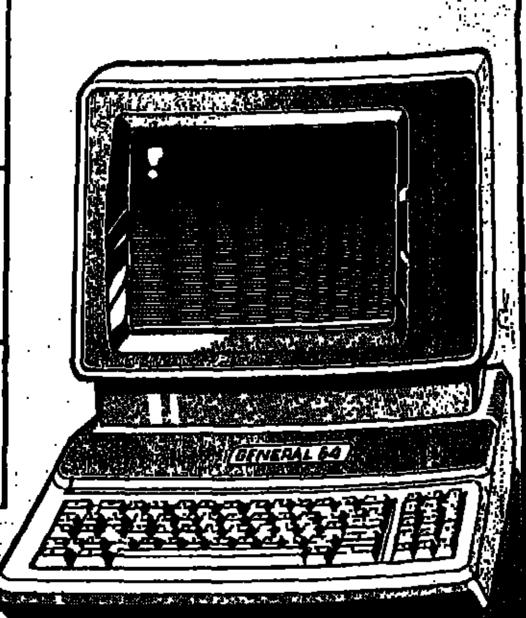
המחשב	מחיר באספקת מיידית	מחיר ביבוא אישי	רווח מיידי לצרכן הנבון
מערכת ג'נרל 64E (תואם אפל) מחשב 128K עברית + + כונן + מתאם + מוניטור + 80 טור	1,420.- ש"ח	1,200.- ש"ח	220.- ש"ח
מערכת ג'נרל 64B (תואם אפל... ויותר) כולל: מחשב + בעברית + כונן + מתאם + מוניטור	1,350.- ש"ח	1,180.- ש"ח	170.- ש"ח
מערכת RX-8800 (תואם אפל, ווינר, עלית ספרינג) כולל: מחשב + עברית + כונן + מתאם + מוניטור	1,150.- ש"ח	990.- ש"ח	160.- ש"ח

כל המחירים כוללים מע"מ

כמו כן, מבצע 6 תשלומים נמשך!

בנוסף ייעוץ והדרכה חינם בבחירת המחשב המתאים לך.
• אמינות • אחריות • שירות ללא תחרות

מבצע לזמן מוגבל!
כל חנויות מ.כ.ן פתוחות במוצ"ש 11.1.86 בשעות 18.00-20.00

מ.כ.ן מחשבים בע"מ

ת"א: מרכז שיווק ארצי: בית התעשיינים, רח' המרד 29, טל: 660218, 03-650705

• רחובות: טלר 30, טל: 08-452163
• חולון/בת"ים: אילת 38 טל: 03-850577
• באר־שבע: מיקרולנד קק"ל 59, טל: 057-78862
• הרצליה: סוקולוב 91, טל: 052-82763
• חדרה: הנשיא 17 טל: 063-33517
• ירושלים: טכנולוגיה ממוחשבת, ינאי 3, טל: 02-231619
• קרית גת: מרכז מסחרי 21, טל: 051-884884

11.1-17.1.86

פתוח במוצאי שבת 11.1.86

שבוע היצרן
כתר KETER
ב... שביר לצרכן

כלי בית • כלי מטבח • צידניות
• אביזרי אמבטיה • טרופיקלים (מיכלי מים שומרי קור חום)
• ריהוט למרפסת ולגן

25% הנחה
על כל מוצרי

הגרלה!
בין הקונים יוגרלו 20 פרסים ממוצרי "כתר"
וסוף שבוע זוגי במלון "הילטון" תל-אביב

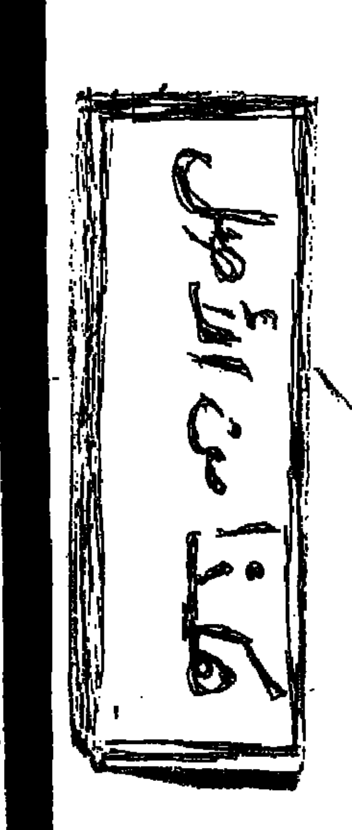
במוצאי שבת 11.1.86 בלבד!

25% הנחה
על כל
הלבשת והנעלת חורף
לנשים, גברים וילדים
כולל מוצרי היוקרה Marks & Spencer

שי על כל קניה - נרתיק "שיקלית" עד אזילת המלאי

זה הזמן לקנות במשביר לצרכן

פרסום הדשן

סופשבוע

כ"ט בטבת תשמ"ו 10.1.1986

עורך: צבי לביא
עריכה: תמר גיא
עיצוב ועריכה גרפית: יורם נאמן
ביצוע גרפי: נטע גרינשפן

קוראים יקרים,

על העובדה ששמחה מעוז עזב את הארץ למדנו מידיעה שהגיעה אלינו, לפיה השתקע בלוס־אנג'לס והחל לעבוד בשירותו של בוב הופ, קומיקאי הסרטים הגדול אשר נחשב היום לאחד מעשירי העולם. מעוז, לשעבר קצין בכיר בצה"ל וראש המועצה המקומית הוד השרון, אכן נעלם מהנוף. קשה היה לעכל את המחשבה שגם בו תדבק תווית של יורד. שלחנו אליו את דורית גרי, הכותבת למעננו מקליפורניה. היא השיבה כי אין לו קשר עם בוב הופ. במקום זה השמיע באזניה וידוי ארוך מדוע הוא מעדיף לחיות היום בארה"ב ולא בארץ.

הדברים קשים ומכאיבים, ואינם מהדגם השגור בפי יורדים. לפיכך, אנו מביאים אותם כלשונם בפתח המוסף, אבל לא כהצגת יחיד. יעקב ארז, שהיה כתבנו בארה"ב במשך שנתיים עד לפני ששה חודשים, תוקף את טיעוניו ונימוקיו במסגרת נפרדת בגוף הכתבה. יצחק בן־חורין נפגש עם קרוביו ומכריו של מעוז ושמע מפיהם דברים על האיש, בכוונה להבהיר אם לא קיימים מניעים ארציים יותר לעזיבתו, מעבר לתיסכול המוצהר מהתמוטטות עולם הערכים שלו. גם סיפורים אלה מופיעים במסגרת נפרדת. אגב, אין כמעט איש המאמין כי מעוז ירד לצמיתות. את וידויו מנסים לתרץ בנטייתו "לעשות כותרות".

אפשר להתווכח על השגותיו. הביקורת שלו איננה תלושה מהמציאות. באותה מידה שהתייחסו לדבריו כשהיה קצין בכיר במטכ"ל ויועץ לוועדת חוץ וביטחון של הכנסת, אין לחותם על חסף רק מפני שהפך את פניו. אבל אנחנו לא שותפים לדרכו, בעיקר כשאכזבותיו אינן על דברים שבחומר אלא ברוח. בריחה איננה פתרון, ועולם לא מתקנים מתוך גועה.

את הכתבה המצולמת על לוב, של הכתבת־צלמת האמריקנית קרול ספנסר, קיבלנו לא מכבר במסגרת שירות הכתבות של סוכנות "גאמא", אשר נוהגת לעתים קרובות לרכוש סיפורים מעתונים או מעתונאים, שאינם נמנים על מערכת עתון, ולהפיצם בין מנוייה ברחבי העולם. בחומר הגולמי שנשלח אלינו, לא צויין אם הסיפור פורסם בכתב־עת כלשהו. זה לא גרע מאמינותו. עיתוי ההפצה, על כל פנים, היה מאד מקצועי.

הסיפור כשלעצמו מעניין ביותר בקטעים הרבים המתארים את דרך הכנתו, מהם ניתן ללמוד על אופי המשטר ובאמצעותם להעריך את תיאורית הכלליים. הוא מזכיר את הסיפורים שכתבו עתונאי־חוץ אירופאים ואמריקנים בגיחותיהם הקצרות לגרמניה הנאצית ערב מלחמת העולם השניה. מכונת התעמולה עבדה עליהם, ובסופו של דבר עבדו בשירותה. הם התרשמו מהקוסמטיקה. את מחנות הריכוז לא הראו להם, והם גם לא חיפשו אותם. קרול ספנסר איננה תמה. אבל היא גם רוצה לחזור ללוב, כדי לסיים את כתיבת דיוקנו של קדאפי שהופרעה באמצע משימתה. אך מכיון שאינה נעדרת יושר מקצועי, משוך חוט של אירוניה על סיפורה, שהקורא הנבון יכול להבחין בו ללא קושי.

בשער: שרה'לה שרון בחדרה שבקיבוץ.
שטח פרטי, עמ' 28–29. צילום: שמואל רחמני.

צוחק מי שצוחק ראשון

„את לא חושבת שהוא כבר שותה מספיק שמן־נויט"

„נורא קשה לפגוש גברים. רעיותיהם משגיחות עליהם חזק.."

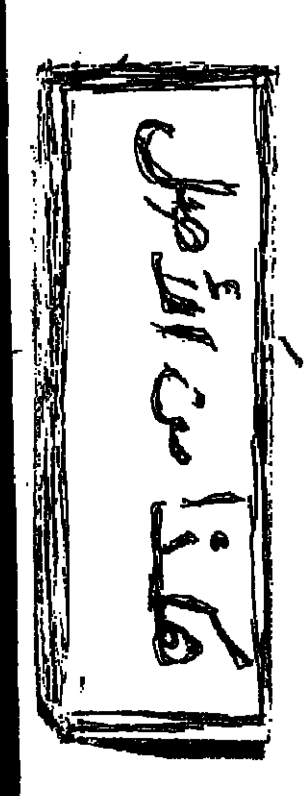

„השנה, הגיעו תיירים מכל קצווי העולם.."

„אבל, אבא, אם מוצאנו מהקוף אז איך זה שדוד משה דומה להיפופוטם?"

„נורא מוזר, המכונית הזו ממש טוחבת נהדר."

„בינינו, הוא פשוט דרס אותו עם המכונית.."

שמחה מעוז: אני לא יודע מה אני מחפש.

שמחה מעוז, כבר לא מופת

אלוף־משנה (מיל.), חטיבת לוס־אנג'לס

וידויו של אלוף־משנה בצה"ל, בעל עיטור המופת, וראש מועצה מקומית מוצלח, שנשבר לו מישראל. טוב לו יותר לשחות בשמנת של לוס־אנג'לס. „אנחנו יושבים בחושך ומסתכלים בכוכב. הרבה אנשים בני דורי עדיין שבויים באורו, אבל הכוכב לא קיים יותר", הוא אומר. מכריו לא מתרגשים מהמונולוג התוקפני: „שמחה מעולם לא היה אידיאליסט. אם יציעו לו מקום בטוח ברשימה לכנסת, הוא יחזור בריצה".

מאת דורית גרי (קליפורניה)

„כשהייתי קטן חשבתי שכולם יהיו צדיקים ואמיצים ופטריוטים, וישראל תהיה המדינה הכי טובה והכי צודקת בעולם. כיום – ישראל היא מדינה מפגרת ובעייתית. רק ציונות חזקה ונואשת, או חוסר ברירה כלכלי, יכולים להחזיק אנשים שם".

הדובר הוא שמחה מעוז, אלוף־משנה במילואים, בעל „עיטור המופת" ממלחמת יום הכיפורים. בעשור האחרון היה עוזר ראש אגף תיכנון במטכ"ל, יועץ בטחוני לוועדת החוץ והבטחון של הכנסת, וראש המועצה המקומית הוד השרון. בשלוש השנים האחרונות גר בארה"ב. לקליפורניה הגיע כמנהל פרוייקט חקלאי ישראלי־אמריקני. כיום הוא עוזר בהנהלת פרוייקט חקלאי אמריקני. בן 50, גרוש, וחי עם ישראלית מיוצרת ביזנ', פרבר רווחה בלוס אנג'לס. שני בניו חיים בארץ. אחד הוא מהנדס אלקטרוניקה, נשוי ואב לבן. השני, בן 19, משרת בצה"ל.

שמחה מעוז נולד בתל־אביב וגדל בכפר־סבא. שפם העבות מאפיר והופעתו ספורטיבית – מכנסיים כחולים וחולצת תכלת, שלא היתה רכוסה, כמנהג האמריקאים, עד לכפתור האחרון. הוא מגדיר את עצמו כמי שהיה שייך בארץ ל"אצולה הכפרית" מבחינה חברתית, ולמערך – מבחינה פוליטית – „לא בגלל שאני כל־כך אוהב אותם, אבל חשבתי שבין שתי הרעות – זו של המערך רעה פחות".

„אני נולדתי פסימיסט ואוהב לחשוב על עצמי כפסימיסט מודרני", הוא אומר.

„אני משווה את מדינת ישראל לכוכב זוהר יפה ובוהק, כפי שכתוב בספרים של ביאליק. אנחנו יושבים בחושך ומסתכלים בכוכב, אבל הכוכב הזה כבה מזמן. הרבה אנשים בני דורי עדיין שבויים באורו. הם רואים את האור, אבל הכוכב לא קיים יותר ולא יכול לחזור יותר.

„אני ציוני, עדיין. אני לא שונא את מדינת ישראל, ואת ארץ־ישראל אני אוהב אהבת נפש. אני קשור אליה. שם נולדתי. אבל עוד לפני שהשתחררתי מהצבא – בעצם, מאז מלחמת יום כיפור – התחלתי להרגיש שהעסק מפושל. אחרי השיחרור, כשהתחלתי באמת להכיר את עם ישראל, הכנתי שאני חי במקום בעייתי מאד, והגעתי למסקנה שאני לא יכול לעשות שום דבר לשנות את המצב.

„לא שלא ניסיתי. הייתי מוכן להשאר בישראל ולהלחם על עמדותי אבל אין לי כוח וחשק ואני לא מאמין שזה יעזור הרבה. עד שהפכתי ראש מועצה האמנתי שזה יעזור. זאת היתה הפעם הראשונה שהכרתי את עם ישראל. לפני כן, בצבא, שהוא עילית מכל הבחינות, הייתי במידה רבה כמו במועדון סגור במידה רבה. אבל עכשיו it's a lost case (זה עסק אבוד). אין סיכוי שהמדינה תהיה מה שאני רוצה שתהיה. גם אם יש לה סיכוי להיות משהו אחר – טוב או רע – זה לא מעניין אותי. אני הגעתי הנה משום שאני אוהב את ארה"ב, ומעריך את עצמי, ואני חושב שאדם שמעריך את עצמו צריך לעשות כל דבר במכסימום, וכך המקום לגור בעולם – זה ארה"ב.

„בעיני לא מוצאת חן החברה הישראלית. אני נולדתי לתוך חברה מסויימת, שכן מצאה חן בעיני, ואני מתגעגע אליה אבל יודע שלא תחזור יותר. אז יכול להיות שאני אידיוט סנטימנטלי ואמוציונאלי, אבל זה כך. תוך כדי חיי בארץ חל מהפך אדיר, שהביא אותי לחיות בחברה שאני לא רוצה לחיות בה.

„יש deal ביני לבין מדינת ישראל. המדינה צריכה לתת לי דברים שאני זקוק להם, ואני חייב לתת למדינה דברים שהיא זקוקה ממני. אני את שלי עשיתי ב־deal הזה. שירתתי בצבא. שילמתי מיסים. סיכנתי את חיי, לא גנבתי, לא פשעתי. הייתי אזרח שומר חוק. כל מה שאזרח טוב צריך לעשות, עשיתי. אין לי טענות נגד המדינה, אבל לי היא כבר לא נותנת מה שאני צריך. אין לי סיפוק לחיות במדינה הזאת עם מה שקורה שם. לא דפקו אותי שם – מס־הכנסה לא עלה עלי, המדינה נתנה לי כל מה שרציתי – קריירה בצבא, עמדה פוליטית מכובדת במועצה מקומית. אף אחד לא הציק לי. בסך־הכל מדינת ישראל היתה פייר אלי, אבל מה שקורה שם זה לא בשבילי. אני לא רוצה שיהיו לי מצוקות לב ונפש כמו שיש לי כשאני בא לשם. אני רוצה שקט מוחלט.

„האנשים כאן יותר נעימים מהאנשים בארץ. הם פחות תוקפניים. בארץ מסתובבים כל מיני בני־אדם. את חלקם אני אוהב וחלקם לא. אבל הצרה היא שהקומבינציה היא כזאת, שבסך־הכל קשה לי להיות שם. החברה הישראלית היהודית היא חברה לא הומוגנית. יש בה ניכור גדול, תופעות אלימות, תוקפניות ולא נעימות. אם אני נוסע בעיר, וזקנה נוהגת ומסתבכת בצומת עם נהג משאית שצועק עליה 'אשכנזיה מחורבנת', במקום קריאות כמו 'חמור' שהיו נפוצות כשהייתי ילד – זה סימפטומטי לחברה, שאני לא יכול לחיות בה.

„כשאני רואה עם מי אני חי שם, זה מעצבן אותי. מציק לי שיצא מהמדינה מה שיצא ממנה. הדברים נובעים מההבדל העדתי. אילו בני האדם בארץ היו שונים, לא היה איכפת לי ולא היה מעניין אותי אם הם חומים ושבאו ממרוקו או הונדורס. היום הקיטוב המפלגתי בנוי במידה רבה על אלמנט עדתי, ועל העניין העדתי בנו את הבחירות. זה לא מוצא חן בעיני, כי הבעיות הקיומיות האמיתיות של מדינת ישראל הן לא בעיות עדתיות אלא עם הערבים והעולם. לא אכפת לי אם זה קיים גם כאן. אני לא מהאבות המייסדים של ארה"ב. אני מהבנים המייסדים של ישראל ולכן שם זה מפריע לי.

„אחרי שעזבתי את הצבא, היתה לי במידה רבה הרגשה של בחילה. לדוגמא, רוב האזרחים הם שומרי חוק וסדר עד שזה מגיע לרכוש שלהם. אני, בתור ראש מועצה, שמעתי דרישות מתושבים שרצו לקדם עניינים שלהם, וביקשו שאעבור על החוק בכמויות מדהימות (רשיונות בניה, מענקים, סובסידיות וכו'). אף אחד לא בא לרשות המקומית ואמר: אני מוכן לתת. אבל אין אחד שלא בא ואמר: אני רוצה לקבל. זה חלק מהמדינה.

„מדינת ישראל נשלטת על ידי פוליטיקאים מושחתים כמו בכל מקום. אבל האמריקאים כל־כך גדולים וחזקים עד שמה שהם לא יעשו – שום דבר לא יכול להשמיד אותם. מדינת ישראל הקטנה – כל פיפס יכול להפוך אותה מבחינה פנימית וחיצונית,

(המשך בעמוד הבא)

„האיש פשוט מתוסכל"

פתאום קם אדם בבוקר ומחליט להשמיץ עם. מי שמכיר את שמחה מעוז מקרוב־קרוב אינו מתפלא כלל. האיש פשוט אוהב להתבלט, להטיל פצצות ולעוזאזל עם התוצאות.

„אני אוהב אותו, אבל אני לא מתרגש ממה שהוא אמר. הוא יכול לאמר דברים רק כדי להרשים. מחר הוא יכול להגיד דברים הפוכים" – אומר בן משפחה.

אחת ממקורביו סבורה: „הוא בכלל לא עזב את הארץ. הוא יצא לעבוד עם האחים הורביץ. אין לו גרין־קארד ולא שום דבר קבוע שם. הוא יצא סתם בשביל השינוי. בשיחות טלפון, האחרונה לפני שבועיים, הוא משמיץ את אמריקה והאמריקנים".

לציבור הרחב – שמחה מעוז, הוא אלוף־משנה רב זכויות בצה"ל, כולל עיטור מופת במלחמת יום הכיפורים, על פעולתו בהצבת ראש הגשר בתעלת סואץ. אדם מבריק שקידומו בצבא היה מהיר. תפקידי פיקוד בצנחנים וגולני ותפקידי מטה.

ב־1976 הוא פרש מצה"ל, כיון שדרגת התת־אלוף לא ניתנה לו על מגש של כסף. הוא היה צריך להמתין וסירב. שמחה מעוז, כלכלן (תואר שני), תחל לשמש כיועץ כלכלי וניהולי לחברות וכמרצה באוניברסיטת חיפה ובטכניון.

אבל לא איש כמעוז, הרפתקן חסר סבלנות, ישקוט על שמריו. כעבור שנתיים הציע לו המערך לרוץ לראשות מועצת הוד־השרון. הוא נעתר וב־1978 סחף נצחון גדול. בתקופת כהונתו זכתה הוד־השרון לפיתוח חסר תקדים. הכשלון היחיד שלו היה בתחום יחסי־האנוש. מעוז לא הצליח ליצור קשר עם בוחריו. לא אמר שלום ברחוב – אפילו לא לתומכים שאירגנו עבורו חוגי בית. „זה פגע באנשים", מאשרת מזכירת סניף המערך. „הוא שנא את החיכוך עם התושבים" – טוען קודמו בראשות המועצה, משה ינוביץ.

אחרי ארבע שנים התפטר כיוון שהחליט לעבוד עבור בניו של יגאל הורביץ בארה"ב.

לאיש מבריק מסוגו, בעל רקע של קצין בכיר והשכלה בכלכלה לא היה קושי למצוא עצמו כמעט בכל מקום ובכל מצב. אבל איך, לעזאזל, נפטרים מהתפקיד הציבורי? הכנסת החליטה לדחות את הבחירות לרשויות המקומיות בשנה ומעוז נתקע בתפקיד שלא חפץ בו יותר: „לא אקריב את תכניותי האישיות על מזבח המועצה, או המפלגה אליה אני משתייך. התחייבתי לכהן ארבע שנים בתפקיד ואת זה מילאתי עד תום". הודיע מעוז בראיון ל„מעריב".

שנתיים קודם לכן, הצהיר מעוז על תכניותיו לרוץ לקדנציה נוספת. זה כמובן לא הפריע לו להתפטר כעבור כמה חודשים, ולצאת לארה"ב. אולם עקרונות לחוד, מעוז שכח משום־מה להחזיר את המנדט שלו למערך. חצי שנה לאחר שיצא לארה"ב – התכנסה המועצה המקומית כדי לפטרו מחברותו.

הכוונות ששמחה מעוז עשה בקריירת שלו ושינויי חביון התכופים, יכולים אולי לסייע ללמד על האיש. די מפתיע היה לגלות בארכיון המערכת תיק עב־כרס על האיש, גם מתקופת שירותו הצבאי. זהו דבר נדיר שאיש צבא מפטפט. כבר אז דיבר מעוז ודיבר.

לקראת הבחירות לכנסת ב־1981 הכריז מעוז על כוונתו לרוץ מטעם המערך. הוא נכשל. בבחירות של 1984 הוא מסכים להעמיד מאמריקה הרחוקה את שמו לבחירה לכנסת. ברשימת המערך? לאו דווקא. הפעם הוא רץ לכנסת עם יגאל הורביץ, שעם בניו כזכור הוא עבד באמריקה.

שכנה מקורבת לשמחה מציינת: „הוא ניהל את מועצת הוד־השרון והיו לו תכניות להיות חבר־כנסת. הוא הלך למועצת כקרש־קפיצה פוליטי. כשהבין שאין לו סיכוי להיות מועמד לכנסת – החליט לפרוש. לדעתי הוא מתוסכל מאי הצלחתו שם. יש גיל שאדם מסתכל לאחור ושואל את עצמו 'לאן הגעתי'. משפחתו אינה אתו. הוא לא הצליח שם. הוא עדיין מחפש עצמו. האיש לא היה מעולם אידיאליסט גדול. הוא לא עזב בגלל אידיאולוגיה והוא לא יחזור בגלל אידיאולוגיה. אם יציעו לו מחר להיות חבר־כנסת הוא יחזור. האיש פשוט מתוסכל וההשמצה היא דרך לפרוק תסכולים".

יצחק בן־חורין

שמחה מעוז
המועמד שלך
לראשות מועצת הוד השרון
המערך
מפלגת העבודה-מפ"ם ובלתי מפלגתיים

מעוז בעלון תעמולה של המערך (1978); בסוף כתוב שם "להתראות".

(המשך מהעמוד הקודם)

והפוליטיקאים משחקים. מהאנשים האלה אי אפשר לצפות לשום דבר. הם נוכלים, נרקיסיסטים ואגואיסטים. אני לא חייב להתפשר עם זה. לא רוצה. ראשי רשויות מקומיות בארץ הם כמו בני־ישראל במצרים – תבן לא נותנים להם ולבנים דורשים מהם לבנות. כשאנחנו היינו צריכים רמזור – עד שלא עשינו הפגנות ובאה טלוויזיה – לא קיבלנו דבר. מפני שכל מה שקורה בארץ זה מלחמת כנופיות, ואחת הכנופיות היא ממשלת ישראל.

„הממשלה פועלת כאילו היא גוף עצמאי. הבעיה המרכזית שלה היא שיש לה גם עם שצריך להתחשב בו. אבל את עם ישראל שמו בצד. הליכוד שם את הפוליטיקה מעל עם ישראל היושב בציון – בדיוק הגדרה של פאשיזם. ממשלות המערך לא היו הרבה יותר טובות, אבל לפחות היו יותר חכמות, וידעו להסתיר את זה, וזה ההבדל בינן לבין הליכוד. בשנות ה־40, וה־50 היה במקרה אדם גדול אחד – בן־גוריון. גורלות של אנשים נחתכים בגלל אדם אחד, ואם אין מזל, בגלל אחר כזה גם עמים נמחקים והולכים לאיבוד.

„היום אני מחפש רמת־חיים מירבית ומינימום בילבול שכל. מיגוון האופציות שעומדות לרשותי כאן הוא עצום. הכל כאן מאורגן למכסימום של נוחיות. רק צריך ללחוץ על הכפתור הראשון. יש כאן מיגוון אדיר של אפשרויות מבחינת עיסוק, בידור, השכלה, רכישות, קניות – כל מה שעושה רמת חיים. ועוד מרכיב חשוב – כאן אני יכול להיות עם מי שאני רוצה להיות, ולא עם מי שאני צריך. כאן אתה יכול להפריד עצמך משכבות אדירות של האוכלוסיה שאתה לא מעוניין בהן.

„למדינת ישראל אין אוצרות טבע חוץ מאשר אנשים. אלא שהדור הצעיר לא כל כך איתן באמונתו בציונות. הבן שלי בארץ הוא מהנדס אלקטרוניקה שמרוויח 500־600 דולר בחודש. בן גילו כאן כבר מרוויח 50 אלף דולר בשנה וחי אחרת לגמרי. כאן כל זב ומצורע – אם הוא רק רוצה לעבוד – יכול לחיות ברמה הרבה יותר גבוהה מאשר בארץ. אחד הדברים שהורסים את המדינה הוא שלאנשים צעירים אין רמת חיים נאותה ויש להם אופציות בחוץ. בעלי מקצוע צעירים אומרים, 'מה אני חולה נפש? כמה זמן אני יכול להמשיך ככה?' והם הטובים בורחים מהארץ, לא רק המאפיונרים.

„אם יש סיבה שתחזיר אותי לישראל, זה המצב הבטחוני. הערבים הם אויב, אין שום סיכוי לקיים אתם יחסים, והם לא מהווים גורם אם כן לחיות בארץ או לא. אני אהבתי את השירות הצבאי ובהחלט אהבתי ללכת למלחמות. אם אני יכול לעזור בנושא הזה – אהלן וסהלן. המלחמה היתה מענה הולם לבעיות הנפשיות שלי. זה היה האתגר, הרעש, המהומה. הסיכון שיש במלחמה מצא חן בעיני תמיד, והייתי מוכן בהחלט לסכן את חיי. וזה טבעי – כל המעשים הגדולים בעולם הם פועל יוצא של קריזות נפשיות, שמוצאות פורקן לטובת הכלל. בן־גוריון, לדוגמא, היה נמוך וקטן, ואולי דווקא משום כך הביא דבר גדול לישראל.

„אבל המלחמות גם השפיעו על יחסי למדינה. מלחמת יום הכיפורים אחראית לחלק גדול מהאסונות החברתיים, הכלכליים והפוליטיים המערערים את קיומה של מדינת ישראל. אהבתי להשלות את עצמי שצבא וכטחון – למרות שמעורבים בהם אינטרסים אישיים ונרקיסיזם של גנראלים – בחשבון הסופי הם נשלטים על ידי פטריוטיזם ואלטרואיזם. אבל מלחמת יום הכיפורים גילתה לי שטעיתי. אני לא סובל שאנשים צעירים נהרגים כך סתם. לא יתכן שבחור בן 18 יהרג בגלל שמשה דיין או דדו התגלו כנמושות, כנפלים.

„מדינת ישראל נשלטת על ידי פוליטיקאים מושחתים כמו בכל מקום. אבל האמריקאים כל־כך גדולים וחזקים עד שמה שהם לא יעשו – שום דבר לא יכול להשמיד אותם. מהאנשים האלה אי אפשר לצפות לשום דבר. הם נוכלים, נרקיסיסטים ואגואיסטים".

(המשך בעמוד 31)

איזו מהפכה נחמ...

דבר מוזר קרה לעתונאית האמריקנית בדרך ללוב. שר החוץ הזמין אותה לכתוב ולצלם את המהפכה, והיא חשבה שיתנו לה לעבוד חופשי־חופשי. מהרגע הראשון, ובמשך חמישה שבועות, הרגישה כמו אסירה בתוך כלוב של זהב, מפוטמת בארוחות דשנות ובסיפורי הצלחה של מחלקת התעמולה הקדאפית. הפגישו אותה עם הרבה נשים משוחררות בלי אף טרוריסט אחד. הטרוריסטים גם לא נתנו לה להגיע לשיא של ההרפתקה.

סיפור וצילומים: קרול ספנסר, שרות "גאמא"

כשירדתי מהמטוס בטריפולי, חיכתה כי התמורה, שעל אף כל המחקרים המוקדמים שעשיתי, לא היה לי שמץ של מושג למה לצפות. ההזמנה לבקר בלוב באה משר החוץ הלובי, ד"ר עלי טרייקי, והובטח לי שיקבלו אותי בנמל התעופה. איש לא בא. למרות העובדה שהייתי מצויידת בכל האשרות הדרושות, פקיד ההגירה העיפו רק מבט אחד בדרכוני האמריקני והפנה אותי מיד לאולם ההמתנה. היה ברור שאיש אינו יודע מה ברצונו לעשות אתי. ידעתי כי בלי נוכחותו של נציג רשמי, אשר יהיה מוכן ליטול על עצמו את האחריות עלי, רוב הסיכויים שאראה את לוב מתוך חדר [illegible]

[illegible]

שמנות ושחורות, באנגלית, היה כתוב שם: "שותפים, לא פועלים בשכר".

עכשיו כבר עברה שעה תמימה. בראשי חלפו תמונות עגומות כיצד יגיבו במערכת אם יעלו אותי על המטוס הבא ויחזירו אותי הביתה. ואז, הגיע במרוצה צעיר הקיגורה והתנצל עמוקות על האיחור. מישהו טעה בזמן הנחיתה שלי. הוא הושיט את ידו והציג עצמו מוחמר, המלווה והמדריך האישי שלי. תוך דקה החזרו לי חפצי, עברתי במכס בלי שיחפשו בתיקי, והיינו בדרכנו לטריפולי.

כתב, שביקר בלוב, יעץ לי ערב הנסיעה: "אל תנסי לצלם שם, ולוא גם תמונה אחת, בלי רשות". הייתי בטוחה שהוא מגזים, אבל לא עבר זמן רב עד שהבנתי, הודות למוחמר, שבמקרה הטוב הוא נקט לשון המעטה. מוחמר עבד במחלקת העתונות של משרד ההסברה הלובי, והייתי עתידה להכירו היטב בחמשת השבועות, בהם היה צמוד אלי כמו צל. אם גרתי בבית המלון בחדר מספר 410, מוחמר גר ב־411 [illegible]

איזו מהפכה נחמדה

בתמונות (מימין, בכוון מחוגי השעון): ריקודי נשים במעמד הצגת מתנות הכלה בטקס חתונה; הפגנת אנטי־מערבית, תמונה שכיחה בבירת לוב; טחנת הקמח הלאומית, ציוד איטלקי להפקת מקארונים איטלקיים; המראה החדש, נשים משופחות בסגנון מערבי במשטר המטיף לשינאת המערב.

(המשך מהעמוד הקודם)

כתרגום חופשי, היא „מדינת ההמונים". שם חדש המצהיר על דבקותו של העם הלובי בעקרונות הסוציאליזם, כאמצעי לביסוס שליטת העם הערבי על רווחתו שלו. לא מכבר ציינה לוב מלאת 15 שנה למהפכה של קדאפי. את השם החדש אימצו לפני שמונת שנים. שם עם שיטה. פעמים רבות רבתי עם מוחמד בגלל רצוני לבצע את משימתי העיתונאית, ובגלל חוסר הרצון מצדו לשתף פעולה. כל אחד מאתנו מילא את תפקידו, אך כפי שציין מוחמד באוזני חוזר וציין: „מיס קרול, את אינך מכירה את השיטה".

הרשמים הראשונים עדיין טריים בזכרוני: סיסמאות מהפכניות – כמו „עוני הוא עבדות" ו„אין דמוקרטיה בלי אסיפות־עם ובלי ועדים ציבוריים" – המצטטות את תורתו של קדאפי, מוצגות בנמלי התעופה, בבתי הספר, בבתי מלון, במקומות ציבוריים. נשים מבוגרות לובשות „פאראשיה", שמלה לבנה ארוכה שנחשבת ללבוש הלאומי המסורתי, ורק עין אחת מציצה מתוך חור מלבני בבגד. הטלוויזיה הארצית משדרת תערובת מתמדת של פעילויות תרבות, אירועים פטריוטיים, עצרות סטודנטים, אינדוקטרינציה צבאית. בכל פינה נתקלים בשלבים שונים של תהליכי בניה. בולט היעדרם של חיי לילה בערים אבל גם אין עוני מאידך – אין גם להט דתי והתלהבות המהפכה להם ציפיתי. במקומם, מצאתי, לפליאתי הרבה, תחושת סדר ותכנון, בלי סמים, בלי אלכוהול, ואמרו לי גם – עם מעט מאד גנבים. לא הייתי מאמינה אלמלא אותם פעמים בהן השארתי את נרתיק המצלמה שלי בלובי של המלון ללא השגחה ואיש לא נגע בו.

בעודי מתרגלת לאורח־חיים שונה לחלוטין, התחלתי להבחין בקווים של התנהגות ומנהגי יום־יום המתגלים רק לאחר תקופה מסויימת של שהות במקום זה. [illegible] הרשימו אותי במיוחד הניגודים [illegible] האוירה [illegible] לובים צעירים, לבושים [illegible] שלהם [illegible] – לעומת המשמעת

התמורה, המאפיינת את הנערות בנות העשרה, לבושות מדי־צבא ירוקים מעומלנים, שצעדו בסך בקצב אחיד. הריסות לפטיס מאגנה, שם נולד הקיסר הרומאי ספטימוס סוורוס – לעומת השיכונים הקומפקטיים ההולכים ונבנים. המסיבה הנערכת לכבוד הכלה הביישנית בליל כלולותיה, על טהרת הנשיות – לעומת טקס חלוקת תארים באוניברסיטה, כשאשה צעירה מקבלת בגאווה את התעודה. ניגוד נוסף הוא „המהפכה הירוקה", חריגה אך פורחת בעליל בין חולות המדבר. גם כשהגעתי למתקן הצבאי השמור בקפדנות, שם נמצא משהו של קדאפי בטריפולי – בניין מרשים, שבו תותחים מבצבצים מכל עבריו – הופתעתי כשהובילוני, במורד שביל עפר, לרחבה מתוחה שם ניצב „אוהל" כמו... אוהל בדואי גדול.

מבחינה תרבותית, לוב היתה אומה של שבטים בדואים, המבודדים זה מזה במרחבי המדבר. שליטים זרים ניצלו את הבדווים במדיניות של הפרד ומשול. ערב מלחמת העולם השניה התאחדו השבטים למאבק באיטלקים. ב־1951 השיגה לוב את עצמאותה ואידריס הראשון מונה למלך. ב־1 בספטמבר 1969

הפילה את המלוכה קבוצה של קצינים, בראשותו [illegible] קולונל בן 27, מועמר קדאפי. הוא לא מוכן [illegible] את העבר ואת מאות אלפי הלובים שנהרגו [illegible] נגד האיטלקים, ביניהם סבא שלו. בבנגאזי [illegible] במוזיאון על־שם נאצר, גיבורו המצרי [illegible] קדאפי, המוזיאון מוקדש בלעדית לתמונות [illegible] המתעדות את ההרס הרב שגרמו המלחמות.

כל עיתונאי זר שמגיע ללוב מקבל [illegible] התכנית שלי נערכה לתאר פרופיל של [illegible] של לוב ושל מנהיגה. אבל העובדה [illegible] אינה מבטיחה שאכן תוכל לבצע אותה [illegible] אתה גם צלם. לוח הזמנים שלי נראה [illegible] שחקן, מלא והפעות שבוטלו [illegible] פעם הצלחה קטנה, שדוחפת אותך להמשיך [illegible] הייתי מבקשת רשות לבקר במקום כלשהו [illegible] בסירוב, מתעקשת ולוחצת עד שמוחמד [illegible] ישר בעיניים ובחיוך ומשיבת [illegible] אפשרי". אלא שזאת היתה בריחה [illegible] הספקתי ללמוד ששתי מלים הן [illegible]

קדאפי הקרין התנשאות קרה, ולא קם לברכני. „מדוע העתון שלך כינה אותי האיש המסוכן ביותר בעולם?", ירה באנגלית שאלה מהמותן המיועדת בעליל לזעזע, לערער את שיווי משקלי, או לבחון אותי...

כי, לשתים קרובות, במשך שעות על שעות, הרגשתי כמו אסירה בבית המלון, ותמהתי מדוע שר החוץ בכלל הזמין אותי, אם מחלקת העתונות אינה מתכוונת לאפשר לי לעבוד. החלק היחיד בתכנית, שהתנהל בלי הפתעות, היו ארוחות הבוקר הצהריים והערב. במרוצת חמישה [illegible] הוספתי חמישה קילוגרמים למשקלי. גיליתי [illegible] גילוי חדש לשעות הערב: כתיבה מחדש של [illegible] שלי. המשכתי להאמין, שאם אקצר אותה, כדי [illegible] ברורה ומדוייקת, אולי הדברים יתנהלו בצורה [illegible] יותר. אבל זה לא הלך ככה.

הבעיה כפניה ניצבתי לא היתה רק תבעיה [illegible] של גישות וחופש תנועה. היה גם מימד [illegible] יותר, הכרוך בהבדלי התרבויות בין העולם [illegible] לעולם הערבי. אני קוראת לזה תסמונת „בוא [illegible] ישר לעניין" לעומת „שתי קפוצ'ינו". זה טוב [illegible] העתונות המערבית רגילה לעבוד ביעילות [illegible] זמנים. אין מקום לבזבוז זמן, כי זמן הוא [illegible] שיטת הביצוע שלנו מאופקת וישירה: להכנס, [illegible] את העובדות, לעמוד בלוח הזמנים, לצאת. [illegible] אנו מצפים שיענו לרוב הדרישות שלנו. [illegible] אינה נגררת שפה של שחצנות מקצועית [illegible] אצלנו העתונות".

[illegible] „מיס קרול, רק עוד חמש דקות... מיס קרול, את [illegible] את השיטה". מוחמד מבטיח (וקצת נוזף) [illegible] ראש. זה הוא מוקיר משהו לכל מי שליל [illegible] העולם הערבי. התגובה שלי היתה להוריד את תיק המצלמה ולהוציא ספר כיס – כי ידעתי שחמש דקות יהפכו לעשר דקות, שמן הסתם יהפכו לשעה, אם לא יום או יומיים. בשביל הלובים, הדקות שמסומנות על השעון אינן אלא המצאה שרירותית של מוח מערבי. הם פשוט אינם מבינים את ההתעסקות שלנו עם זמן, ממש כשם שהיעדר ההבנה מצדם נראה משונה לגמרי בעינינו. נוסף לכך, לפי המנהגים שלהם צריך קודם כל לשתות קפה או תה, אחר כך לדבר קצת, לצחוק קצת, להתוודע, ואז, אולי, אפשר לגשת לעניין. כשהייתי מתייאשת באמת, וכבר עמדתי לקחת את המטוס הבא הביתה, מוחמד היה נוזף בי ומשיא עצה: „מיס קרול, הצחוק, הדיבורים, האמון, ההתלוצצות... זה מה שחשוב באמת. כל השאר לא חשוב".

שאלו אותי, לאחר שחזרתי משם, אם הקשיים שנתקלתי בהם לא נבעו במקרה עקב היותי אשה. התשובה שלילית. האיסלאם אמנם מכתיב עדיין את את חוקי המוסר וההתנהגות החברתית בין נשים לגברים, אולם המהפכה של קדאפי החדירה מספר שינויים חשובים בקשר למעמדה של האשה בחברה הלובית וליחסו של הגבר כלפיה. יש חוק חינוך חובה לבנים ולבנות, כולל בית־ספר תיכון, והממשלה מעודדת את הנשים להמשיך בלימודים האוניברסיטאיים. נשים משתתפות בצורה פעילה בצבא ובהגנה האזרחית. בשדה אימונים של מחנה צבאי אליו נלקחתי, שדה שגודלו כמחצית מגרש כדורגל, פסעה בסך יחידה של חיילות חמושות בנות עשרה, לבושות מדים ירוקים מעומלנים, זרועותיהן ורגליהן נעות באחידות ונעלי־העבודה השחורות שלהן נוקשות ברצפה בקצב מרויק. לשמאלי, נראה מחזה זהה. במרחק ראיתי עוד שלוש יחידות. כשהתקרבתי לאחת הקבוצות, ראיתי את אצבעותיהן הזריזות מפרקות את הנשק הסובייטי. הראשונה שגמרה – קפצה לרום, עקבי נעליה נוקשים. היתה זו „המכללה הצבאית לנשים", אקדמיה צבאית שנוסדה ב־1979, אותה מסיימות כל שנתיים יותר מ־100 קצינות.

לא חסרות לנשים בלוב הזדמנויות בתחום הקאריירה, במיוחד בתחומי הבריאות, החינוך והצבא. הצעירות שפגשתי השילו מעצמן את התלבושת המסורתית של אמותיהן והעדיפו את הבגדים המערביים או מערביים, שניתנים לרכישה בסופרמרקטים החדישים. גיליתי להפתעתי, שבמרכזי קניות אלה המתגאים לגומה שש קומות המצויידים בהרגנועים, אפשר למצוא שפע של סחורות מובאות ממערב: בגדי נשים וגברים בעיצוב איטלקי; נעליים, תכשיטים ובשמים צרפתיים מבשירי ויחיאנו ומוצרי אלקטרוניקה בריטיים. אם כי האיסלאם אוסר בילוי מעורב לפני החתונה, הרי באוניברסיטאות לומדים יחד בחורים ובחורות. לנשים יש כבר זכות לבחור באופן עצמאי את הבעל, וכן שמורה לשני בני הזוג הזכות לתבוע גירושין.

מסיבת חתונה אחת אליה הוזמנתי, שקקה פעילות. נשים צעירות, בסנדלי־עקב חשופים, רקדו על הבמה אשה בתורה, תנועותיהן מורגשות על־ידי צעיף הכרוך על שמלות־ערב בסגנון מערבי. הנשים המבוגרות יותר, בלבוש מסורתי, פיטפטו בעליזות. תכשיטי־הזהב הכבדים שלהן נצצו כמו עיניהן. הכלה ישבה יחד עם החתן בפינה השמאלית של הבמה, נראית כמו בובה בחלון ראווה של חנות. פרט לחתן ולנוכחות הזמנית של אחד מאחי הכלה, הטקס אופיין בהיעדרם של הגברים. לפתע, בלי התראה מוקדמת, ניגשה צעירה אחת נועזת לאבי הכלה, שבדיוק נכנס לחדר, והזמינה אותו להצטרף אליה לריקוד. דומיה השתררה בקרב האורחים הנדהמים. ריקודים מעורבים אסורים בהחלט לפי חוקי האיסלאם. אחת הנשים המבוגרות השתלטה במהירות על המצב וביישה את הצעירה קבל עם ועדה. הצעירה, שפרצה בבכי, נאלצה לשבת ליד שולחן צדדי. עם סיום התקרית, נמשכה מיד החגיגה...

באחת ושלושים אחר חצות צלצל הטלפון. „...קרול, האם את ישנה?", הכרתי את קולו של שר החוץ, ד"ר טרייקי. כמובן ששיקרתי ואמרתי „לא", תוך שאני מתפלאת לאן מובילה שיחת הטלפון הזאת ומדוע היא מתקיימת דווקא בשעה מוזרה זו של הלילה. „טוב", אמר שר החוץ, „אני מנסה לארגן לך למחר פגישה עם המנהיג". מיד התמלאתי מרץ והתרוממתי מעל המיטה כולי עירנית. ד"ר טרייקי אמר לי להשאר במלון ולהיות מוכנה, לא לעזוב את המקום בשום פנים ואופן. לפני שנפרדנו לשלום הוא הבטיח לתתקשר שנית בבוקר ולאשר עם הקולונל קדאפי הסכים או דחה את בקשת הראיון.

הבוקר שלמחרת נמרח עד אין קץ. ידעתי שקדאפי העניק ראיונות אישיים רק לעיתים נדירות ביותר. בשתים עשרה ושלושים עדיין לא שמעתי מלה מד"ר טרייקי. כדי להעביר את הזמן ירדתי לחדר האוכל לארוחת צהריים. ברגע שהוגשו הצלחות הופיע אדם שלא ראיתי אותו קודם לכן. הוא אמר לי שעלי לעזוב מיד את המלון כדי להיות נוכחת בפגישה שאת סיבה לא פרט. הוא לא הוסיף מלה ופניו נשארו חתומות. זכרתי את אזהרתו של שר החוץ לבל אעזוב את המקום מכל סיבה שהיא, ושאלתי את האלמוני מיהו האדם שהוא לוקח אותי לפגוש אותו הוא ענה שלעצמו אינו יודע את זהותו והוא הוסיף שהוא מדבר בכל הכנות. הוא פשוט קיבל הוראות להביא אותי. המשכתי לחקור מי האנשים שנתנו לו את ההוראות אולם הוא חזר השהה את תשובתו ובמקומה אמר שמוטב כי נמהר שכן חשוב מאד עבורי לא לאחר לאותה פגישה. החלטתי שמוטב לנטוש את הרעיון להתמודד עם צלחת הספגאטי החם שהיתה מונחת לפני ולאחר כרבע שעה ניצבנו בשערי באב־אל־עזיזיה, ואני ידעתי שזהו הרגע לו חיכיתי.

אי רבע שעות לאחר מכן כבר ישבתי באולם המתנה קטן ואפרורי במטהו הצבאי של קדאפי, מפטפטת עם המתורגמן שלי. צעירה אחרת, לבושה ג'ינס וחולצת כותנת מחוייטת בקווים רכים ונעולה נעליים מפאריס, דיברה בלחש בצרפתית עם גבר שהנחתי כי הוא המתורגמן שלה. חשבתי שאולי היא עתונאית כמוני, אך לפני שהספקתי לשאול, מישהו בא לקרוא לה והם עזבו את החדר. שבוע לאחר מכן היא הופיעה שוב, במסיבת עתונאים שעמדה להתקיים גם כן בבאב־אל־עזיזיה. אך הפעם היה ברור לי שהיא

(המשך בעמוד 32)

כמו דאלאס, בכחול־לבן

צבי ורחל שוורץ, אבא ואמא של רות דיין וראומה וייצמן. שורש הענפים המתפצלים. חוט ארוך של רומנטיקה ארצישראלית יציבה מול סיפורי הנישואין והגירושין של השבט. תמונה משפחתית ליד חבל הכביסה ביום הולדתו ה־90 של צבי. הוא עדיין מקנא לה.

מאת טל בשן
צילומים: שמואל רחמני

כביסה משפחתית

"אני מצטערת, אתם חייבים להפסיק עכשיו, צבי צריך ללכת לתלות כביסה".

הוא היה החבר הכי טוב של משה שרת, דב הוז ואליהו גולומב; הוא ניהל ויכוחים עם א.ד. גורדון ולימד את לורד סמואל עברית; הוא היה בן לוויתם של ברל וטבנקין ושותפו למשרד עורכי הדין של רב יוסף – וחוץ מזה הוא אבא של רות דיין וראומה וייצמן, סבם של שני שבטים מן המפורסמים והשנויים במחלוקת במדינה. אבל באותו בוקר של תחילת ינואר, היתה סצינת הכביסה מרשימה מכל אלה גם יחד: צבי שוורץ, בן 90, סר למרות אשתו, רחל בת ה־89, לוקח את קערת הפלסטיק הכתומה המלאה כבסים רטובים ויוצא לדשא, מתכופף, סוחט, תולה וחוזר חלילה.

"פעם", הוא מציץ מבין המחוכים והמגבות נוטפי המים, "פעם ראה השופט לואי ברנדייס, שהיה גם כן כבר בן 90, בחורה צעירה ויפה בבית המשפט. את יודעת מה הוא אמר? 'חבל שאני לא בן שבעים'".

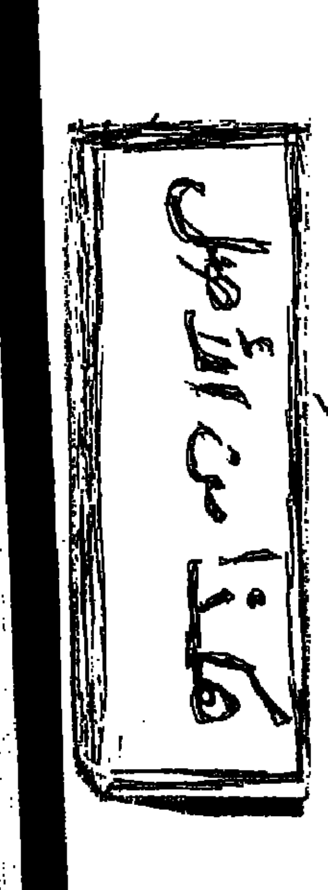
הוא עדיין מביט בבחורות יפות, (ולעצמו בוודאי אומר: חבל שאני לא בן 70), קורא בלי סוף, ונוסע פעם בשבוע לירושלים ללמוד תלמוד. היא עוד נוהגת (ב"דייהטסו", כמובן), מבשלת, מתעמלת – ושניהם עדיין מתווכחים, דואגים ומתרפקים זה על זה ("צבי, תפסיק"). כל הסביבה מתפעלת – חוץ מרחל שוורץ. היא, הידועה כתכליתית וחכמה מכולם, טוענת ש"שטות לעשות מזה עניין. הרי זה קורה לבד. אנחנו לא חושבים על זה". היא גם לא נלהבת מהצפה התקשורתית שפקדה לפתע את הבית – וכעוד בעלה מתראיין בהנאה בלתי מוסתרת אצל עיתונאית זו ואחרת, היא נעלמת במטבח ומשם מזכירה לצבי שיש עוד דברים בחיים: "נו, די, צריך לאכול צהריים".

ב־22 לדצמבר חגגו לסבא שוורץ את יום ההולדת. תשעה נרות בעוגה במקום תשעים, וששים ושניים מוזמנים, רק מבני המשפחה הקרובה – צאצאי השבטים קלמיקר (משפחתה של סבתא רחל), שוורץ, דיין ווייצמן. היו שם נכדים (5) ונינים (10) והרבה אחיינים ודודנים רחוקים. רות וראומה בישלו; אלה, בתו של אודי, כתבה שיר; אביב, בנו של יונתן גפן (בן דוד), קרא אותו. סבא צבי נשא נאום קצר וציטט מתהילים: "אל תירא כי יעשיר איש, כי ירבה כבוד ביתו. כי לא במותו יקח הכל ולא ירד אחריו כבודו".

האם היה זה רמז לאלה מבני המשפחה, שכסף וצוואות מעסיקים אותם הרבה מדי? ואולי היה זה דווקא פסוק נחמה לכל היורשים הפוטנציאליים? כך או כך – ברור שסבא צבי עומד כיום בראש מקבץ משפחתי מסועף ומרתק מאד. הוא עצמו קורא לזה בהומור "משפחת דאלאס". אפשר להציג זאת כך: אם גבורה אחת (יעל דיין־שיאון) מצליחה למלא בסיפורה האישי תכנית שלמה בטלוויזיה, הרי יחד יכולה כל החבורה שנקבצה שם, בביתה של רות דיין, למלא את כל לוח המשדרים לעונת החורף. חוץ מהדייניים, על כל סיפוריהם הידועים והווייצמנים – מסועפים

(המשך בעמוד 19)

רחל וצבי שוורץ עם אלבום משפחה על הקיר. משפחת וייצמן, רות דיין, ילדי דיין ונכדים. למטה: עם הילדות: אני טיפוס שלא מפחד.

הקיבוץ, האיידס וסוציאליזם בימינו

עולמנו מורכב מאבסורדים – ואלבר קאמי צדק, אפשר או להתאבד או לצחוק. לפעמים מצחיקים אותנו גם סיפורים טראגיים. בבתי הקברות, לשם אנחנו באים בדרך כלל כדי לבכות, מגרד אותנו לפעמים צחוק עליו קשה לנו להתגבר. הצחוק והבכי הם שני סוגים של הבעת חרדה, וכשאנחנו מביעים חרדה, אנחנו יכולים להמשיך לחיות איתה. גם מהסיפור הבלתי־יאומן על המתנדבת שהדביקה קיבוץ במחלת האיידס אפשר לבכות או לצחוק. אחרי התייעצות חטופה עם מר קאמי, החלטתי לצחוק ואני מקווה שהתנועה הקיבוצית, אותה אני אוהב ומעריך כחברה המקורית ביותר שצמחה לנו פה, תמחל לי ואולי אפילו תצחק ביחד איתי. ותלך לטיפול, למחות הראש הקטן.

למי שלא קורא את הדברים החשובים שבעתון, אלא רק את הכותרות הראשיות והמשעממות על פרס ושמיר, אני רוצה לספר בכמה מלים את הסיפור המרתק, הטראגי־קומי, הבלתי־נשכח, המלא מוסר־השכל, על המתנדבת שהגיעה מחוץ לארץ עבדה בהתנדבות באחד המשקים בצפון (בגנותו הדראוכליז) ואחרי העבודה, הדביקה חלק מחברי המשק. פנויים ונשואים, היא לא עשתה חשבון. בוקר אחד נודע למשק (באסיפה הכללית או דרך אחד החברים ששלט בשוודית והגיע איתה עד כדי שיחה) שהבחורה חולה, ויכול להיות שכמה חברים נידבקו במחלה האיומה. בינתיים המתנדבת עשתה כנפיים, ונסעה להדביק אחרים בארץ אחרת. לפי העתון, האינטרפול דולק אחריה, אך עד עכשיו ללא הצלחה. האינטרפול מתורגל לחשוף פושעים מאורגנים ומוחרי סמים כבדים, אבל כנראה שהוא חסר־ישע כשמדובר במרדף אחרי מתנדבות עם חיידקים.

ובינתיים, המשק גועש. וכל יום, מכחיש קיבוץ צפוני אחר שהוא הקיבוץ הצפוני הנגוע. והגיעו הדברים עד כדי כך שהסיפור כולו כבר הוכחש לחלוטין, ובכל זאת שכים ורשים בו. האתיקה העתונאית היא עניין נשיי. ואם אתה עתונאי בריונה, אתה יכול גם להיות אני וגם ללכלך. „אחד המשקים בצפון," כתב העתונאי מתי־מלוכלך. וכמה משקים כבר יש בצפון? נכון, די הרבה. לפי כך, בכל משק צפוני החלו הבירורים הרעיוניים. חברים התכנסו סביב כוסות תה וניחשו, כטוב לבם מה, באיזה משק שכן מדובר. אבל בסופה של שיחה הם נושאו ישר לעניין:

„זה לא אצלנו, אהה"
„לא, אצלנו זה לא יקרה."
„שטויות שכאלה"
„צריך לטפל בזה בתוך התנועה, זה מה שחשוב."
„רק לא להוציא החוצה."
„אבל זה כבר יצא."
„אז צריך לשמור על זה ככה."
„אבל חברים חולים, חברים יכולים למות!"
„מי אמר להם להתחיל איתה?"
„מה יש, כבר אין לנו מספיק בנות במשק?"
וכן הלאה.

בינתיים, כמעט בכל יום, אתה קורא בעתון ידיעה נוספת בנוגע לקיבוץ הצפוני שנידבק כמות הנידבקים המשערת, זהותה של נושאת המחלה, וכיו"ב. פה ושם אתה קורא גם מכתבים של חברי משק נועמים, בנוסח: „השתמע מרשימתכם כאילו זה הקיבוץ שלנו, ובכן – לא חבים ולא יער, ובודאי שהכתבים שלכם יבוש קצת לפני שהם ממהרים להשמיץ."

מה שברור לגמרי זה שיש קיבוץ אחד שהוא גם בצפון וגם בצרות. אנשים אולי נידבקו במחלה ממארת שעלולה להמית אותם. אבל הראש הקטן אינו מרים אצבעו ואומר: זה אני. אני חולה ואני מבקש שיעזרו לי. לא, החבר מהמשק הצפוני אולי מעדיף למות ורק לא להגיד לאשתו: „תשמעי, היה לי סיפור עם הבלונדה ההיא... אני נורא מצטער, באמת, אבל את ראית איזה מכנסונים היא לבשה והגופיה שלה רקדה לי מול הפנים בבננות... ואני רק גבר, למרות שאני חבר... אז עכשיו אני רוצה להגיד לך... היה לי סיפור איתה, ועכשיו אולי יש לי גם מחלה ממנה..."

מונח לפני גזיר־עיתון (אני שומר כל פיסת מידע משום שהסיפור מדליק, וגם משום שאני לא מתאר לי שמישהו אוסף קטעים כאלה, והכף שלי זה לאסוף דברים שאיש אינו חפץ בהם), ובעתון שמונח לפני מצוטטים דבריו של האפידמיולוג הראשי של משרד הבריאות, פרופ' שוורץ: „המעבדות לגילוי מוקדם של מחלת האיידס עדיין לא קיבלו מנות דם לבדיקה מהמשק הקשור בפרשה. וכרגע, ברשימה של משרד הבריאות, הכוללת את נושאי נוגדני המחלה, לא מופיעים חברי קיבוצים."

במלים אחרות, פחות אפידמיולוגיות: הקיבוץ טרה, אך עדיין לא מטפלים בחברים שאולי נפגעו במחלה האיומה הזאת אך מעדיפים להשאר בעילום שם, להחזיק ראש קטן, ובעיקר – לשמור על טוהר המשק. והם לא יגשו לבדיקות, ולא לטיפול. ואולי לא תדעו באיזה קיבוץ בצפון מדובר עד שתראו שקיבוץ שלם בצפון נעלם מהצפון. אלבר קאמי צדק: החיים הם באמת אבסורד, ולא כדאי לבכות כשאפשר לצחוק, ולא כדאי להתאבד כשהחיים יכולים לחיות כל כך יפים, עם או בלי מתנדבות. לכן הייתי רוצה עכשיו לראות קיבוץ שלם צועק צעד אחד קדימה, ואומר: „זה אנחנו", ומתפקע מצחוק. ושנהיה בריאים אחד

כסף מלוכלך

לפני חודשיים בערך, סיפרתי על שטר כסף שקיבלתי ועליו, בעט כדורי, מישהו כתב „יחי כהנא" או מלים גסות אחרות. אני כבר לא זוכר, כסף בא וכסף הולך. אבל מאז הפירסום, אני מקבל כל מיני שטרות עם כל מיני תמלילים של משוגעים, וסתם גרפומנים שכותבים על שטרות של שקלים משום שזהו כנראה הנייר הזול ביותר.

קודם כל – קוראים יקרים, תודה רבה, ותמשיכו ככה. זה נחמד לקבל מדי פעם כמה שקלים מהקוראים שלך. רק תעשו לי טובה, אל תשלחו לי שטרות שיצאו מהמחזור. כמו זה שקיבלתי לפני שבוע: שטר של חמש מאות שקלים ישנים (ישנים זה לא מילה), עם הפרצוף הארום מרוב יקב של הברון אדמונד דה־רוטשילד. על השטר הזה כתב בחור תרבותי בשם פייר אלבושיני את המלים האלה: „מדינה כזאת, חבל באמת שהיטלר לא גמר אתכם." זה בצד של הברון, ובצד השני, צמוד לאשכול ענבים, יש לנו תגובה כזאת: „חבל שהיטלר לא גמר עליך יא משוגע. מאת א.ב." לא, זה לא א.ב. יהושע. זה לא הסגנון שלו. ואני לא מבין מדוע שני חבר'ס שמעוניינים להתכתב בנושא היטלר צריכים לעשות את זה דווקא דרך ארנקי הציבור. ומה בכלל אני יכול לעשות בשטר ישן של 500 שקלים ישנים? יצחקו עלי במכולת. באמת, מלבד החברים של היטלר, מי יקבל ממני את הכסף המלוכלך הזה? אבל אתם, קוראים יקרים, אל תפסיקו, ותמשיכו לשלוח שטרות עם תמלילים של פסיכים. רק עשו טובה, תשתדלו לשלוח שטרות סחירים, בני זמננו. גם כסף זר יתקבל, כמובן, בברכה. מה, כבר אין אף מגיאק שכותב סיסמאות מגונות על שטרות של 100 דולאר?

יהונתן גפן

כניסה משפחתית

(המשך מהעמוד הקודם)

והחזקים לא פחות, אפשר להזכיר גם את משפחות שנהורא, שהתחתנו בתוכם בינתיים וגם את הענף של המהנדס רב קלימקר, אביה של רחל, מייסד בית חרושת „עתיד", (לימים „שמן"). הוא עצמו התחתן התגרש פעמיים מאשתו. אחד מבניו, דניאל, נשלח למרוקו בענייני אגרונומיה ונשאר שם ארבעים שנה. הוא חזר בינתיים, אבל ביום ההולדת הוא לא היה. מסתבר שנסע שוב למרוקו, לביקור ידידותי.

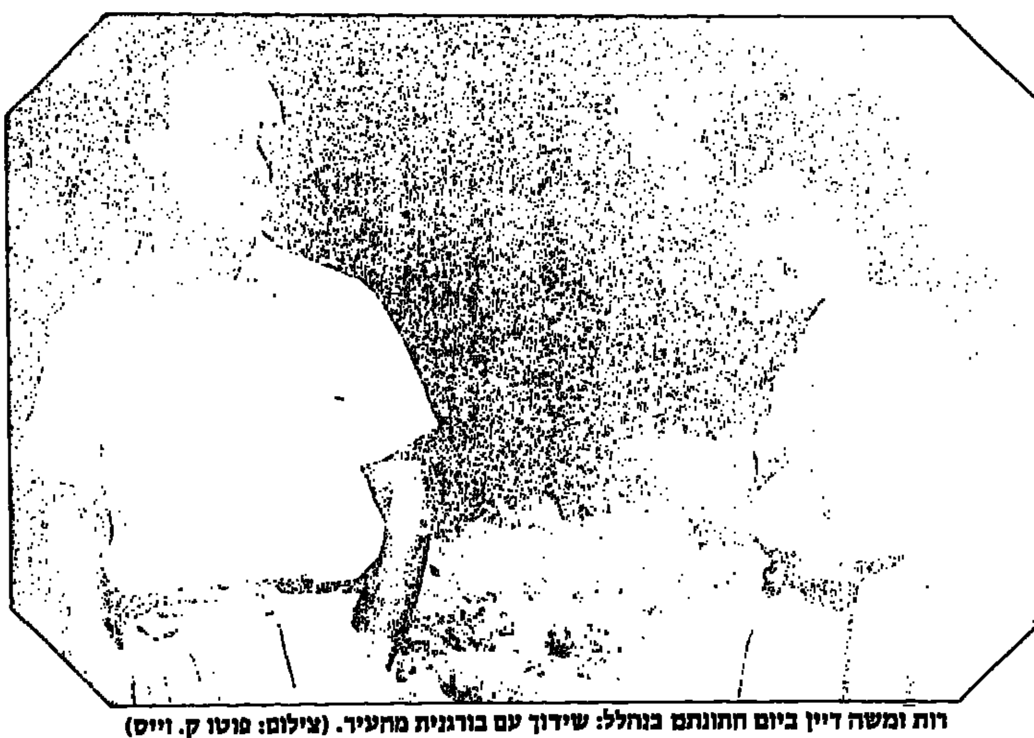
מעגלים נפתחים ונסגרים כמו אדוות סביב אבן שנזרקה לכינרת. החתן שהציגה ראומה בפני הוריה לא היה סתם עזר וייצמן – הוא היה הבן של יחיאל, שצבי שיחק אתו קלפים עוד בדמשק בזמן התורכים, והאחיין של חיים וייצמן. נדירה הצעירה שבה המרד היחיד לייחוס הוא הוותק - אלה הם, לטוב ולרע, בני האצולה הארץ־ישראלית, נסאי ה„מייפלאואר" ששלטו ואולי שולטים עד היום בהתיישבות העובדת, במפלגת העבודה, בבורגנות הקיבוצית ובימין המתון, בצבא, בפוליטיקה, באקדמיה ובתעשייה.

כשצבי שוורץ מספר את תולדות המשפחה, אתה לא יכול שלא לשאול את עצמך מה היה קורה אילו – או אילמלא: אילמלא התאהב צבי ברחל, אילמלא התחתנה רות עם דיין וראומה עם וייצמן, אילמלא היו האיים גיסים לשעבר בקמפ־דייוויד. האם ההיסטוריה שלנו היתה נראית אחרת? „דבר אחד ידוע", אומר שוורץ, „שלקרבה האישית בין מנהיגים נודעת חשיבות רבה במהלך ההיסטוריה".

הכל, אם כן, התחיל במחזור השלישי של גימנסיה הרצליה, ב־1911, כאשר צבי שוורץ, בן 15, התאהב ממבט ראשון ברחל קלימקר, בתו של הפטרסכימאי קלימקר, שעלה ארצה ב־1905. „היא היתה הכי יפה בכיתה", אומר שוורץ בערגה, „וגם התלמידה הכי טובה. היו לה צמות ארוכות והבעה מאוד רצינית". זמן קצר לפני כן עלה צבי, תלמיד חכם ובן למשפחה ציונית, כדי ללמוד בארץ ישראל. הוא נסע לבדו באניה מאודסה, הציג בפני המנהלים, מטמן ושנקר, את מכתבי ההמלצה שקיבל ברוסיה - והתקבל. את החדר הראשון ששכר חילק עם בר־טנכא מאירוביץ, אביו של מייסד „הפרלמנט של ראשון" ותלמיד גרוע, לפי עדות שכנו לחדר.

אחרי „מבחן אומץ" ראשון שערכו לו חבריו ללימודים במקווה ישראל („פחדתי נורא. הייתי שם לבד בין הערבים...") התחיל להתאקלם בזריזות. חבריו לכיתה היו דב הוז, משה שרת, יצחק אולשן ואליהו גולומב, כולם תלמידים מצטיינים שהיו, יחד עם צבי, לחבורה גם כבגרותם. ידידתו הטובה היתה רחל גוטמן, אחותו של נחום – אבל אהבתו היתה שמורה לרחל בעלת הצמות. „בכ"ט בשבט תרע"ג, שנתיים לפני החתונה, התוודיתי לפניה באהבה". אז, מסביר צבי, „הכל היה הרבה יותר רומנטי. וידוי באהבה היה בו מן הטקס. מלה היתה מלה. לא כמו היום".

רחל אמרה שתתן לו תשובה למחרת, אבל בלילה, למרבה המבוכה, הסתבר שאליעזר גולומב והחבר'ה כבר ידעו את דבר הוידוי המרגש ולא התפעלו מן העניין. „הם טענו שלא יכול לחיות לי בבקשה, תנסו". אבל הוא ניצח. רחל מודה ש„הוא היה הכי עקשן": כאשר ריחפה על הרומן סכנת טירפוד בגלל סכסוך שנפל בין השניים, הפעיל צבי את זוג אופניים, נסע סמוך לביתה – „וכשיצאה מן הבית לשיעור פסנתר הפלתי את עצמי מן האופניים והיא עזרה לי לקום". „חלוקת התפקידים" הזאת נותרה ביניהם במידה רבה עד היום: הוא הרומנטיקן בעל הנמצאות והדרמטיות. היא המנהיגה במשפחה. להוציא את הפרשה ההוא, טוענים הקרובים, לא עסק צבי מימיו בתככים ובדרכי עורמה, מה שמסביר מדוע לא נכנס מעולם לפוליטיקה. „הוא ישר כמו סרגל", הם אומרים.

רות ומשה דיין ביום חתונתם בנהלל: שידוך עם בורגנית מהעיר. (צילום: פוטו ק. וייס)

בשנה האחרונה ללימודים בגימנסיה הקימה החבורה של הוז, שרת וגולומב, צבי ורחל בתוכה, את „הקבוצה המצומצמת", שהחליטה להפסיק את הלימודים ולצאת אל האדמה, להגשמה חקלאית בא"י העובדת. הוז היה המפקד, ועל פיו נשק דבר. צבי ורחל, אז כבר זוג לכל דבר, נשלחו תחילה ללמד בחיפה. הם גרו יחד בחדר עוד בתל־אביב („זה מטעמי חיסכון", הסביר צבי למנהל הגימנסיה שנזף בו על כך) אבל ה„חיים בחטא" הרגיזו כל־כך הרבה אנשים עד ש„בסוף הכריחו אותנו להתחתן". הוא היה בן 19. היא בת 18. האם היו אז עדיין ילדים? „מה פתאום", אומרת רחל, „כבר בגיל 17 ידעתי בדיוק מה אני רוצה מהחיים".

מחיפה נשלח הזוג הטרי למרחביה, התיישבות שיתופית (קורפורציה) בחיתוליה, ללמד את בני הפועלים עברית. „הם דיברו אידיש ויעל גורדון, בתו של א.ד., ניסתה ללמד אותם אבל לא השתלטה". אנשי העמק היו, אכן, גזע קשה. „היה אחד, זכרסקי, שהיה עומד בשתים עשרה בדיוק ליד דלת בית הספר ודורש שאפסיק ללמד כי הילד צריך לבוא איתו לחרוש".

שלוש שנים בילו שם. בבוקר לקחו כינין נגד קדחת ולימדו את הילדים. בערב היו מתווכחים, כמו כל העולם אז, על קפיטאליזם וסוציאליזם. השמות שמזכיר שוורץ מן העמק נשמעים כמו לקוחים מהלקסיקון לתולדות ההתיישבות בא"י: ברל, טבנקין, א.ד. גורדון, הרצפלד, שוחט. „ברל", הוא אומר, „היה באמת מנהיג רוחני. היינו יושבים ומקשיבים לו שעות. איש נחמד מאד ומשכיל, וגם אוהב נשים לא קטן". טבנקין? „היה מרצה לנו עד שתיים בלילה. הוא היה הכי קיצוני. אותו לא תמיד הבנו, אבל היתה לו כריזמה". והרצפלד? „את מה שהוא אמר לא הבנו בכלל. מלה אחת לא היתה קשורה לשניה". שוורץ הצעיר היה מרצה על מרכסיזם ועל מלחמות היהודים. „מכל הסביבה היו באים לשמוע. אני עוד זוכר את אבא של זה, מה שמו, רפול – מגיע מתל־עדשים עם הפרידה והרובה".

אחרי פרק קצר של גיוס ושחרור מהצבא התורכי עבר צבי לעבוד בבית החרושת לשמן של החותן. במסגרת מסעות השיווק שלו בממלכה העותומנית פגש גם את חיליק וייצמן, אביו של עזר. „שיחקנו יחד קלפים והפסדתי אצלו סכום הגון. אחר־כך, כשראומה התחתנה עם עזר, אמרתי שזה הריבנז' שלי...".

ב־1918 לקחו צבי ורחל את רות, בת שנתיים, ויצאו ללונדון, עדיין בשליחות „הקבוצה המצומצמת", בלי אנגלית ובלי כסף: הקבוצה החליטה שעכשיו צריך ללמוד, כדי להתכונן לקראת המדינה שבדרך. צבי היה המורה הראשון לעברית בקהילה היהודית של לונדון (בין השאר, של ישעיהו ברלין ושל אחיו של הלורד סמואל). אחר־כך עבר כמתרגם ב„קרן היסוד" וכמזכירו הפרטי של לייב יפה, מראשי הקרן, וחוץ מזה היה כתב „דבר" בלונדון (מינוי אישי של ברל כצנלסון). מלבד כל אלה הוא גם למד – תחילה כלכלה ואחר־כך יהדות ב„ג'ואיש קולג'".

רחל למדה בינתיים חינוך. רות הקטנה ראתה את אבא־אמא רק לפעמים. „הייתי ילדה די בודדה", היא אומרת, „אבל פיתחתי לי עולם משלי". הוז, שרת, גולומב ואולשן שמשו לא פעם תחליף. „הם היו כמו דודים שלי, גידלו אותי במשותף עם ההורים". אולשן, לימים נשיא בית המשפט העליון, היה בייבי־סיטר ולקח אותה לקירקס. שרת פינק אותה במתנות. לפעמים לקחו אותה כולם לוועידות של „פועלי ציון". חיים משוגעים, מה יש לדבר? „הייתי הילדה הפלסטינאית היחידה בכל אנגליה, ממש אטרקציה".

ראומה נולדה בלונדון ב־1925, כשרות היתה בת 8. כעבור שנה חזרו כולם ארצה. רות שנאה את בית הספר („למל"). לרחל לא היתה עבודה. צבי המשיך

(המשך בעמוד הבא)

„הייתי ילדה די בודדה. הוז, שרת, גולומב ואולשן היו כמו דודים שלי, גידלו אותי במשותף עם ההורים. הייתי הילדה הפלסטינאית היחידה בכל אנגליה, ממש אטרקציה"

ראומה ועזר וייצמן עם הנכד: „איך אפשר לא לאהוב אותו".

(המשך מהעמוד הקודם)

לעבוד בקרן היסוד והרצה באוניברסיטה. להנאתו הלך בערבים לשמוע הרצאות במשפטים מפי השופט זמורה. „אמרו לי – אם כבר שמעת את ההרצאות, למה שלא תבחן?". הוא נבחן ועבר את ההסמכה למשפטים בהצלחה, אבל לא התכוון כלל להיות עורך־דין. יום אחד סר למשרדו של עורך־הדין הנודע ברנארד ג'וזף, הלא הוא דב יוסף, לימים „שר הצנע", כדי להמליץ בפניו על מתמחה צעיר, יעקב שמשון שפירא. יוסף לא התלהב („הוא קיבל למשרד רק מיוחסים") אבל נעתר לבסוף, ובינתיים שאל את שוורץ „ומה אתך?". „אמרתי לו שזה לא בא בחשבון. יש לי משפחה ואינני יכול לחיות מחמש לירות – זה מה שקיבלו מתמחים אז". דב יוסף („שהיה די קמצן") הציע לשלם לו 8 לא"י, ולאחר התייעצות קצרה עם רחל היה שוורץ למתמחה במשרד. „בסוף אני עבדתי כסטאז'ר בשביל שפירא...".

ב־1937 כבר היו שוורץ ודב יוסף שותפים במשרד משגשג, (שם צמחו אחרים מטובי המשפטנים בארץ: חיים צדוק, שלמה תוסיה כהן, גדעון האוזנר ויהושע רוטנשטרייך). אבל כבר בתחילת שנות השלושים השתפר המצב: השוורצים בנו בית נאה ברחביה (השכנים קראו למקום „שוורצוואלד"). השהות באנגליה הוסיפה להם נופך של תרבות בריטית, והבית הפך למרכז חברתי של האליטה הירושלמית. בביוגרפיה על דיין מתאר אותם שבתאי טבת כ„בית ועד של החברה הגבוהה, האנגלו־יהודית אוניברסיטאית, הציונית־בריטית והסוכנותית־ממשלתית בירושלים"; ובעברית פשוטה, כהגדרת אחד המקורבים: „לשתות תה של חמש אצל רחל שוורץ היה משהו".

מי לא היה כאז שרת והוז וחבורתם, וינגייט וארוסתו, ואפילו בני משפחת חוסייני. טבת גורס שהשידוך עם רות שוורץ הקפיץ את דיין בכמה דרגות קדימה. מבחינה של תרבות וגינונים לפחות. „זה נכון", אומרת רות דיין, „מה שחסר למשה היתה השכלה פורמלית. הוא היה צמא ללימודים, ואחרי החתונה באמת עזרו לנו הורי ללמוד בחו"ל. גם ההיכרות שלנו באה דרך לימודים: אני לימדתי אותו אנגלית בנהלל". טבת מוסיף, מפי עזר וייצמן, שמשה דיין למד בבית ההוא לרקוד וואלס...

למרות אורח החיים הבורגני, הקפידה משפחת שוורץ לשמור על רוח סוציאליסטית. את רות שלחו ל„מחנות העולים". ראומה, אחותה, נשלחה כבר בגיל 9 להתחנך במשמר העמק. בשביעית הודיעה רות

> רות היתה מאוהבת בו כמו שהיא מאוהבת בו היום. היא פשוט אמרה לי: 'נכון שהוא יפה? נכון שהוא חכם? נכון שהוא מקסים?' נו, אז מה יכולתי להגיד?...

שהיא יוצאת ללמוד חקלאות בנהלל – ולעזאזל כל הלימודים העיוניים. שם, בבית הספר לבנות, הכירה את משה דיין ותוך זמן קצר הפכו לזוג צמוד „כאשכול ענבים על גפן". הביקור הראשון אצל הוריה השאיר עליו, לדברי רות, רושם עמוק. „לבוא מצריף דולף בנהלל, עם בית־שימוש בחוץ, לקוטג' אנגלי – זה היה בכל אופן משהו", אומרת רות. צבי זוכר שמשה היה „בחור ביישן, עם הערות שקטות של הומור וחכמה". רחל אומרת שלא קיבלה אפילו שאנסה להתרשם: רות („היא היתה מאוהבת בו כמו שהיא מאוהבת בו היום") לא חיכתה לחוות הדעת שלה. „היא פשוט אמרה לי, 'נכון שהוא יפה? נכון שהוא חכם? נכון שהוא מקסים?' נו, אז מה יכולתי להגיד?"...

בדיוק ביום השנה העשרים לנישואי הוריה, ב־12 ביולי 1935, התחתנה רות, בת שמונה־עשרה, עם משה, בן עשרים. צחוק הגורל – גם הם חיו יחד ב„חטא" ונאלצו להינשא מהר בלחץ אנשי נהלל, עם הורי משה בראשם. טבת מכנה את נישואיהם „שידוך צמרת" בין ההתיישבות העובדת לאינטליגנציה המרינית־משפטית. „ההורים של משה הסתייגו בתחילה מן השידוך עם 'הבורגנית מהעיר', היא מחייכת, „אחר־כך ראו שטעו".

החתונה נערכה במושב, אבל השוורצים הכניסו נופך של לוקסוס עירוני: הם שכרו אוטובוס מיוחד לאורחים, הביאו מיני מגדנות ומעדנים והזמינו את נכבדי האומה – שרת, רופין וכל שאר ידידיהם מנוער. (לימים יהיו היחסים בין דיין לשרת, החבר הכי טוב של חותנו, קרירים ביותר. „משה פשוט לא העריך אותו", מחייכת אשתו לשעבר). רות, יחפה במכוון, קיבלה הינומה מסבתא פנינה (קלימקר) ושמלה רקומה פשוטה מאמא רחל, אבל מה לעשות – המתנות של ידידי ההורים היו „בורגניות" ויקרות, עניין שגרם למשה אי נוחות רבה. „לבסוף החלטנו שבכסף הזה ניסע ללמוד בחו"ל".

צבי שוורץ, בקשריו, סידר לו מקום גם באוקספורד גם בקיימברידג' (דרך חיים וייצמן...) אבל הפרק הזה נסתיים מהר מאד: „משה שנא את לונדון מהיום הראשון. הוא רצה לחזור מיד הביתה", מספרת רות. הם חזרו לנהלל, שם נולדה יעל. סבתא רחל הוזעקה עם מכונית המוריס שלה לקחת את רות ויעל מבית החולים בעפולה בליל גשם סוער.

רחל שוורץ היתה אחת הנהגות הראשונות בארץ, ומעללי הגבורה שלה מעטרים את תולדות המשפחה מדור לדור. היא זו שלימדה את משה לנהוג, וגם את יעל; היא חצתה עם מורה דרך ערבי מפותר את מדבר סיני, כדי להגיע בזמן לטיסה שתקח אותה מקאהיר לדרום אפריקה (שם היה אז צבי) והבריחה נשק לירושלים במלחמת השחרור, עדיין באותה המכונית. את הנכדה יעל היא לקחה לטיול ברכב באירופה. בכל משבר, צרה ובעיה, הופיעה סבתא רחל בדהרה עם האוטו, ממש כמו "סופרוומן". „אני פשוט טיפוס שלא מפחד. מה לעשות", היא אומרת „זו לא גבורה. האינסטינקט הזה פשוט חסר לי. צבי יותר אמיץ ממני, מפני שהוא מפחד – ומתגבר". זו היתה אולי אחת הסיבות לקרבה המיוחדת שנוצרה בין משה לחמותו: „הם היו דומים בהמון דברים", אומרת רות, „היא אשה בלי גינונים ובלי קישקושים, מאד ריאליסטית, מאד קרת רוח. משה העריך אותה מאד". גם לאחר הגירושין, מספרים, נשאר עם החותנים ביחסים סבירים. „סבא העריך אותו מאד כדמות פוליטית וציבורית", מנסחת יעל בדיפלומטיות.

מן הגירושין הרבים במשפחת דיין איבדה המשפחה רכוש לא קטן: המשק שקנה צבי לרות ומשה בנהלל עבר לידי גרושתו של אודי דיין, טליה. הבית שקנה להם בצהלה שייך עכשיו לרחל דיין. שוורץ, למרות שאיננו שש לדבר על העניין, כואב את האבידות: „אני לא התערבתי, אבל חבל שכך קרה. היום רות מודה שטעתה בעניין הזה. היא לא היתה צריכה לעזוב את הבית". ורות אומרת: „הם התנגדו לגירושין, אבל אני לא שאלתי אף אחד. החלטתי – וזהו".

(המשך בעמוד 32)

שינויים חידושים ושיפורים בקווי הנסיעות בכל הארץ החל מ- 12.1.86

באישור המפקחים על התעבורה

אזור צפון

נהריה - חיפה - ירושלים

קו 940 מחיפה לירושלים יצא בימי א' בשעה 06.30 מנהריה. הקו יסע במסלול **קו 962** עד חיפה ומחיפה במסלול קו 940 לירושלים.

צפת - חיפה

קו חדש 365 ישיר מצפת לחיפה הקו יעבור דרך צומת מרון, כניסה לכרמיאל, עכו וימשיך במסלול קו 500 לחיפה. האוטובוס יוצא מצפת בימים א'-ה' בשעה 06.30 ובימי ו' בשעה 06.40.

רמת-הגולן

יופעל שרות לקבוץ מיצר: **קו 019** מקצרין לטבריה היוצא ב-05.10 **וקו 018** מטבריה היוצא ב-18.50 יכנסו לקבוץ.

חיפה

קו 3א' יוארך. מסלול הקו החדש: מבת-גלים לנוה-דוד דרך תחנה מרכזית, קרית אליעזר, הדר, מרכז-הכרמל וחזרה.

אזור מרכז

רעננה - תל-אביב

קו חדש 504 מרעננה לת"א וחזרה דרך מחלף גהה. מסלול הקו: אחוזה - מול בית לוינשטיין, רח' אחוזה, צומת רעננה, כביש גהה, ז'בוטינסקי, דרך פ"ת, רח' המסגר לתחנה מרכזית תל-אביב.

לוח זמנים: מרעננה בימים א'-ו' בשעות 06.30, 06.45, 07.00, 07.15, 07.30. מתל-אביב בימים א'-ה' בשעות 16.30, 17.00, 17.30, 18.00. בימי ו' בשעות 12.30, 13.00, 13.30, 14.00.

רעננה

יופעל **קו חדש 37** מצומת רעננה לבית העלמין החדש וחזרה.
לוח זמנים: בימים א', ג', ה' מרעננה בשעה 14.00 מבית העלמין בשעה 15.30.

רמלה

קוים עירוניים - שינוי מסלולי קווים:

קו 4. מסלול הקו החדש: עד רחוב בן-צבי פינת ההסתדרות במסלול הרגיל, רח' ההסתדרות, רח' רזיאל, רח' א.ס. לוי, רח' בן-גוריון, רח' בן-צבי ובחזרה לתחנה המרכזית במסלול הרגיל.

קו 1. מסלול הקו החדש: תחנה מרכזית, רח' הרצל, שד' ויצמן, רח' בר-אילן, רח' יוספטל, רח' צה"ל, רח' יצחק בן-צבי, לוי אשכול, ההסתדרות, מבצע יהונתן, א.ס. לוי, רח' בן-גוריון, רח' בן-צבי וחזרה.

אזור דרום

אשקלון - באר-שבע

יפתח **קו חדש 364** מאשקלון דרך צומת יד-מרדכי, כביש יכיני לבאר-שבע וחזרה.
לוח זמנים: מאשקלון בימים א'-ו' בשעה 06.30 מבאר-שבע בימים א'-ה' בשעות 14.20, 17.15. בימי ו' בשעות 12.20, 14.30.

להבים - באר-שבע

יפתח **קו חדש 47** מלהבים לבאר-שבע וחזרה.
לוח זמנים: בימים א'-ו' מלהבים בשעות 06.45, 15.10. מבאר-שבע בשעות 06.20, 14.45.

קו 52 מבאר-שבע לכסיפה יאסוף נוסעים גם **בכפר לגייה.**
לוח זמנים: בימים א'-ו' האוטובוס היוצא מכסיפה בשעה 07.45 ומבאר-שבע בשעה 14.30.

באר-שבע - כרמים

קו 053 באר-שבע כרמים מסלולו יוארך והוא יגיע עד עותניאל.
לוח זמנים: מבאר-שבע בימים א'-ה' בשעות 05.45, 13.00, 18.30. בימי ו' בשעות 05.45, 13.00
מעותניאל בימים א'-ה' בשעות 06.45, 14.00, 19.30 ובימי ו' בשעות 06.45, 14.00.

אזור ירושלים

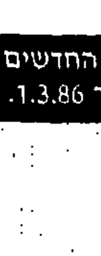
קרית-ארבע - בית-חגי

יפתח **קו חדש 69** מקרית-ארבע לבית-חגי דרך מערת המכפלה וחזרה.
לוח זמנים: מקרית ארבע בימים א'-ה' בשעות 06.30, 18.30 בימי ו' בשעות 06.30, 14.45. מבית חגי בימים א'-ה' בשעות 06.45, 18.45 בימי ו' בשעות 06.45, 15.00.

ירושלים - ישוב אדם

קו חדש 077 מירושלים לישוב אדם וחזרה.
לוח זמנים: מאדם בימים א'-ו' בשעה 06.30 מירושלים בימים א'-ה' בשעה 15.30 בימי ו' בשעה 14.30.

קו 16 יוארך עד הר-חוצבים. מסלול הקו החדש: מבית-וגן עד המסוף הישן בסנהדריה (במסלול הרגיל), מסוף עתירות-מדע דרך רח' סנהדריה וחזרה.

מרכזי מידע

אנו מזכירים לציבור הנוסעים כי מספרי הטלפון של מרכזי המידע הם: תל-אביב 03-432777, ירושלים 02-523456, 02-528231/2, חיפה 04-535275/6.
למידע נוסף ולוחות זמנים מפורטים - פנה ללשכות המודיעין בכל תחנות אגד ולמרכזי המידע.

שימו לב! לוחות הזמנים החדשים יהיו בתוקף מ-12.1.86 עד 1.3.86.

אגד עוד שירות למענך

מגזין סופשבוע

טבת תשמ"ו
מאת נילי פרידלנדר
צילומים: שי גינות
בשיתוף רשות שמורות הטבע

13. אל ארץ הכפירה

הרים רחוצים בגשם, חורשות של אורנים גבוהים מהיפים בארץ. דרך לבנה חנפתחת פתאום למערב, מעל עמק אילון. הרי טרשים חשופים מעבר לגיא עמוק, אלות ואלונים, צמחי תבלין בין הסלעים, מעין אחד מטפטף ועוד הר עם עצי זית, חרוב ועוד מעט רקפות וכלניות. ובאביב תהיה פה פריחה לבנה של עוזרדים. איפה הארץ הזאת, שהמטיילים עוד לא גילו אותה? במרחק עשר דקות נסיעה מכביש מספר 1, הכביש המהיר ירושלים־תל־אביב. למרבה הפלא, אנחנו בתחום מדינת ישראל עד 6 ביוני 1967, אלא שאז טיילו כאן רק הפטרולים של משמר הגבול. דרך חדשה שפרצה כאן הקק"ל לפני שנה מובילה ממעלה החמישה לישוב הקטן נטף ולהר עוזרד, שהוא פסגת הטיול, והלוואי שישמר כמו שהוא, עם החרוב הגדול והשומרה, אותו מיבנה כפרי שם הונחו ביד אבן על אבן. מקום קסום, רחב, פתוח וצופה על עמק אילון ואיזור מודיעים עד לים הגדול נשקף.

מעולם לא היה כאן ישוב, ויש לקוות שהפיסגה הזאת תשאר כמו שהיא.

הישוב היחיד באיזור הוא נטף, מקום חדש של תריסר משפחות, שקנו אדמה פרטית מתושבי אבו־גוש.

קל מאוד להגיע הנה, קרוב לכביש המהיר, לירושלים ולתל־אביב, ובכל זאת, ארץ חדשה. זו הסיבה שנתנו לה שם מפואר: ארץ הכפירה. במחלף הטיול, כשנוסעים או הולכים על דרך הפטרולים השכוחה מתחת לקיבוץ מעלה החמישה, רואים ממזרח הר כמו שולחן שמתנשא מעל סביבתו. כאן, בגובה 774 מטר מעל פני הים היתה בתקופת המיקרא העיר כפירה, אחת מארבעת ערי הגבעונים. ספר יהושע, פרק ט'. תושבי הכפירה הצטרפו אל אנשי גבעון שהתיימרו לבוא מארץ רחוקה כדי לכרות בית עם בני־ישראל.

המטיילים יגיעו לארץ הקרובה הזאת דרך מחלף חמד לכיוון בית נקופה וקרית־ענבים. והמפליא הוא שנכנסים אליה בכביש צר מאוד, העולה ממסעדת „קרוואן" באבו גוש לכיוון מעלה החמישה.

נוסעים כ־300 מטר ואחרי מוסד חנוער „ידידה" מגיעים לבית בטון עזוב שהיה „בית הבטחון" של מעלה־החמישה במאורעות 1938 ובקרבות תש"ח. כאן פונים שמאלה בדרך עפר רחבה ולבנה לכיוון הישוב נָטָף. אחרי 300 מטר מגיעים לשלט עץ חגיגי של קק"ל: „דרך ארץ הכפירה". דרך חדשה וסלולה, ללא אספלט. בעתיד תתחבר הדרך לכביש לטרון־רמאללה.

נוסעים בדרך הסלולה. אחרי מאתיים מטר יש דרך עפר העולה שמאלה. אם ממשיכים בה מגיעים ליער אורנים בני חמישים, גבוהים ויפי צמרת. יער עברי, מהראשונים בהרי ירושלים, ושמו „יער הצבא האדום". לזכר הנצחון של הרוסים על הגרמנים במלחמת העולם השניה. הדרך מטפסת להר הרוח ומסובבת במסלול טבעתי את יער האורנים שנטעה כאן קק"ל ב־1937. יש כאן שילוב מוצלח בין יער אורן נטוע וחורש טבעי ים תיכוני. היער ניטע על־ידי חברי גרעין „גורדוניה", שעלה לכאן ב־1937. רבים מחבריו חלמו על שדות פלחה רחבים בשפלה. חמישה מחבריהם נרצחו כאן ע"י ערבים ואז החליטו להתיישב בהר, וזהו קיבוץ מעלה החמישה.

יש שביל, שנמשך מערבה לכוון הים, עם תצפית יפה לשפלה ולהרי השומרון. אחרי הליכה של 2 ק"מ רואים מצד שמאל אנדרטה צנועה לזכר החמישה, עליהם כתב ש. שלום: „חמישה יצאו מולדת לבנות..."

מכאן כדאי להמשיך בטיול רגלי נינוח על גב השלוחה עד לשרידי הכפר הערבי בית תול, שנכבש ע"י כוחותינו במלחמת העצמאות. גדרות צבר, בוסתנים, עצי שקד בורות מים ותצפית מדרום על הכביש המהיר. אפשר גם לחזור למכוניות ולנסוע עד פסגת הר עוזרד. מקום טוב לחניה ולשיטוט רגלי. ואשר למנוחה: להשתרע על הסלעים בשמש ולקחת אוויר נקי בחזרה הביתה.

המסלול הראשון: טיול של 8 ק"מ בהליכה מתונה. יורדים מהר הרוח בשביל לדרך ארץ הכפירה. חוצים אותה ועולים על דרך עפר שפונה לכיוון מזרח ימינה. הולכים על הגדה הדרומית של נחל הכפירה, שאינו אלא הגיא העמוק הניראה משמאל. הליכה באיזור ירוק מלא צמחיה עשירה. ממול נראית הגדה הצפונית של הנחל, הרים טרשיים וחשופים. בגיא למטה רואים את עין הכפירה, עם בית תפילה קטן וחלקות מדורגות. ממש קטע מהתחריטים הישנים של ארץ ישראל. כל האיזור הזה מיועד לשמורת טבע ומי שיחיה כאן יבין למה: את הצורות המיוחדות של מדרונות ההרים אפשר לראות רק כאן. יש תכנית להעביר פה כביש שיחצה את הנחל ויהרוס את הקטע הנפלא הזה. אנשי רשות שמורות הטבע והחברה להגנת הטבע מתנגדים להרס הנוף, ומציעים לסלול את הכביש בדרך הפטרולים הקיימת.

כשהולכים בה מגיעים לסלעים ◀

חורבת עלקת, מומלץ לבריאות הנפש

הדרך מעל שער הגיא

הירושלמים יטיילו כאן בפעם אחרת, אך מי שיעלה מהשפלה לארץ הכפירה יוכל לחזור לשער הגיא בדרך יער יפתפיה.

ג'ון דיפנבייקר המנוח, לשעבר ראש ממשלת קנדה וידיד גדול של ישראל, זכה שעל שמו יקראו את אחת הדרכים היפות בהרי ירושלים.

לידיעת כל היורדים מירושלים לת"א: אם לא ממהרים במיוחד — אפשר לעשות חלק מהירידה לשפלה בדרך דיפנבייקר.

דרך קצרה ומפותלת זו, שהכשירה קק"ל, עוברת על רכס שער הגיא, שזכה לעוד שם — „שלוחת מישלטים" — לזכר הקרבות על הדרך לירושלים במלחמת העצמאות. הדרך מובילה מנווה אילן לתחנת הדלק בפתח שער הגיא בנוף ירוק ומפתיע. מעיקול הדרך ברכס יורדים אל בנין חוות יפתפה, נטוש אך מטופח. מיבנה ערבי עם בור מים, חצרות וארוות, ששימש בימי המנדט הבריטי למגורי אנשי חיל הפרשים הבריטי ששמר על הדרך. על המפה מסומן מיבנה זה כ„חורבת עלקת".

בשנים האחרונות, אימצה את המקום קבוצה ירושלמית, שבאה לחתנחל כאן רק בסוכות ובפסח, ולעסוק בבריאות הנפש. קבוצה זו מטפחת את המקום, בנתה כאן בונגלו מעץ ועשתה כאן סוכות אמיתיות. מקום נהדר להתבודדות, והמטיילים עם שקי שינה יוכלו ללון כאן.

דרך העפר הלבנה, שכל רכב עובר בה לאט ובקלות, יוצאת מאזור האנדרטה לפורצי הדרך לירושלים, ליד נוה אילן. אפשר להיכנס אליה מהכביש המהיר, רק כשבאים מכוון ירושלים.

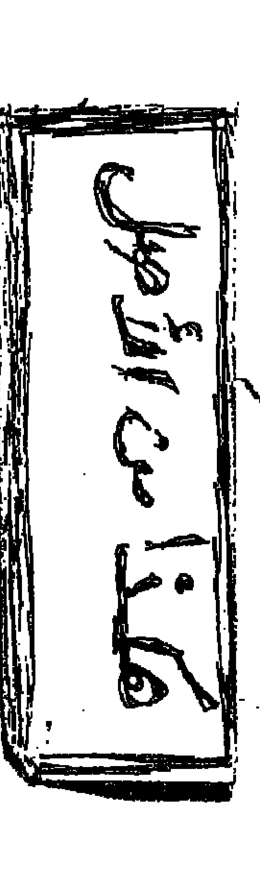
מסלול: מנוה אילן יורדים לכיוון ת"א, עוברים מימין האנדרטה (צינורות אלומיניום על הגבעה המיוערת), ואחרי 300 מטר יש פניה ימינה — לדרך כאילו מקבילה לכביש. יש שלט כחול ושלטי עץ: „דרך דיפנבייקר". עולים בדרך הלבנה בין האורנים וברושים. יש שילוט ופינות עם ספסלים ושולחנות. בפניה השניה ימינה — פונים לכיוון צפון ומהירידה רואים את חורבת עלקת, ששמה הלא סימפאטי עומד בניגוד ליופיה מלמעלה.

יורדים ועוצרים. בשביל בדרך לבית העזוב יש אלון גבוה ועליו מטפסת גפן. כתובת ערבית חקוקה במשקוף. בור מים ובוסתן שקדים. מקום טוב לחנות בו. לעלות על הגג, לשבת ולתפוס שלווה. לצפות מערבה במעבר הנחל בין רכסי ההרים הירוקים. בחברה טובה, אפשר לתפוס כאן שלווה נפשית גם ללא מאמץ מיוחד.

מכאן ממשיכים בדרך היורדת בוואדי לשער הגיא. יוצאים מאחורי תחנת הדלק ואפשר להמשיך ישר לת"א. למחרת, במשרד או בעיר אל תאמינו שהייתם במקום מבודד כזה כל כך קרוב לכביש המהיר.

מעריב

בלוטים של אלון מצוי
צילום: שי גינות, רשות שמורות הטבע

טיול סופשבוע

(המשך)

לבנים עם חורים כמו בגבינה שוויצ־רית. מעליהם מתגלה פתאום תל הכ־פירה, הר דמוי שולחן בגובה 774 מטר. על המדרון הנגדי נראה הכפר הערבי קטנה. ילדים וילדות מהכפר עולים עם עדרי העיזים למורד הנחל והעיזים מכרסמות את הצמחיה. אלו־נים ואלות, שיכולים לצמוח לגבהים אדירים, נראים כאן קטנים מדוכאים ומכוסחים.

הדרך ממשיכה ועולה לחורשת אורנים ותיקים על גבעה. כאן יש רכב שרוף ממלחמת העצמאות ואנדרטה שהיא תגלית למטייל הישראלי.

„הצבי ישראל" ניצב על עמדה ששימשה את מגיני קרית ענבים ממ־אורעות תרצ"ח עד מלחמת תש"ח. עד ששת הימים היתה פה עמדה קיד־מית של צה"ל, מול המוצב הירדני בגבעת הראדאר. את פסל הצבי עשה מיכאל שפירא, חבר קרית ענבים, לז־כר אביו, ישראל, שנפל כאן באביב 1948, בעת התקפת הליגיון הירדני. הצבי צופה לעבר ירושלים וצבאים של ממש רצים במדרונות ארץ הכפי־רה. כדאי לנסות לגלות אותם בשטח. פשוט, להסתכל סביב. בחורשה, ספסלים ושולחנות אחדים. חזרה בר־גל למכונית. או שהנהג יקפיץ אותה לכאן וגם זה מקום טוב לפתוח את הצידניות.

במסלול חשני יש יותר נסיעה ופ־חות הליכות. ממשיכים ברכב לכיוון נטף והר עוזרד. חניה ליד נטף וירידה ברגל אל המעיין הנובע בהר, לידו, בוסתן של אחד מתושבי אבו גוש. בשביל מעין־נטף אפשר ללכת לשייח מסעד, במיפגש השביל (דרך הפטרו־לים) עם דרך ארץ הכפירה. מעל הנ־חל, מטפסים מעט בהר ומגיעים לק־טע חביב של שמורת טבע. חורשה עתיקה של אלונים ואלות ארצישרא־ליות. יש כאן עץ נדיר ונהדר: אלה אדירה שהיא אלת כילאיים של אלת המסטיק עם אלה ארצישראלית. היא נשתמרה וגבהה בגלל קדושת המקום לערביי האזור – מספר איתן הדני, פקח רשות שמורות הטבע.

מכאן ממשיכים בנסיעה להר עוז־רד. ביום שמש אין כמקום הזה לפיק־ניק, למנוחה ולהסתלבט. חוזרים בנ־סיעה עד לבית הבטחון של מעלה החמישה. חונים והולכים ימינה בחור־שת האורנים („יער הסתדרות המו־רים") עד לאנדרטת הצבי ישראל.

שטח לא גדול אבל ארץ גדולה ורחבה. אפשר לטייל בה שוב ושוב וללכת לאיבוד כי מכל מקום רואים דרכים ושבילים. בשבת הבאה, ב־18 בינואר, תתקיים פה „צעדת חיער" לכבוד שבוע שמירת הטבע. צעדה לא תחרותית, שהיא הצדעה ליופיו של הטבע באיזור, ואיש איש ילך בק־צב שלו. מסלול הצעדה: מעלה הח־מישה, הר הרות, אנדרטת החמישה, נחל כפירה, תל כפירה ואנדרטת הצבי ישראל. פרטים במידע.

מידע

• לארץ הכפירה – כניסה מהכביש המהיר ירושלים־ת"א במחלף חמד ב־12 ק"מ משער הגיא. לנסוע לכיוון בית נקופה־אבו גוש ולפני מסעדת קראוואן – לפנות ימינה.

• מקום לסופשבוע: בית הארחות של נוה אילן עם בריכה מחוממת ומגרשי טניס. טל' לפרטים – 02־341241.

• תחנות דלק פתוחות בשבת - נווה אילן, ובכניסה מהכביש המהיר לשורש.

• מסעדות – אבו גוש ופונדק הרים בנוה אילן, בתחנת הדלק (חומוס סום) מי שמעדיף מגבעת הראדאר לכיוון כביש ירושלים המאלה, יש לפ־...

סעודה טובה וזולה בבית חנינא, שש־מה ימי.

• חירום
★ משטרת בית שמש טל. 02־911444.
★ מ.ד.א. טל 02־911266.

• „צעדת ארץ הכפירה" (או ארץ הגב־עונים) שבת, ח' בשבט 18.1.1986. המסלול: מעלה החמישה, הר הרות (יער הצבא האדום), אנדרטת החמי־שה, נחל החמישה, תל כפירה, אנדר־טת „הצבי ישראל". הזינוק יהיה מש־עה 7.30 עד 9. הסעה למקום הזינוק מהכניסה לקיבוץ מעלה החמישה. דמי השתתפות – 3 שקלים חדשים. הרשמה במרכז הפועל, טל' 03־260181, בחברה להגנת הטבע 03־375063 וברשות שמורות הטבע 02־536271, 02־232936.

טיולים עם פקחים

בכל ימות השנה הם אחראים על אכיפת חוקי שמורות הטבע, חוקי הציד והגנת חית חבר בכל הארץ, כל אחד באיזורו.

לכבוד „שבוע שמירת הטבע" מזמינים פקחי רשות שמורות הטבע את כל הציבור לתתארח בטריטוריות שלהם בגליל, בגולן, בכרמל ובמדבר יהודה, לטיולים בחינם.

כל אחד מעובדי המדינה האלה מומחה באזורו ומטפל בו בידע רב ובמסירות, בלי להתחשב במספר שעות העבודה, בימים ובלילות.

בשבת הבאה 18.1.1986 ובשבת שאחריה 25.1.1986 יתקיימו הטיולים הבאים:

• לחיפאים: סלמאן אבו רוכאן, מדריך סיור רגלי בכרמל להכרת צמחי תהר הירוק תמיד שמשמשים למאכל ולתיבול. סיור עם המומחה מספר 1 בנושא. 18 בינואר. מיפגש ב־9 בבוקר באוניברסיטת חיפה, ליד הבנין. חרב־תבליתי, כך קוראים לו.

• סיור לנחל ספונים עם אבנר סופר, 18 בינואר. מיפגש בשעה 9.00 בצומת ספונים, על הכביש חישן חדרת־ת"א, 3 ק"מ צפונית למסעף בית־אורן.

• בגליל ובגולן: טיול חורפי נחדר. שלוש שעות הליכה קלת לילדים ולמבוגרים בפארק גורן, בשבילי הגדה הדרומית של נחל כזיב. מיפגש בכניסה לקיבוץ אילון בשעה 10 בבוקר, בשבתות 18 ו־25 בינואר.

• שלוש שעות הליכה קלה עם מנחם אסף ביער ברעם. מלא פטריות. מיפגש בצומת חירם ליד קיבוץ סאסא בשעה 10 בבוקר. 18 ו־25 בינואר.

• טיול בחורשת אלוני תבור בגליל התחתון, שמורת יער הסוללים מעל בקעת בית נטופה, עם אבוי להמן. מיפגש בשעה 10 בבוקר בצומת המוביל. 18 ו־25 בינואר.

• סיור בשמורות הטבע, יער האלונים בצפון הגולן ליד הכפר הדרוזי מסעדה. מיפגש בתחנת הדלק בכפר בשעה 11, עם דני קניגשטיין. ב־18 ו־25 בינואר.

• אלוני תבור בדרום הגולן, על גדות נחל זויתן. סיור עם דרור מבזור ביער יהודית. מיפגש בחוות יהודיה (העליה מגשר אריק) בשעה 11 ו־25 בינואר.

• שמורת הפולג: ביום שבת, 25 בינואר, עם איציק גלבר בשמורת הפולג. מיפגש בשעה 10 בתחנת האוטובוס מול וינגייט.

שטח פרטי

שרה שרון

מוסיקאית

שרה'לה שרון: שוקולד בכל מצב נותן כוח למוח.

בת 37. נולדה וחיה בקיבוץ אשדות יעקב (איחוד). נשואה, אם לארבעה. התפרסמה בערבי שירה בציבור.

כשעושים משהו שאוהבים, זה לא קשה. אני עוסקת בדברים שאני אוהבת. אילו הייתי צריכה למרוט לתרנגולת את הנוצות – אינני יודעת איך הייתי עוברת את היום. אני שרה כל היום. כשאני מטיילת, רוחצת כלים, אופה, מתקנת. מאד אוהבת את עבודות הבית, כאילו יש לי בטחון שבזה אני טובה, שעל זה לא תהיה ביקורת, מהיצירה הזאת מרוצים. אוהבת להזיז דברים, לשנות פינה, לשחק עם סידור הכריות, לתכנן שינויים במקום המצומצם. פינת האוכל היא גם פינת העבודה. מתחת לשולחן, דברים לסיפול, על הכסא – דואר יוצא; צפוף עם הסנתר והכל והייתי מוכנה שתהיה לי פינה משלי, אבל אינני חושבת שייצאו לי דברים יותר טובים ביותר מקום. ומאז שחזרתי ממוסקבה ראיתי שבכלל לא צריך להתלונן. להפך. להודות שלא צריך להילחם על קרן שמש, קרן חופש. יש לי את זה וצריך לדעת להנות מזה.

בבית, בקיבוץ, יש לי המון בטחון. אני עטופה, כמו אתרוג. לא שלא יתנו לי להיכשל אלא גם אם יהיה משהו לא כל כך טוב, זה יתקבל כאן בסלחנות. הקיבוץ מקבל אותי כמו שאני, אני מחוברת למקום הזה. העיר לא מושכת אותי. אולי אני גם פוחדת מהצפיפות, מההוּלה בהמון. לא רוצה שיובילו אותי. רוצה לבחור את השבילים ללכת בהם, להחליט בעצמי. לא בעניני אוכל וגובה התקציב אלא איזה ספר ותקליט אקנה והאם אקנה בתקציב כוננית לחדר שינה או מדפים לפינת האוכל. מחוק אותי בקיבוץ שילוב הדורות. פה אני רואה כל הזמן גם עבר, גם הווה וגם עתיד ומרגישה לזה שייכות.

ארבעה ימים בשבוע אני מלמדת, יום אחר נוסעת ויום אחד עושה סידורים ועונה על מכתבים. אם למישהו היה זמן ורצון ויכולת לכתוב לי, מי אני שלא אענה. כשבת אני אופה, עוסקת בעבודות הבית, שומעת רדיו, אם יש טיול של המשק – אני יוצאת עם הילדים. אתה"צ עושים אצל אבי, שיש לו 5 ילדים ו־25 נכדים, כולם במשק. כשיש זמן – אני קוראת. 2־3 ספרים בשבוע. כמעט רק סופרים ישראלים. הם מדברים כאילו בשפה שלי, אומרים מה שהייתי רוצה לומר אבל אין לי את הכשרון. כשאני קוראת, למשל, את עמוס עוז, אני קוראת על אשדות. נוח לי להתבייש על זה. מרגישה כאילו מישהו משוחח אתי. לאו דווקא סופרים חברי קיבוץ. קראתי עכשיו את „הנאהבים והנעימים" של אהוד בן־עזר. שגעון. אם קראתי שגילה אלמגור כתבה ספר, אני מתה לראות מה כתבה. מסקרן אותי הרבה יותר מה נכתב בארץ מאשר בחוץ. כמו שלא משתגעת לנסוע לחו"ל. אצלי הכל הרבה יותר קטן. אני נראית אולי בחורה שעושה המון רעש, אבל אוהבת לשבת לבד, לקרוא, לשמוע מוסיקה ולהריח את ריח השמרים התופחים. אוהבת לקרוא שירה. אלתרמן, שלונסקי, עמיחי, נתן יהונתן, ולרה, לראות מה כתבה וולך. אתה מתחבר לשיר וזה לוקח זמן להבין למה מתכוון השיר ולחשוב ולהרגיש אותו.

בטלוויזיה אני רואה תכניות טבע, תצפית, "זה הזמן". לא מתחברת לסדרות בצורה שאם יש משהו אחר באותו ערב אני מרגישה שמפסידה. צופה ב"ספורי בדים" כי אני אוהבת להמשיך בדמיון את הסרט. מאד אוהבת סרטים ליריים, רומנטיים, מחזות זמר. מטורפת על וודי אלן, וולט דיסני, בעיקר „עליזה בארץ הפלאות". הייתי מוכנה להיות עליזה. לא יכולה להתחבר לסרטים ישראליים. את „מיכאל שלי" אקרא שנ אבל לא אלך לראות אותו בסרט. אוהבת גם „שמיניות באוויר", "זהו זה", "בלי סודות" וכאלה. לפעמים נדבקת בלהט הספורט. כשיש משחק של מכבי – אני מרגישה כאילו הרימו את הרגל, לא

קשה לעמוד בביקורת. לפעמים אני קוראת ואומרת – זה לא עלי, זה לא נגדי. אני לא בטוחה שאני יודעת למה מתקיפים אותי. אולי מפני שאני מהקיבוץ.

יכולה להיות אדישה למה שקורה. ואוהבת תכניות של שירים, גם ברדיו וגם בטלוויזיה. רואה „עד פופ" כי יש לי ילדים בוגרים ויש גם שירים לועזיים שמדברים אלי. מאד אוהבת את התזמורת של קריבושה. אוהבת תזמורות כלי נשיפה. זה כיף, כמו חגיגה, בלונים צבעוניים. אוהבת בראהמס ואלבינוני. יש שם פסוקים שכשאני מזמזמת אותם העיניים מתמלאות כמו אחרי בצל. וכמובן הזמר העברי. מתי כספי, שלמה ארצי, את „עיניים שלי" אני כל־כך אוהבת, זה כל־כך צובט בלב. וחוה אלברשטיין ונורית גלרון ואחרים.

אחרי שאני לבושה, אני בודקת את עצמי ולפי הלבוש אני רואה מה מצב הרוח. סראי, עייף, מעונן חלקית. אוהבת להתלבש בבגדים שעושים לי במשק. בסגולים, כחולים וגם בורדו. לא צהובים וחומים. זה מזכיר לי גבילה. גם השירים זה לפי מצב הרוח. אני יודעת על־פה מאות שירים ולכל שיר יש לי יחס אחר. מכל אחד אני מאמצת פסוק ומזה בונה לי את החיים. זו הדרך שלי להגיד את עצמי. פסוקים משירים מובילים אותי, הם נכנסו לי מאד בנשמה, מתחת לעור, כמו כתובת קעקע.

קשה לי לעמוד בביקורת ובהתקפות, צריך להיות מאד חזק ולהאמין במה שעושים כדי להמשיך. שאלתי פעם את יוסי בנאי איך עומדים בזה והוא אמר – מעט אנשים יצטערו כשהמבקר ימות, הרבה יותר אנשים יצטערו כשאת תמותי. אנשים רבים אומרים שאני מביאה אור לביתם. ועדיין קשה לעמוד בביקורת. לא

אני נראית אולי בחורה שעושה המון רעש, אבל אוהבת לשבת לבד, לקרוא, לשמוע מוסיקה ולהריח את ריח השמרים התופחים.

נוח לי כשילדי קוראים, למשל, שקטעי הקישור שלי אינפנטיליים. לפעמים אני קוראת ואומרת – זה לא עלי, זה לא נגדי. אני לא בטוחה שאני יודעת למה מתקיפים אותי. אולי מפני שאני מהקיבוץ ויש בי שלווה ונאיביות שלא מתאימה לתקופה של לחצים. אני רוצה לשיר וזהו. ויש גם העניין שלא אני ביקשתי מהטלוויזיה לבוא. היא באה אלי, וכשתפסיק – זה לא סוף העולם בשבילי. אני יודעת שצריך לשמור על פרופורציות, שבגודל הקפיצה כך הנפילה. יודעת לא להסתנוור, לא להיכנס לסחרור של הילה וזוהר. אני חושבת שהקשר הבלתי אמצעי שיש לי עם הקהל מרגיז אנשים. אולי העובדה שאני נותנת לאנשים פורקן, לפעמים בשעת מצוקה ולפעמים סתם בשביל הכיף. אני לא יוצאת בדגלים וסיסמאות. הרביקו לי את ארץ־ישראל היפה. עושים מזה ספור כזה גדול וזה דבר כל כך פשוט. אני לא רוצה להצטדק ולהתנצל. לא כולם אוהבים את כולם, אבל את השנאה אני לא יכולה להבין. אפילו את העובדה שאני תורמת תוקפים. אני תורמת ערבים לבתי חולים, לאקי"ם, לצה"ל כי זה נותן לי עוד משבצת של ציונות, יש בזה עוד תשובה למשמעות שמצאתי בערבי השירה. אם זה משמח, עושה כיף לפצועי צהל – גם בשבילי זו חוויה. הם את שלהם תרמו, עכשיו אני תורמת. אני אוהבת את א"י. בעיני, לצאת לחו"ל זה כמעט לעבור את הגבול. לרדת – זו בגידה. כאן ארץ הבחירה שלי ואני אוהבת אותה לא פחות מיחודי במאה שערים. אני מאמינה בארמה הזאת בדרכי שלי, דרך הניגונים.

איזה מזל אתה? דלי. נוטה להגזמות והדמיון שלי עובד שעות נוספות אבל אני ממש גאה בו.

על מה קשה לך לסלוח? התנשאות, עלבון, כשמפרשים עקום משהו שעשיתי או אמרתי.

מה החסרון הבולט שלך? שאני רגישה ופגיעה. זה מכביד עלי.

ממה את פוחדת? ממחבלים.

מה מרגיז אותך? כשגורמים עול. ומלחמה. שבו בשקט, תבנו עוד כלבו שלום. מה צריך עוד ועוד שטח?

מה משמח אותך? ארועים משפחתיים, ימי הולדת, כשעמוס פורת מכנרת מתקשר אלי (כל יום), הזיתים שבעלי כובש, שהנרקיסים בגינה נבטו, שהילדים באים כל יום הביתה, שהחיים עוברים בלי הרבה רעידות אדמה.

מה מרגיע אותך? לאכול גרעינים, להיות לבד, לקרוא ספר, לזמזם.

מה ישראלי בעיניך? ערב שירה, קפה, זיתים.

מה את אוהבת? גומות חן, לצחוק, לראות דברים יפים. מספיק לי לגעת ולהריח אותם. לא צריכה לרכוש אותם.

מה המאכל האהוב עליך? צ'יפס עם חביתה. שוקולד בכל מצב. אני מאמינה שזה נותן לי כח למוח. וזיתים. זה נותן כוח להעיז. וסלט ירקות וסוכריות מכל הצבעים.

מה הכלי המוסיקלי האהוב עליך? סקסופון. הכי חושני.

איזה ריח את אוהבת? ריח של שבת, נרות ועוגת שמרים. ריחות חריפים של אצטון, לורדים, טיפקס, דלק, צבע טרי, ריח של תינוק ודשא קצוץ.

מה מרגש אותך? הדגל, ההימנון, הכניסה לירושלים.

מה הפינוק שלך? קוסמטיקה באמצע היום, יום בשנה בפלזה ירושלים, שיווה אינטימית עם אחותי הבכירה, כשבעלי מלטף את ראשי ואומר מילה טובה ולהיות עם המבוגרים, חברים של הורי.

איזה ספר את קוראת עכשיו? „מסע לשבעה קולות" של דן שביט ו„רשימותיו הנסתרות של סגני" מאת חיים לפיד.

איזה סרט היית רוצה לראות פעם נוספת? דוקטור ז'יוואגו. ראיתי 5 פעמים ומוכנה לראות כל שנה, בחורף.

לאיזה חנויות את אוהבת להיכנס? חנויות ספרים וחנויות ממתקים שמסדרות את הסוכריות והשוקולד בצבעוניות, כמו צעצועים.

מה הבילוי האהוב עליך? קונצרט של הפילהרמונית עם זובין מהטה בהיכל התרבות.

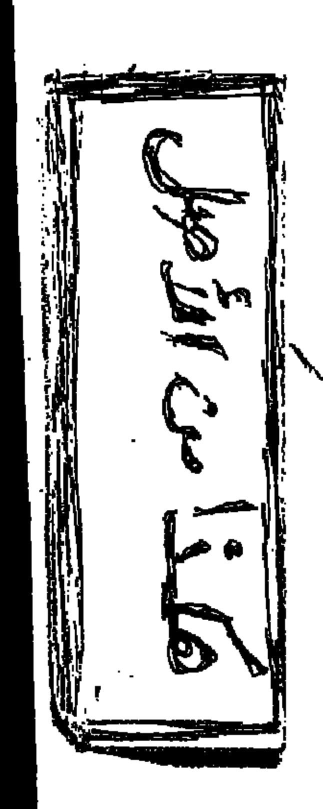
מהו זכרון הילדות החזק שלך? המלחמות בין הילדים אחרי הפילוג.

על מה את מצטערת? שלא הספקתי לשוחח עם אמי על כל מה שהייתי רוצה.

אילו יכולת לשנות את עצמך, מה היית משנה? מפסיקה לכרסם ציפורניים.

מה את רוצה לעשות „כשתגדלי"? לא חושבת שלעד אעסוק בשירה בציבור. ייגמר לי הכח הפיזי. רואה את עצמי עובדת במקום עם המון צבעים ואנשים. משהו כמו הכלבו של המשק.

ראיינה: נורית ברצקי
צילום: שמואל רחמני

אלוף־משנה (מיל.), חטיבת לוס־אנג'לס

(המשך מעמוד 8)

„במשך חמישים שנה היה העם זקוק לאנשים כאלו למשך עשר דקות, ובעשר הדקות הגורליות הם התגלו כנפלים. השיקולים האישיים – האגו שלהם – שלא, אילו שקלו מעבר לפוליטיקה האישית שלהם, אז המלחמה היתה נראית אחרת, ואולי אפילו לא היתה פורצת. הם לא הכינו את הצבא בזמן, ולא רצו להרגיז את גולדה ואת האמריקאים. הם חששו שאם מצב מנוחות יתגלה כעורבא פרח, זה יציג אותם באור שלילי. ככה סיכנו את קיום המדינה. בנוסף לכך גם מנו קצינים לא מתאימים בגלל שיקולים אישיים. זה הראה לי שמדינת ישראל וגם הצבא במצוקה קשה. שלוש שנים לאחר מכן עוד ניסיתי להיות מעורב במהלכים של שיפור, ואחר־כך התייאשתי.

„כיום יש במדינה נתק בין אלו שרוחפים לעמדות קיצוניות – כמו לגרש את הערבים – לבין אלו ששופכים את דמם. יש קבוצה אחת שמשלמת את המחיר בניגוד לדעתה, אבל הם פטריוטים, ואם תהיה מלחמה הם ילחמו ויהיו בחוד החנית. אני לא בטוח אם כל אלה שתמכו באותן הדעות, שבגללן תפרוץ מלחמה – לא ערקו מהצבא או בכלל לא שירתו בו.

„מאז שהגעתי לארה"ב ב־1982 ביקרתי בארץ פעמיים. הרגשתי לא נוח כשהגעתי ארצה, ואני מרגיש את האי־נוחות ברגע שאני מדבר־על זה. היה קשה לי לנהוג מכונית. הכל היה צפוף – הבתים, האנשים, הילוך – פיזית, זה לא היה נוח. מאוד לא נוח לחיות בתוך אומה גסת־רוח. אנשים ברחוב מדברים אתך כאילו הלכת אתם לבית־ספר. כל אחד יש לו מה להגיד, כל ישראל חברים. לא אהבתי את זה כשחייתי בישראל, וכשבאתי הנה ראיתי שאפשר גם אחרת. לא הרגשתי ביקורת על זה שנסעתי לארה"ב. הרגשתי קטנה פה ושם.

„אני לא מחפש כאן חברה ישראלית. אני לא מרגיש מצוקה נפשית כזאת, שאני זקוק לקופים מסוגי. מבחינה חברתית, כמו הרבה אנשים כמוני בארץ – אנחנו קרובים לתרבות האמריקאית. ואני אוהב את התרבות האמריקאית, את פרנק סינטרה, את אלה פיצ'רלד. אני לא אוהב את ששי קשת ואת עופרה חזה. היום הזמר הישראלי לא מדבר אלי. היחידים שאני מוכן לשמוע אותם הם הגשש החיוור. אני מתפלש בזוהמה שלהם אבל הם מצחיקים וכישרוניים מאוד, ומזכירים לי את הצד הפרוורטי של ישראל.

> „המלחמה היתה מענה הולם לבעיות הנפשיות שלי. זה היה האתגר, הרעש, המהומה. הסיכון שיש במלחמה מצא חן בעיני תמיד, והייתי מוכן בהחלט לסכן את חיי".

„כיום, חלק גדול מהישראלים שונים מאתנו מבחינה תרבותית. לא שאני מרגיש לגמרי אמריקאי, אבל ביום הראשון שדרכתי בארה"ב הרגשתי כבית. באנגליה אני מרגיש זר, אבל באמריקה – לא. לכן אין לי צורך בתמיכה חברתית של ישראלים. יש לי יותר תועלת מחברת אמריקאים, שהם מעורים יותר, יש להם קשרים במקום, והם עוזרים לך לעשות עוד צעד אחד קדימה מבחינה עיסקית. גם מבחינה חברתית זה יותר טבעי – כי אם אני חי באמריקה, אני מעדיף להיות בחברת תושבי המקום. זה נוח, קל ומועיל. החברה הישראלית בלוס־אנג'לס היא כמו הרבה מיעוטים כאן; וכמו עולים חדשים בארץ – הם דבקים זה בזה, והדבר רק מעכב את ההתפתחות שלהם. למי שיוצא מזה – יש יותר סיכוי להצליח בחיים.

„בארה"ב שונאים את היהודים? נכון, אבל שונאים גם את הכושים. אנשים שונאים את רוב האנשים האחרים בעולם. היטלר יכול לקום בכל מקום, אבל זה מסוג הפחדים שאין מה לעשות נגדם. אני, באופן אישי, לא מתרגש מאנטישמיות נגרי. לפעמים אני רואה איך בקהילה היהודית מתרגשים משחורים אנטישמיים כמו לואיס פאראקן. כמרכן הולך ומתגבר לחץ מגורמים פונדאמנטליסטים דתיים כמו ג'רי פולוול. זה לא מזיז לי בכלל. אם תהיה בעיה – אני אסתלק מכאן. אין לי שום סנטימנטים לאמריקה. לא חתמתי קבע על אמריקה.

„מחר אני יכול להיות בישראל – אם זה ישרת את האינטרסים האישיים שלי. אני חושב שאם זה יקרה – זה יהיה רק בגלל שכדאי לי לחיות בישראל מבחינה אישית־פיזית ולא מבחינת הנפש. בישראל יש לי משפחה וחברים, וללא ספק, לפחות במיקרי חירום, אקבל תמיכה חזקה מאוד מהמערכות השונות של המדינה. בישראל הביטוח הרפואי שלי הרבה יותר מקיף מאשר כאן. אם נניח אחלה יום אחד במחלה נוראית, יכול להיות שיהיה לי כדאי לארוז ולחזור לחיות את השלב הזה בישראל.

„אני קומבינציה מוזרה. אני מרוצה וגם לא מרוצה. בעצם, אף פעם לא הייתי מרוצה. אני לא עצוב ולא מיילל כל הזמן. אני מרגיש בסך הכל די טוב.

„אני בעצמי לא יודע מה אני מחפש. אני גם לא חושב שאמצא את זה. זה מצחיק. אדם בן 50 ועוד מחפש".

דורית גרי

אמריקה יפה יותר, אבל היא לא שלך

מי שרוצה להיות כמו צמח מים פורח אך נטול שורשים, מי שמבקש להתנתק ממורשת העבר, מתחושת המעורבות והרגשת השותפות, מי שחולם רק על חשבון הבנק שלו ולא מעניין אותו מה קורה מסביב, מי שמעדיף וואקום על קיר לחץ – יחיה באמריקה.

אלוף משנה במילואים שמחה מעוז בחר בדרך הזאת והוא מתריס זאת בלשון בוטה וישירה. סאם סטיין בעל חנות המכולת בעיירה שבה התגוררתי סמוך לניו יורק עשה גם הוא כך, אבל מחוסר ברירה. „הגעתי לאמריקה מגרמניה ערב מלחמת העולם השניה, מאז אני כאן. שני בני סיימו את האוניברסיטה, נישאו לנשים יהודיות וגרמו לנו נחת. אבל אני נשארתי זר. העגה הגרמנית שלי מטעה לעיתים תכופות כמה מלקוחותי. הם מאמינים שאני גרמני ולכן אינם מסתירים את דעתם על היהודים. כאן, כמו בגרמניה של סוף שנות השלושים, יום אחד עלול הכל להתפוצץ".

שמחה מעוז איננו מוטרד מן האנטישמיות, גם לא מלואיס פאראחן ומג'סי ג'קסון. הוא מתגורר ליד לוס־אנג'לס רק שלוש וחצי שנים. סאם סטיין מתגורר בלואיוויל, ניו־ג'רסי, ארבעים ושלוש שנים.

כמו כל ישראלי הנפלט מסיר הלחץ והנקע יתר במרבד שטוף שמש של דרום קליפורניה, נדבק מעוז בחיידק האמריקני. כישראלי משכיל ומאוד אינטליגנטי הוא מעלה טיעונים העלולים לכאורה לשכנע – במה שוב לישראלי להתגורר באמריקה – כאשר המדובר בבאלה שלא עשו תקופה ממושכת בארה"ב. עד עכשיו טענו יורדים מצויים, כמו למשל נהגי מוניות ואנשי עסקים, כי מס־ההכנסה ושרות המילואים היו הגורם העיקרי לנטישה. מעוז מדבר על סיבות הרבה יותר מהותיות.

איכות חיים אמריקנית אפשר למצוא גם בארץ. סביבה רגועה וכפרית, שכנים מאורי פנים, התייחסות לקהילה ולנוף – יש גם כאן. אפילו בחוד השרון. ביורוקרטיה מתישה, דוגמטיות, חוסר גמישות ודבקות אדוקה בנהלים – מעוז יודע שיש גם באמריקה, כמעט כמו בישראל. לחץ בכבישים, קללות של נהגים, פקקי תנועה – נו באמת! איך אפשר בכלל להשוות את הפקקים בתל־אביב לאלה של סאנסט בולווארד!

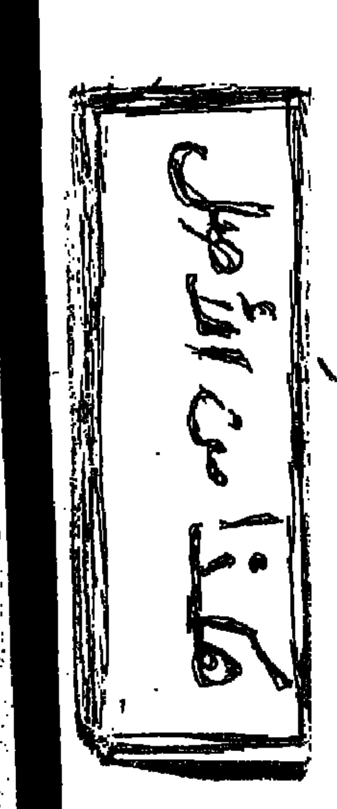
אלא ששם לא פולטים "אשכנזיה מחורבנת" אלא "בלאדי ניגר", ולא "חמור" אלא "אס־אול". במקום עם יהודים מעדיף הקצין המבריק לשעבר בצה"ל להתהבך עם מכסיקאנים שאינם דוברים אנגלית, או עם עולים איראנים ופליטים מקייגון. בין כל אלה אין אף טיפה של הזדהות. לא קיים שם דבק בין המיליונים שמציפים את אמריקה, ומלחיצים יותר ויותר את האמריקני הממוצע, אפילו אם איננו וואסם. כאן, כאשר פוקד אסון במשפחת עולים מגרוזיה, המדינה עוצרת נשימתה והצער כללי. שם, אתה יכול להתעלף ברחוב, ואיש לא ישים לב.

שמחה מעוז צבר נסיון כלשהו במעקבת הפוליטיקה הישראלית. לדבריו היא מושחתת. ובאמריקה? מה קרה עם של העבודה האמריקני שנאלץ להתפטר? וראש עיריית אטלנטיק סיטי שהושלך לכלא? ושופטים שהודחו בגלל שוחד? שלא לדבר על העסקים הנרחבים בלאס־ואגס ובעיר מגוריו של היורד הישראלי, השייכים למאפיה. כאשר ישראלי, אוהב ישראל, מתנתק מן הארץ לפרק זמן ממושך, תחילה הוא חש ברווחה. מתאום האירועים אינם נוגעים לו. אבל אחרי חודשים מעטים אתה נוכח כי אי אפשר לציוני – ומעוז מגדיר עצמו כבזה – לחיות מבלי להיות מעורב.

באמריקה יש נופים הרבה יותר עוצרי נשימה מאלה אשר בארץ. יש עסקים הרבה יותר מסודרים וגדולים ומרתקים. הכל שם יותר גדול, יותר יפה ויותר מעניין, בהבדל אחד: כל זה לא שלך, גם לא שלך שמחה מעוז שם, ותיקי מלחמת וייטנאם ממורמרים בגלל התנכרות החברה אליהם. אצלנו, נותנים כבוד לבעלי עיטורים ממלחמת יום־הכיפורים, שהיתה מלחמת אין־ברירה ותוצאה של מחדל, וגם ממלחמת לבנון השנויה במחלוקת.

שמחה מעוז מזכיר לי את האגואיזם הצרוף, נוסח תורתם של איין ראנד ושל משה קרוי. אצלו משתמע כי אין עוד חשיבות ליום הזכרון וליום העצמאות, והמושג מולדת נמחק. מי שמכריז במפתיע „אהבתי ללכת למלחמות", נוטש את רעיון הלוחמים בעיצומה של ההסתערות. הוא מעדיף להיות נפולת נמושות ובלבד שרווחתו המדעית לא תפגע.

יעקב ארז

כביסה משפחתית

(המשך מעמוד 20)

בניגוד ליעל אין בה, נדמה, שום מרירות. כשרות מדברת על העניין, ניצת לה רווקא חיוך קטן בעיניים, כאילו מדובר בשני משה דיין, זה שלה – וזה שלאחר הגירושין. "לכל אחד המשה שלו. היו לו הרי אלף פרצופים. אני אהבתי את המשה שלי". הפרידה ממשה, היא מניחה, ובכלל הגירושין והסערות במשפחת דיין, הכאיבו להוריה. "הם ודאי סבלו מזה, למרות שלא אמרו. קשה באמת להבין מה קורה היום עם מוסד הנישואין. אני לפחות חיכיתי 37 שנה עד שהתגרשתי, ולא הייתי מעלה בדעתי לעזוב לפני שהילדים יסתדרו. אצל הבנים שלי זה כבר אחרת. אולי זה מוסד הנישואין שפשט את הרגל".

יגידו. בסופו של דבר הוא היה עדיין גיסי. ואולי היתה סיבה אחרת?". מכל מקום, בתהליך השלום עם מצרים, היו השניים קרובים למרי בעמדותיהם, ובספרו מגלה וייצמן מידה גדולה של אהדה כלפי האיש. "התבוננתי מהצד במשה דיין", מספר וייצמן במהלך הוויתור על שארם-א־שייך. "דבריו של בגין ודאי קרעו את לבו, למרות שנאמרו על דעתו... לא קינאתי בו".

לאחר הגירושין מדיין קיבלה רות לרשותה את בית הקיץ הקטנטן שקנו הוריה בהרצליה בשנת '43. (רחל: "לא היה כאן כלום – לא מים, לא חשמל. היינו

הם נחשבים לפלא טבע: רחל אומרת שמימיה לא לקחה תרופות, אפילו לא כדור נגד כאב־ראש. לגימה הגונה מאיזו כוסית פה ושם? זה דווקא כן. צבי אוכל הרבה דבש. לא מכבר הפסיקו שניהם לעשן. "אבל העיקר זו פעילות מתמדת. חיי עבודה". כל חייה היתה אשה עובדת, ועובדת קשה. תחילה כמפקחת על מגרשי המשחקים מטעם "הדסה", אחר־כך כממונה על ארגון אכסניות הנוער. עצות בענייני קריירה ומשפחה אין לה: "אני אף פעם לא נותנת עצות. מה שטוב לי לא חייב להתאים למישהו אחר".

> "הם (הוייצמנים) היו העירונים האקדמאיים. אנחנו היינו החקלאים אנשי הכפר. הדיינים היו שבט נפרד ומתבדל, לא קרוב גם בתוך עצמו"

על רקע העלילות הסוערות בחיי הדיינים בולטים חיי המשפחה היציבים של הוייצמנים. ראומה שוורץ ועזר וייצמן הכירו לראשונה ב־1945 בלונדון ("אבל אז עוד לא היה ביניהם כלום"), ונפגשו שוב ארבע שנים לאחר מכן: ראומה שוורץ עצרה טרמפ. בג'יפ ישב וייצמן עם ידידו הטוב, מוטי הוד. ב־1950 החליטו להתחתן ("הם צלצלו להודיע לנו בשתיים בלילה", מספרים ההורים). ה"קליק" בין ההורים לחתן המיועד נוצר מן הרגע הראשון. "נו באמת, איך אפשר לא לאהוב את עזר?" מחייכת הסבתא. "הוא טיפוס חם, משפחתי, ממש הפוך ממשה", אומרת רות דיין. אבל ההבדלים בין שני הגיסים נטועים לא רק באופי – אלא גם ברקע: בורגנות קפיטליסטית לעומת התיישבות עובדת, ימין מתון מול שמאל סוציאליסטי. "הם היו העירונים האקדמאיים. אנחנו היינו החקלאים אנשי הכפר", מסבירה יעל דיין־שיאון ומודה שאין הרבה קשר בין השבטים. "הדיינים היו שבט נפרד ומתבדל, לא קרוב גם בתוך עצמו".

לדברי בני המשפחה היו היחסים בין דיין וויצמן טובים בהחלט. "עזר העריך את משה", אומרת רות. אבל וייצמן, בספרו "הקרב על השלום", מודה שהיו גם מתחים: "יחסי אל משה דיין היה מורכב ומסובך... ביחסים בינינו היו עליות וירידות". "היה כלבי עליו", הוא כותב בהמשך, "דיין היה יכול למנות אותי לרמטכ"ל. הוא לא עשה זאת, אולי גם מחשש מה

מאירים עם מנורות נפט ועושים אבאז'ורים") ושיפצה אותו. ההורים עברו מירושלים לבית שנבנה בסמוך, כדי להיות קרוב לבנות ולנכדים. עכשיו נראית לעתים החצר ברחוב האשל בהרצליה כמו מושב שיתופי: אודי מתגורר אצל אמו ומשפץ לה את הבית ("אני גר אצל אמא שגרה אצל ההורים"). שאול וייצמן, שגר בסמוך, קופץ להביא להם משהו שבישל. אסי מביא לסבא מתנת יום הולדת. ראומה ועזר עוברים בדרך מקיסריה עם הדודנית־העולה החדשה, לואיזה. מאחרי האידיליה הזו מסתתרים, כמו בכל משפחה טובה, גם מתחים – ושום דבר לא נסתר מעיניה הבוחנות של רחל. אבל היא ובעלה מקפידים, כדרכם בקודש, לא להתערב: "הם זוג מאוד עצמאי", אומרת יעל דיין, "לא כופים את עצמם על איש ולא דורשים שום דבר".

בתוך כל הסערות נותרו צבי ורחל שוורץ מעוז של יציבות משפחתית, חוט מקשר בין בנים, נכדים ונינים, שורש של כל הענפים המתפצלים. הם, כנראה, כבר לא יתגרשו. צבי הוא יקיר ירושלים ואף זכה לתואר דוקטור של כבוד מהאוניברסיטה העברית.

גרפולוגית שניתחה את כתבי היד שלהם נדהמה ממידת הדמיון של הכתב: אחרי 70 שנות חיים בצוותא הפך כל אחד מהם לחלק בלתי נפרד מהווייתו של השני, "כמו רגל או יד". כשצבי נוסע לירושלים היא קצת דואגת ("הוא כבר לא כל־כך צעיר, את יודעת"). כשהיא נתקעה בירושלים בגלל השלג – הוא חלו מרוב געגועים. היא עניינית וקרת רוח – הוא רגשן ורגזן. היא אמיצה – הוא פחדן ("משדים ורוחות. וו עוד מהילדות"). היא בעלת חוש טכני – הוא חסר אונים גם בפרוייקט של החלפת נורה. אחדות של ניגודים שהוכיחה את עצמה. "ודאי שהיו בינינו ויכוחים. אם היינו כל הזמן קוצ'יניו מוצ'יניו היה די משעמם".

עד עכשיו עוד משוך ביניהם חוט של רומנטיקה. "אני", אומרת רחל שוורץ, "מימי לא הבטתי באחר". "ודאי שהבטת", קופץ צבי שוורץ, "את לא זוכרת את וייסמן הפולני מהגימנסיה?" צבי מודה שהוא קנאי. ביום ההולדת שלו אפילו ביקש ממנה מחילה "על כל הסבל שגרמתי לה בהתפרצויות שלי". "אבל בקבלה", הוא אומר, "כתוב שבעל שאינו מקנא לאשתו – אהבתו אינה שלמה".

טל בשן

איזו מהפכה נחמדה

(המשך מעמוד 13)

נמצאת שם בתפקיד רשמי כלשהו. בינתיים התווכחתי עם מוחמד, שהודיע לי זמן קצר לפני כן כי לא יורשה לי לצלם את קדאפי. האשה, שהבחינה בזעמי ההולך וגדל, התקרבה אלי ושאלה בעדינות אם היא יכולה לעזור במשהו. אמרתי לה. היא יצאה אל מחוץ לחדר העתונות ומתדיינת עם אחדים מיועציו הבכירים של קדאפי. תוך דקות ספורות חזרה, מצויידת בפתרון לבעייתי. החליטו להרשות לי להחזיק מצלמת אחת, עדשה אחת וסרט צילום אחד. מהר מאוד גיליתי, כי אותה אשה לובית מלאת הבטחון העצמי, הלבושה בגדים אופנתיים כל כך, היא אחת מהמתורגמנים של קדאפי...

שביל רחב מוליך לירכתי מיתחם שמור היטב בכוחות צבא כבדים. פסעתי עליו תחת ליווי, וכאשר הקפנו את הפינה נגלה לעיני "קודש הקודשים" של קדאפי שאינו אלא אוהל בדואי גדול מעוגן במשטח נקי. אין "ארמונות" בג'מאהיריה, אפילו לנשיא. קדאפי עצמו הוא בן למשפחה בדואית ויכולתי לשער שאוהל מידברי זה נבנה כדי להזכיר את המקום שבו נולד השליט. הוא משלב באורחות חייו של קדאפי השואף לעצמאות, בתיעובו את כל מוסדות השלטון המערביים ובמיגנתו לחיות לא הרחק מחממת גידולו המדברית.

כשנכנסתי לאוהל, היססתי לרגע כדי להתכונן לרגע של התפעמות אשר צריך לקדם מעמדים מן

הסוג הזה. שטחו של האוהל היה כמאה מטרים מרובעים. רצפתו מכוסה בשטיחים ערביים וכירת פחמים שניצבה במרכזו הפיצה חום נעים, שעמד בניגוד לאווירה הנוקשה והצוננת שמסביב. קדאפי ישב על כסא פשוט בעל משענת זקופה, לבוש בגדים לא רשמיים – מכנסיים, חולצה ומקטורן קל בצבע חאקי. מבטו היה מכוון לעברי, סנטרו מתנשא בקשיחות בלתי מתפשרת, וזרועותיו שלובות. הוא הקרין התנשאות קרה, וכעת ובעונה אחת גם אינטימיות של קריאת תיגר. שני כסאות הוצבו ליד כסאו, בשביל המתורגמן ובשבילי. הוא לא קם לברכני.

כשהתקרבתי והצגתי את עצמי, הוא השיב רק במנוד ראש. את דבריו כחר לפתוח דווקא באנגלית, בלי לשנות את תנוחתו. "מדוע העתון שלך כינה אותי האיש המסוכן ביותר בעולם?", הוא ירה מן המותן שאלה המיועדת בעליל לזעזע, לערער את שיווי משקלי, לבחון אותי. זה היה מהלך בלתי צפוי, מן הסוג שקדאפי מפורסם בו. עם כתבים זרים הוא מעדיף בדרך כלל לדבר ערבית. לא היה לי ספק שהתיאטרליות תאבד בתרגום. לא הייתי בטוחה אם הוא מתניף לעצמו, מוקסם או נרגש מהדימוי שיצר לעצמו, אבל חשדתי שאולי מדובר כאן בתשלובת של האפשרויות הללו. אני, מכל

מקום, בחרתי לעקוף את השאלה, בהשיבי "אולי, קולונל, אין מבינים אותך כראוי".

למעשה, נועדה הפגישה להיות בלתי רשמית, מעין שיחת היכרות שבעקבותיה צריך היה להחליט אם לשתף פעולה בהכנת כתבת ריוקן עליו. שטחתי לפניו את בקשתי. הוא זרק כמה שאלות, ולהפתעתי נתן מיד את הסכמתו. את הפרטים, אמר, אסכם עם אנשי לשכתו. היתה זו הפעם הראשונה מאז 1981 שקדאפי הסכים לשתף פעולה עם עתונאי אמריקני שביקש לכתוב עליו. חזרתי ושאלתי אותו אם אכן הוא מסכים, כדי להאמין שהבנתי את דבריו כראוי.

למחרת בבוקר האיץ בי מוחמד למהר ולארוז את חפצי. מלשכת הנשיא נתקבלה הוראה להעבירני ל"גראנד הוטל". זה לא היה מקרי. המלון המפואר ביותר בטריפולי, הוא גם המלון שכל חדריו והטלפונים אשר בו מצויידים באמצעי ציתות אלקטרוניים. שלוש שעות אחר־כך כבר הייתי שם. אלא שביום הבא התהפכה הקערה. טרוריסטים לובים תקפו באירופה. טריפולי שוב עלתה למוקד תשומת והביקורת הבינלאומית. הפגישות שלי עם קדאפי בוטלו. נאלצתי לצאת את לוב, תוך הבטחות של בכירי משרד החוץ שבקרוב אוזמן שנית. מוחמד התנצל: "זה פשוט היה ענין של עיתוי גרוע". שום הסבר לא הלה מאז.

קרול ספנסר, שרות "גאמא"

הלוח הביתי | שיכון עובדים | דירות למכירה

מרכז

תל אביב לה-גרדיה 58, יד אליהו טל. 03-390721

בתים פרטיים ודירות גדולות

- גני יהודה - בהמשך לסביון. כל קוטג' 200 מ"ר על פני שטח של 500 מ"ר.
- רמת אפעל - בלב רמת אפעל. לבחירתך בתים בני 215 מ"ר, או 245 מ"ר. כל בית על פני שטח של 500 מ"ר.
- גבעת אויה - ליד מלון אויה. כל יחידת דיור 150-180 מ"ר. חלקת אדמה בת 350-400 מ"ר.
- הוד השרון - במרכז השרון. כל קוטג' 175 מ"ר על פני שטח 470 מ"ר.
- מגדלי אביב - ברמת אביב ג'. דירות 4 חדרים - 136 מ"ר, דירות 5 חדרים - 155 מ"ר.
- חולון - רח' בוסתנאי, דירת קוטג' אחרונה 142 מ"ר.

דירות 4-5 חדרים

- חולון - רח' ארלוזורוב פינת גולומב דירות 4 חדרים 19 מ"ר, דירות 4 חדרים 19 מ"ר + גג עם חדרון 45 מ"ר.
- פתח תקוה - ברח' קפלן - צה"ל, דירות 3½ חדרים - 87 מ"ר, 4 חדרים - 100 מ"ר, 4½ חדרים - 117 מ"ר.
- נתניה - ברח' איתמר בן אב"י, דירות 3½ חדרים - 88 מ"ר, 4 חדרים - 105 מ"ר.
- חולון - ברח' בוסתנאי בבית מגורים בן שתי קומות בלבד, דירות 4 חדרים - 87 מ"ר.
- חולון - קרית בן גוריון, דירות 5 חדרים, 136 מ"ר כל דירה. דירות 4 חדרים, 105 מ"ר כל דירה.

דירות 3-4 חדרים

- בת-ים - רמת הנשיא דירות 3 ו-4 חדרים. מתאים לזכאים.
- נוה עופר - על גבול ת"א-חולון ברח' אהל יעקב, דירות 3 ו-4 חדרים. מתאים לזכאים ולזכאי מח"ל.
- נוה פולג - בדרום נתניה, ליד הים דירות 3 ו-4 חדרים. מתאים לזכאים ולזכאי מח"ל.
- קרית שלום - ברח' קיבוץ גלויות, דירות 3 חדרים 72 מ"ר. מתאים לזכאים ולזכאי מח"ל.

חיפה

חיפה - רח' החלוץ 43 טל. 04-660915

בתים פרטיים ודירות גדולות

- פרדס חנה - איכות חיים בנוסח כפרי. וילות חד-משפחתיות 4 חדרים 104 מ"ר + חדר משק 26 מ"ר, 4 חדרים 120 מ"ר + חדר משק 24 מ"ר. וילות דו-משפחתיות 4 חדרים 88 מ"ר. אפשרות לתוספת בניה.
- חיפה נוף-ים - בצפון מערב הכרמל, דירות גן מרהיבות צופות לים. 5 חדרים - 120 מ"ר + מרפסת 23 מ"ר.
- חיפה פאר נוף - בין הדר לכרמל, 5 בנינים מדורגים עם כניסות נפרדות דירות 5 חדרים 105 מ"ר + 11 מ"ר מרפסת. דירות 4 חדרים 89 מ"ר + 15 מ"ר מרפסת. 2 דירות קוטג'.

דירות 3-4 חדרים

- חיפה רמות ספיר - מול מפרץ חיפה, דירות 4 חדרים 100 מ"ר, 3½ חדרים - 89 מ"ר, 3 חדרים - 75 מ"ר, פנטהאוז 121 מ"ר + מרפסת 22 מ"ר.
- חיפה נוה שאנן - בבנין בן 5 קומות דירות 4 חדרים 106 מ"ר.
- קרית אתא - בבית מדורג בן 3 קומות. דירת גן אחרונה בת 4 חדרים - 115 מ"ר + מרפסת 12 מ"ר.
- נהריה - ברח' הרצל 4 חדרים - 114 מ"ר, 111 מ"ר, 94 מ"ר.

אני רגוע
קניתי דירה
ב"שיכון -
עובדים"!

- טבריה - בקרית שמואל דירות מגורים בנות 4 חדרים, 120 מ"ר כל אחת. מתאים גם לדירות נופש.
- נצרת עילית - בשכונת בן גוריון בדרום העיר, דירות 4 חדרים 86 מ"ר, 3 חדרים - 73 מ"ר. כניסה מיידית.

ירושלים

רח' הלל 8 טל. 02-233396.

דירות 3-4 חדרים

- גילה - דירות 4, 3½, 3, 2 חדרים (לדירות 4 חדרים הכניסה מיידית). תחבורה נוחה לעיר.
- פסגת זאב - אזור חדש בעיר. דירות 3 חדרים + מחסן ודירות 3 חדרים + מחסן וחצר פרטית צמודה.

דרום

אשדוד רח' הנרקיס 25 טל. 055-577327/3

בתים פרטיים

- אשקלון - בשכונת ברנע, עדיין נותרו מס' קוטג'ים בני 6 חדרים, 164 מ"ר כל אחד.

דירות 3-4 חדרים

- ראשל"צ - קרית ראשון בבנינים בני 8 קומות. דירות 4 חדרים בנות 106 מ"ר.
- ראשל"צ - ברח' אכרבנל, דירות 4 חדרים 117 - 120 מ"ר ודירות 3½ חדרים - 104 מ"ר.
- אשדוד - פאר אשדוד ברח' רוגוזין פינת יצחק הנשיא. בנין בן 8 קומות, דירות 4 חדרים 97 מ"ר.
- נס-ציונה - בשכונת רמת בן צבי דירות 4 חדרים 88 מ"ר. דירות 3 חדרים 76 מ"ר.
- אשקלון - בשכונת ברנע הצופה אל הים דירות 3½ חדרים 88 מ"ר.

באר שבע

מרכז הנגב טל. 057-72540

דירות 5 חדרים

- באר שבע - מגדלי עופר בשכונה ה' מגדלי יוקרה לבחירתך דירות 5 חדרים ופנטהאוז.

דירות 3-4 חדרים

- ערד - ברובע חלמיש דירות 4 חדרים - 88 מ"ר דירות 3 חדרים - 74 מ"ר לכניסה מיידית.
- באר-שבע - בשכונה ו' דירות 3 חדרים בנות 74 מ"ר ודירות 4 חדרים 93 מ"ר.
- קרית גת - בשדרות לכיש דירות 4 חדרים 94 מ"ר. דירות 3 חדרים - 75 מ"ר.

חנויות

בכל רחבי הארץ.

- רעננה - ברח' אחוזה בלב המרכז המסחרי נותרו עוד שתי חנויות. 61.5 מ"ר + מרתף 45 מ"ר. 67.5 מ"ר + מרתף 43 מ"ר.
- חולון - ברח' ביאליק פינת לבון שתי חנויות למכירה 211 מ"ר + 84 מ"ר גלריה. 119 מ"ר + 35 מ"ר גלריה.
- חולון - רח' בן עמרם 4 חנויות בנות 25-30 מ"ר כל אחת.
- יבנה - בשכונת בן גוריון חמש חנויות 40מ"ר כ"א
- אשדוד - ברח' רוגוזין - לב המרכז המסחרי של העיר 4 חנויות בגדלים של 36-45 מ"ר כולל גלריות.
- כרמיאל - ברח' יחיעם 3 חנויות. 36 מ"ר כ"א

גיל הזהב, תקליט פלטינה

גברת אנרגיה

אתה יכול לקחת את כל המוסיקה האמריקאית ולשים אותה בין שתי פיאות. הפיאה הראשונה בלונדינית, נפוחה, עם חצי טון ספריי שמחזיק את התלתלים במקום. היא שייכת לדולי פרטון, אמא־אדמה של הקאונטרי. את הפיאה האחרת מחזיקה זיעה ישנה, היא שמוטה על המצח של טינה טרנר. בפנים, בין סיבי השיער הסינטתי, יושב הריח הצמיגי של הרוקנ'רול.

לפני שלוש שנים, טרנר הצליחה בקושי להחזיק בתואר של פנסיונרית מכובדת. היא הופיעה במלון במנהטן ובמועדונים בווגאס ובטאהו, על תקן של תזכורת לימים שבהם הריתמ'נ'בלוז והרוקנ'רול לא היו עשויים ממתכת של 'דיסק' אלא מנשמה. מי שהגיע להופעות האלה ידע שמהשורה הראשונה אפשר עדיין לראות לה את התחתונים, שנמתחו בסוף הרגליים הארוכות ביותר בשואו ביזנס. מפעם לפעם היא הופיעה בכינוסים של סוכני המכירות של מקדונלד. תחנה יותר סופית מזו, נראה היה, לא יכולה להיות.

טינה טרנר, היום, היא בת 47. בגיל כזה, במוסיקה, לא עושים „קאם־באק". בגיל כזה מתחילים לשלם דמי חבר במועדון גיל־הזהב. את טרנר זה אפילו לא מצחיק. בשנת 1985 היא זכתה בשלושה פרסי "גראמי" ובפרס מיוחד של רשת הטלוויזיה, MTV, הוציאה תקליט פלאטינה וחצי, פיצצה את הבמה – ביחד עם מיק ג'אגר – ב"לייב איד", השתתפה בתקליט החדש של דייויד בואי והופיעה עם מל גיבסון ב„מקס הזועם הרוכב ברוכים". לך ספר לה שיש נשים בגילה שהן כבר סבתות. על הבמה, בהופעות, היא אומרת לקהל: „כל מה ששמעתם עלי הוא נכון. שיניתי את החוקים כדי שאני אוכל לעשות מה שאני רוצה".

טרנר היתה צריכה לרדת עמוק בשביל להגיע גבוה כל־כך. היא נולדה בנובמבר 1939 בנאטבוש, טנסי, שממערב למיסיסיפי, במקום שבו בי.בי.קינג נמצא רק דרגה אחת מתחת לאלוהים וגם זה לא מטעמי קדושה אלא רק בגלל שאלוהים שר בלוז יותר טוב. אבא שלה היה בפטיסט כושי ואמה – שממנה ירשה את החשמל בקול – היתה אינדיאנית צ'ירוקית למחצה. הם קראו לה אנה־מיי באלוק. בגיל 15 היא התחילה ללכת ל„קלאב מנהטן" במזרח סט. לואיס, שם הקשיבה ללהקת „מלכי הקצב" של אייק טרנר, להקה שהקליטה, בתחילת שנות החמישים את „רקטה 88", הנחשב היום לתקליט הרוקנ'רול הראשון. אנה־מיי ביקשה פעם אחת מאייק לתת לה לעלות לשיר, הוא אמר „בסדר, בסדר" ושכח מהעניין. היא המשיכה לבוא. יום אחד הוא ישב ליד האורגן שלו וקישקש שיר של בי.בי. קינג. משהו בהרמוניה שבר את אנה־מיי. היא זינקה לבמה, תפסה את המקרופון והתחילה לשיר. כל מי שהיה באיזור נכנס לאולם בריצה. אחרי זה היא עלתה לבמה כמעט כל ערב. היא עברה לגור עם „מלכי הקצב" והיתה מסתובבת בקאדילק הוורוד של אייק לכל מקום. אייק תפקד כאבא־אמא של טרנר. האהבה הראשונה שלה היה ריימונד היל, אחד הסקסופוניסטים של הלהקה. היא הרתה לו, הולידה בן ושכרה בייביסיטר כדי שתוכל להמשיך להופיע. בארכיון מצאתי צילום של טרנר מאותה תקופה. כל „מלכי הקצב" עומדים ומסתכלים לעדשה בחיוכי פלסטיק, חנוטים בחליפות שחורות, למעלה – אייק טרנר והיא בידיים פשוטות לצדדים, נראים כמו פרסומת למשחת שיניים. אחרי זמן די־קצר אייק לקח אותה לקליפורניה להקליט את השיר הראשון שלהם, „פתי מאוהב". אייק, בלי לשאול אותה, כתב על העטיפה „טינה ואייק טרנר". באולפן, הוא נגע בה בפעם הראשונה. מיד אחרי ההקלטה היא חלתה בצהבת קשה ואשפזה. אייק גרר אותה הוצאה מבית החולים, להופיע. בין־לבין, הם גם התחתנו כטיחואנה שבמקסיקו. חתונה מסריחה. „חתמתי על הנייר", מספרת היום טרנר. „ואמרתי לעצמי, זהו? זאת החתונה שלי?" אחרי החתונה הם נכנסו למסלול קבוע של הופעות, הקלטות ומכות רצח. אייק היה מרביץ לה כל יום, שומר רק על החלקים שאפשר לראות מהאולם. השיר השני שהקליטו היה „עמוק הנהר" בהפקתו של פיל ספקטור. באמריקה, משום מה, השיר לא תפס. באנגליה – שם היה הרוקנ'רול בשיאו – היא הטריפה את כולם ומיק ג'אגר, שגם הוא היה צעיר פעם, הזמין אותה ואת אייק להופיע עם ה"רולינג סטונס" באירופה. כשהם חזרו הם הקליטו שיר חדש, שנכתב במקורו על ידי „קרידנס קלירווטר" – „מרי הגאה".

השיר הזה – לדעתי המאוד לא אובייקטיבית – שייך לאותה שורה שבה עומדים „רוק מסביב לשעון", של באדי הולי ו„קינג קראול", של אלביס, בלי אלו אין רוקנ'רול באמריקה. אייק, כדרכו, בירך אותה על השיר כזה שהוא כמעט שבר לה את כל העצמות. לילה אחד נשבר לה והיא בלעה חפיסה שלמה של גלולות שינה. „שכבתי בבית חולים", היא מספרת, „כבר לא היה לי שום דופק, ואז אייק נכנס ואמר – 'יותר טוב לך שתמותי בתזונה, אחרת כשתקומי, אני אהרוג אותך', והדופק חזר לי". אחרי נסיון ההתאבדות אייק ירד מהפסים. הוא התחיל לקחת קוקאין, לשתות, והביא עוד אישה לגור איתו ועם טינה בבית.

הסיפור ביניהם נגמר יום אחד בשדה התעופה של דאלאס. אייק, בלי שום סיבה, התחיל להכות אותה, אבל לטינה נמאס. בלי לבכות היא התחילה להרביץ לו בחזרה, מקללת וצורחת ומכה. „היי, את לא דיברת אלי ככה אף־פעם", אייק אמר. „כן," היא ענתה „אבל אני מדברת אליך ככה עכשיו". היא עזבה אותו עם תיק צד קטן ועם שלושים ושמונה סנט בכיס. השנה היתה 1975, היא היתה כוכבת־על, בלי כסף, בלי בית, בלי חברים. נחיתה קשה.

בין השנים שבעים ושבע ושמונים וארבע היא היתה מתה, מחוקה, סוס־מת, לא קיימת. הרגעים היחידים שבהם נזכרו בה היו בהקרנות חוזרות של אופרת הרוק של להקת „המי" – סרטו של קן ראסל, „טומי", שם היא מופיעה בתפקיד „מלכת הל.ס.ד": „אני הצוועניה/ מלכת הל.ס.ד / שלם לי לפני שאתחיל/ אני הצוענייה/ ואני מבטיחה/ לשבור את ליבך הקטן", היא שרה בקטע האפל ביותר, המצמרר ביותר, בכל הסרט.

טרנר הסתובבה באמריקה, הופיעה במועדונים וניסתה להחזיר את החובות שהשאיר לה אייק בירושה. אחרי כמה שנים נמאס לה והיא הרימה טלפון ללי קרמר, מגדולי המפיקים באמריקה. קרמר לקח את העוזר האוסטרלי שלו, רוג'ר דייויס, ונסע למלון 'פיירמונט' בסן־פרנסיסקו לשמוע אותה. "אנדר דוג" או לא, היא היתה עדיין מלאה ביותר חשמל מאשר תחנת הכוח כחדרה. המול שלה היה שהם באו להופעה ולא ביקשו ממנה תקליט. הכוח של טרנר הוא תמיד בהופעות. מה שהיא עושה עם המקרופון יכול להוריד כומר לזנות. הרגליים שלה מופיעות ביותר פנטזיות מאשר החזה של ג'יין מנספילד או הפה של מרילין מונרו. אבל חוץ מהסקס יש גם הקול שלה – ברגעים הצרודים שלה היא מזכירה את בילי הולידיי, וכו' צריקה לברכה. כשהיא עולה למעלה רק.בט מידלר יכולה היום להתחרות איתה בעוצמת הצעקה, אבל מידלר היא לא כושית, מה שאומר שהיא אף פעם לא תבין את הקצב שטרנר נולדה איתו. קורט לודר, בכתבה שפורסמה ב"מוניטין", כתב עליה את המשפט המדוייק ביותר: „יש לה קול שיכול להתיר פוליאסטר ממרחק של חמישים צעדים".

קרמר, בנדיבות, השאיר לדייויס לחתום על החוזים. זה היה הרגע שהגורל התחיל להתהפך. טרנר הקליטה, עם להקת „רקיע 17" הבריטית את שירו של אל גרין „בוא ונשאר יחד". היא עדיין הופיעה אז במלון „ריץ". יום אחד היא מרימה את העיניים ובשורה הראשונה יושבים דייויד בואי וקיית' ריצ'ארד, מוחאים כפיים בהיסטריה ורואים לה את התחתונים.

אחר־כך דייויס לקח אותה לאנגליה והפגיש אותה עם מרק קנופלר מ„דייר סטרייטס", שכתב לה את „רקדן פרטי", בשני שירים אחרים באלבום – שהוכן תוך שבועיים – ניגן ג'ף בק. זהו, אחרי זה היא לא יכולה לטפס יותר, אי־אפשר להגיע גבוה מזה. האלבום שלה נמכר ביותר ממליון עותקים. בין הופעה להקלטה היא מעבירה את זמנה בפעילות בודהיסטית אינטנסיבית. גברת אנרגיה. בגיל חמישים היא אומרת, היא רוצה להיות מורה. בינתיים, כשהיא שרה „יותר טוב שתהיה טוב אלי", היא לא מדברת על גבר ספציפי, היא מדברת על כל העולם. ■

מי היה מאמין לסיפור על זמרת רוק כושית, שנמחקה מעולם הפופ, וחזרה אליו כסמל סקס מדהים, בגיל 47. אבל טינה טרנר עשתה את מה שנשמע כמעט־דמיוני. היא שינתה את החוקים.

מאת יאיר לפיד

צילומים: שירות „גאמא"

טינה טרנר: ירדה עמוק
בשביל לעלות גבוה

נערות הסוודר

סוודר היה פעם פריט חובה של ילדים קטנים או ג'נטלמנים מזדקנים. בשנות הארבעים הפכה האפודה הצמודה לסמל סקס ועכשיו – הסוודר הוא יצירה קטנה, צבעונית ואופנית. גם חליפות הסריג של „האשה המבוגרת" שינו דימוי עם דוגמה עליזה וצבעים מרהיבים.

מאת יהודית חנוך

נערת־הסוודר של חורף 86 ספק אם שמעה על הימות שבשבילן המציאו את השם הזה. הן היו מלכות הסקס של הוליווד בשנות הארבעים – ורוניקה לייק, בטי גרייבל ולנה טרנר. היתה זו תחילתן של השנים הגדולות של השדים הבולטים והזקופים, שנתמכו בחזיה עם „שפיצים", עליה נמתחה אפורת צמר שהשאירה מעט מקום לדימיון.

נערות־הסוודר קבעו נורמה וממר של חזה, שהריצו את כל השטוחות למלא את החזיה בצמר־גפן ויצרני־החזיות החלו לייצר חזיות מרופדות בנדיבות כדי שכולן תוכלנה להיראות כמו נערות סוודר אמיתיות.

החיילים, שלחמו בחזיתות רחוקות, הצמידו את תמונותיהן של כוכבות־הקולנוע שופעות־החזה עם האפורות הצמודות, מעל למיטותיהם ומאז – הסוודר, שעד לאותה תקופה לבשו אותו בעיקר ילדים קטנים, ג'נטלמנים בריטיים וגבירות מזדקנות – כבר לא חזר אף פעם להיות מה שהיה.

בשנות החמישים המאוחרות, אשה המיטיבה להתלבש, לבשה צמר אפורות, אחת – עם שרוולים קצרים ללא כפתורים ומעליה – אפודה שניה, עם שורת כפתורים לא רכוסים, ומחרוזת פנינים בודדת. השילוב הזה עם חצאית בקפלים היה „קלאסה". נערות הקולג' האמריקאיות אספו אותם בתריסרים, בכל מיני צבעים, ממש כמו חולצות־טי של עכשיו.

הג'ינס וה„טי שרט" של שנות השישים סילקו את צמר האפורות עם מחרוזות הפנינים ופינו מקום לאפורת „הנער העני", קטנה וצמודה, שהמציאו הסטודנטיות הפאריסאיות. לאחר מכן חזרה האפודה לסתם עוד בגד, ללא זוהר או ייחוד.

גל האפורות עם סיפור – הסרוגות ביד ומקושטות כך שהן נראות כמעט תלת־מימדיות, החזיר אותה לשורה הראשונה של האופנה.

למהפכה בסריגים גרם המחשב. רוב הסריגים החדשים נסרגים במכונות אלקטרוניות משוכללות, שמודרכות על ידי מחשבים. מעצבי־האופנה מציירים דגם מסובך וצבעוני, שלא יכלו אפילו לחלום עליו קודם בחלומות פרועים. המחשב סופר עיניים, מחשב חישובי שורות, לרוחב ולאורך ו„מייצר" את ההנחיות המדוייקות, שמועצבות לאחר מכן, למכונות הסריגה המשוכללות.

תוך זמן קצר, התלבשו המעצבים באינטנסיביות על הרגמים הפרחוניים והגיאומטריים ומילאו בהם את הקולבים והרוכבים שבחנויות, שיש סכנה שהם יימאסו מהר מאוד, אבל בינתיים זהו חידוש מרענן ומקורי – ומי שאוהב(ת) ללבוש משהו שנראה אחרת, ימהר לקנות אותם. קשה לדעת כמה זמן יפרחו הפרחים ה"פייסלי" ושאר הקשקושים בסגנון ציור מודרני שעל הסריגים.

גם הצבעוניות היא חידוש בסוודרים. סגול הולך עם ירוק וכתום עם צהוב וכחול וירוק.

הסריגים של חורף 86 הם גדולים מאוד, עם כריות על הכתפים ובדרך כלל, עם שרוולי־עטלף רחבים, שמסתיימים בחפתים צמודים לפרק כף היד.

בעשור האחרון, נעלמו חליפותי הסריג מהאופנה ונהפכו לסמל של אופנה מיושנת וארכאית. רות דר שעיצבה את התלבושות להצגה של חנוך לוין, „אורזי המזוודות", הלבישה את הנשים בחליפות־סריג צמודות לגוף, כמו שייצרו בארץ ולבשו בשנות החמישים, סמל ל„יאכנע".

בחורף 86 שבו מערכות דו־חלקיות לאופנה – אבל הן צמודות, צבעוניות וכשלובשת אותם אחת כלי כליטות מיותרות – הן נראות יפות וסקסיות.

החלק העליון של חליפות הסריג 86 גדול־גדול והחצאית או המכנסיים צרים וצמודים. לאפודות הגדולות מצרפים חצאית ארוכה וצרה חצאית מיני או מכנסי סקי צמודות כגרבים עבים. נערות שאוהבות להתבלט, שוכחות ללבוש חצאית או מכנסיים ונשארות בגרבים עבים עם אפודה גדולה, על תקן של שמלת „מיני", אבל רק לבודדות האפודה־השמלה הזו מתניפה – אנ נא לא להיסחף בבקשה ■

1. צבעים עליזים מאפיינים את הסריגים העכשויים (עיצוב: לידיה מרקוביץ ל"אומן". צילום: בן לס)
2. האלקטרוניקה והמחשב מאפשרים למעצבים לסרוג מה שבראש שלהם. (עיצוב: גבי פיינשטיין ל"גבי מודל". צילום: סמי בן־גד)
3. מערכת סרוגה רחוקה מהדימוי הישן של החליפות הסרוגות (עיצוב: שרה מצליח ל"זום־דודינא". צילום: מולה חרמתי)
4. פרחים פורחים על סריגי־חורף 86 והחצאיות צמודות וצרות כשפופרת. (עיצוב: רונית רפאל ל"ליז". צילום: מנחם עוז)

„רונדו" של דן כרמל

כשאתה ניתקל במקום כזה בחו"ל, אתה ממהר לשגר משם גלוייה נלהבת. אין לך מלים. מקום מקסים, מטריף. ואווירה שגעון. נוף עוצר נשימה. וכיוצא באלה סופרלאטיווים. גלוייה כזו בא לנו לשלוח מחיפה, ממלון „דן־כרמל", ממסעדת הנופים המעוגלת שלו הקרוייה „רונדו". אלא שלא מצאנו גלוייה ולא סמכנו כל כך על דואר ישראל. אז במקום לכתוב דברי גלוייה, כתבנו דברי תזכורת לתוך הפנקס שלנו: מקום מקסים, ספוג אווירה יוקרתית רגועה. נוף מרהיב של מורד הכרמל ומפרץ חיפה. אתה סופג שם, בתצפית הפנורמית של המסעדה, עדנת התפעמות ותחושת חוץ־לארץ – בלי לצאת מהארץ, בלי לשלם מס נסיעות והיטל שרותים מיובאים. טווח הגעה מיידי. שולחן ערוך לפי כל כללי הפרוטוקול. פרח באגרטל ונר דולק בפמוט. ברקע מנגינותיו הרכות של פסנתרן מיומן. והנה ה„מטר־די" שקוראים לו אלי. מי שהיה מפליג באניות הנוסעים של צי"ם ודאי יזכור אותו משם.

בחוץ לילה של כוכבים, עם קצת קרעי ענן שלא פוגמים בצחות מראות המפרץ. הנמל בוהק להדום רגליך בשלל אורותיו. לילה חורפי צונן בחוץ, מעבר לזגוגיות המעוגלות. ואילו בפנים חמים ונעים. על השולחן בקבוק של יין „ירדן" צלול וצונן. מי שאוהב יין קליפורני – חיכו יעלוז. עוד על השולחן סלסלת לחמניות קטנות, טריות, מעשה קונדיטור הבית. ופינכה מוכספת עם מימרח מרגרינה מתובלת (כשר, כשר). מביאים לנו תפריט גדול, בכריכת עור כבדה. מאסיבי בכובד, בגודל, במיגוון המוצע. המחירים נקובים בדולארים. את הדולאר מחשבים, כמו בכל בית מלון, לפי שער מוקפא, שהוא נמוך מן השער היציג. המלצרים בחליפות שרד, עם מפיות צחורות על אצילי היד. הכלים נאים. ההגשה מקצועית.

אנחנו מזמינים ומקבלים כמנות ראשונות: קרפיון צעיר, מעושן במטבחו של השף, מוגש עם קציפת תפוחים וחזרת – 5 דולאר. לכלבי עגל מטוגנים ברוטב לימון, מוגשים עם סלאט תרד – 7 דולאר. לאחר מכן המנות העיקריות: כתיתת כבש כפרורי לחם מטוגן, מוגש עם רוטב רמולד – 13.50 דולאר. אומצת בקר מפולפלת – 15 דולאר. אומצת מותן טורנדו, עטופה ברצועת חזה עגל מעושן ומזוגג ב'בורגון' – 18 דולאר. ירקות מבושלים וטוגני תפוד מצטרפים למנות הללו כתוספות. הסועדים סביב שולחננו – חרף יוקרתו של המקום – טועמים זה מצלחתו של זה ומסכמים ביניהם כי כל הפריטים – למן המנות הראשונות ועד אלו העיקריות – הן על רמה טובה. הם מציינים את איכות האומצות, הראויות להיקרא כך גם לאחר שעברו את תהליך ההכשרה הנדרש. מישהו יספר לנו אחר כך כי ה„שף" האוסטרי של המלון למד להתמודד עם הבעייה ולהשיג תוצאות טובות.

אנחנן מקנחים ב„זלצבורגר נוקרלי" – תפיחות ואניל בעלת מימדים אדירים, אך מאוד קלילה ואוורירית וטעימה להפליא, המוגשת עם רוטב תות־שדה חם.

כדי לטעום מוח עגל עם פטריות לבנות טריות ואיטריות מוקרמות; מרק דגים מרסליאני עם זעפרן ופרנו; אומצת עגל מזוגג ביין קלברוס ועם תפוחי עץ מיובשים; חביתית מתוקה עם שזיפים מאודים – בשביל כל אלה ועוד כמה דברים שראינו בתפריט נצטרך לערוך ביקור נוסף ב„רונדו". וזו תהיה עבודה חובה נעימה בהחלט.

אומצת מותן עטופה בחזה מעושן. צילומים: שלמה מוסקוביץ

עופות צייד מבוייתים וכשרים

מגדלים אותם במשק הילדים בקיבוץ מעברות. משק הילדים הזה הינו יחידה עצמאית, שמנהלת את ענייניה ועושה עסקים במסגרתה שלה. יפה לשעה זו משווקים ילדי מעברות עופות שליו וביצי שליו. לקראת סוף הקיץ הם יתחילו לשווק יוני־מאכל מזן מיוחד וכן חגלות ופסיונים. כולם עופות כשרים, בשחיטה כשרה ומכאן שהם ראויים לבוא גם על שולחנם של יהודים שומרי מצוות. את מה שהם משווקים עכשיו ניתן לאכול בכמה בתי מלון יוקרתיים וכן בכמה מסעדות – „פונדק־איילון" שליד כ"ח בילינסון, „יונס" שביפו, „אחמד את סלים" שבכביש החוף, בדרך שבין ת"א להרצליה, „אל־וזיר" בגבעתה של הרצליה, מעל צומת־גלילות.

עד שיתבגרו הפסיונים ועד שתהיינה החגלות ראויות למאכל – כאמור לקראת סוף הקיץ – הלכנו לטעום מן השלווים של קיבוץ מעברות אצל „אל־וזיר" (הרצליה, רחוב נורדאו 5) – מסעדה מזרחית רחבת ידיים, בבעלותם של יהודי תושב הרצליה וערבי תושב כקה־אל־גרבייה. מי שאינו להוט לטעום מבשר עוף צייד יכול לקבל באותה מסעדה כמה דברים מיוחדים אחרים, כמו פרגיות ממולאות, צלעות כבש ממולא, „טבעות" עשויות ברוטב חרדל ופטריות, ועוד כהנה וכהנה מאכלים מענינים, שניתן לדלות מתוך התפריט המגוון.

כמנה ראשונה קיבלנו קערת מרק ירקות, שצף בה שליו מבושל. לטעמנו, היו הירקות במרק דומיננטים יתר על המידה ולשליו כמעט ולא נותר מה לומר שם. טעמו, אם היה כזה, בטל בששים. בשר השליו – העדין ונעדר הניחוח – זקוק ל„חיזוק" של צלייה, תיבול, ריטוב או מילוי. וזה לא ניתן במרק שלפנינו. מחירה של קערת מרק כזו – ללא השליו – 2 שקל; אותו מרק, עם השליו – 4.5 שקל. אחר כך הגיעה צלחת השלוים המטוגנים – שמן, מעט תבלינים, קומץ צנוברים וזהו זה. מחירה של מנה כזו (שלושה שלוים) – 13 שקל. „שליו־מחשה" כפי שקוראים שם למנה השלישית שקיבלנו – כלומר שליו ממולא – היתה המנה הטובה שבשלוש. את השלוים מילאו בכבדי עוף, פטריות, צנוברים ומעט מאוד אורז. לאחר מילוין תופרים את השליו השסוע, לבל יאבד תכנו בעת ההכנה. מטגנים אותו למחצה. לאחר מכן שמים בתבנית שבה רוטב על בסיס של בצל, סוכר, כורכום ואגוז מוסקט. מכניסים לחצי שעה לתנור ושולפים. ניחוח הצלי – מודגש בריחות אגוז המוסקאט – פושטים בחלל. תמורת שלושה שלווים כאלה אתה משלם ב„אל־ואזיר" 13 שקל, כולל התוספות המבושלות (או מטוגנות) וסלאט הירקות הטרי, הנילווים אל המנה.

מאויל

מכתב למדור

חמין חריש

■ בשבת שעברה אכלנו צהריים ב„מיפגשים", על יד בית החולים תל השומר. היינו חבורה של אמהות וילדים קטנים. הזמנו לכל שני ילדים מנה אחת. הביאו לנו צלחות ריקות לצורך החלוקה. המלצרית היתה אדיבה מאוד וסבלנית, למרות הלחץ הכבד במסעדה. כשבעלת המקום נוכחה שקיבלנו את שיפודי הבשר ואילו הצ'יפס מתעכב, מייד באה להתנצל ולהסביר את הסיבה. היא ראתה גם שמנת החמין שלי, החמתינה אף היא למנה עיקרית, מתקררת והולכת, על כן הציעה שהיא תיקח אותה למטבח על מנת להחזירה מחוממת, כמו שהיא עושה עם הצ'יפס של הילדים. כעבור כחמש דקות הכל חזר לשולחנו. לפני הניחו צלחת עם חמין – מנה „חדשה" ולא „מחודשת". חשבתי שנפלה טעות והסברתי להם כי כבר אכלתי לפחות מחצית המנה. לא טעינו, השיבו לי, כך אנחנו נוהגים אצלנו. והכל נאמר ונעשה באדיבות ובחיוך, ותענוג להכנס למסעדה כזו.

חנה גלילי
גבעתיים

מתכונים

מתכונים ברמה אחרת

במסעדת הפאר „רונדו" של מלון „דן כרמל" בחיפה למדנו, בעזרתו של הנס, אחד השפים, להכין תוך זמן קצר מתכונים ברמה גסטרונומית גבוהה.

אומצת מותן בקר עטופה בחזה עגל מעושן

המצרכים:
קילו אומצת מותן פילה בקר;
200 גרם חזה עגל;
שליש כוסית וויסקי;
רבע כוס ציר בקר מרוכז (אפשר להשתמש גם במים ואבקת מרק בשר);
פלפל ומלח;
לקישוט: לימון, ראש סלארי ועגבניה

אופן ההכנה:
חותכים את בשר הפילה למנות של 90 גרם כל אחת. עוטפים את האומצה בחזה עגל (כמו טבעת מסביב לעיגול). מתבלים במלח ופלפל לפי הטעם (לא להגזים במלח כיוון שחזה העגל מלוח). מטגנים במחבת חם מאד מספר שניות על מנת לצרוב את האומצה כדי שהמיצים ישמרו. שמים את האומצות בתנור חם למשך 8 דקות. מוציאים מהתנור ומניחים בצד. בינתיים שופכים למחבת את הויסקי ומיציתים. מוסיפים את הציר ומערבבים. מניחים את האומצה בצלחת ויוצקים את הרוטב מעל.

כבד אווז בסלט פירות חם

המצרכים:
200 גרם כבד אווז טרי;
כף יין אדום מתוק;
רבע ליטר רוטב חום (או תמצית מרק בשר עם מים);
שתי כוסות של קוביות פירות טריים (אננס, תפוחי עץ, תות שדה, אפרסמון, קיווי);

אופן ההכנה:
פורסים את הכבד לפרוסות בעובי של כסנטימטר ומטגנים מעט במחבת חם ולא משומן. כאשר הכבד השחים משני הצדדים – מוציאים ושופכים את המיצים שנוצרו. שמים במחבת את סלט הפירות והיין עם הרוטב החום ומבשלים כ־2־3 דקות. מסדרים בצלחת את הכבד על פרוסת לחם קלוי ושופכים מעל את הרוטב והסלט. מעטרים בעלי אננס או כל פרי וקישוט אחר.

פרוסות כבד אווז בסלט פירות חם.

לבלב ברוטב

המצרכים:
800 גרם לבלב;
100 גרם תרד;
2 עגבניות;
לימון;
12 צנוברים;
מלח ופלפל;
רבע ליטר יין לבן יבש;
קמח.

אופן ההכנה:
מבשלים כ־20 דקות את הלבלב במי מלח עם מעט גזר, סלרי ובצל. מורידים מהאש ונותנים ללבלב להתקרר בתוך הסיר המכוסה. בינתיים מאדים מעט את התרד והעגבניה. קולפים את העגבניות. את התרד מטגנים כמה דקות במרגרינה ומתבלים במלח ופלפל. מוציאים את הלבלב ומנקים ממנו את השומן ופורסים לפרוסות. מתבלים במלח ופלפל וטובלים בקמח מכל הצדדים. מטגנים את פרוסות הלבלב משני הצדדים במרגרינה. מוציאים את הלבלב ומטגנים במחבת פרוסות לימון קלופות, הצנוברים ומוסיפים את היין. מסמיכים את הרוטב ויוצקים על הלבלב ומקשטים בתרד ופרוסות עגבניה קלופה.

זלצבורג נוקרל (תפיחות וניל עם רוטב תות שדה)

המצרכים:
2 ביצים;
500 גרם סוכר;
20 גרם אבקת וניל.

אופן ההכנה:
מפרידים בין החלבון לחלמון. טורפים את החלבון עם הסוכר עד אשר שהתערובת נהיית אוורירית. מוסיפים אבקת וניל. מכניסים את בלילת התפיחה לשק וזולפים לתבנית חסינת אש. מכניסים לתנור חם מאד ואופים 3־5 דקות עד אשר התפיחה מזהיבה. מוציאים מהתנור ומגישים מיד עם הרוטב.

רוטב תות שדה טרי
מועכים תות השדה ומתממים עם מעט סוכר. מגישים יחד עם חתיכות פרי טרי בתוך הרוטב.

עדה כהן

שיפודים

העירקי מפולניה

איפה עוד אפשר לפגוש עירקי גזעי אם לא בפולניה? פולניה מלאה באחינו השמיים. במלון פרום בוואַרשה פגשתי אפילו אנשים ממכורתי היגעית, לוב, בה נולדתי כתוצאה מאי־סדרים. לא רציתי ליפול על צוואריהם בחיבוקים. מפאת היותי ארם עצור מטבעי ביחסים בין גברים. אחר כך טסתי עם כמה מן הלובים האלה במטוס הצ'זקמק של „לוט", פויליש איירליינס, מוראשה לפראנפורט. קשה לי להסביר למה, אבל הייתי קצת מתוח בנוגע ליעד הסופי של הטיסה הזו.

שאלנו פעם פולני אחד, בתפקיד רשמי: מה עושים כאן כל כך הרבה ערבים. הוא העיר הערה אנטישמית, שחשב שנאהב: „הם לוקחים את הבנות שלנו. בנות ה־15 וה־16. בשביל אחת כזו, עשרים דולאר זה הרבה כסף, והן הולכות איתם."

חברי הקבוצה שלנו הסכימו בינם לבין עצמם שדברים דומים הוא אומר וודאי, או אביו אמר וודאי, על יהודים.

אגב, אין לכם מושג כמה הרבה כסף זה 20 דולאר בפולניה. חצי משכורת חודשית. ואין לכם מושג איך נראית נערה פולניה בת 16 שהם מפתים שם בכסף הזה. יופי זו לא מלה.

חזרה לעיראקי שהוא תחילת כל הבירבור הזה. היינו, חבורת הישראלים, במסעדה פולנית. צירפנו שולחן לשולחן, ותפסנו את רוב הבטה. סביבנו היו עוד שולחנות. בכמה מהם פולנים, לפחות בשניים ערבים. אכלנו ושמחנו, ומפני שהיה איתנו אברהם כהן, אשר בעבר היה אחראי על שירי הלכת בפלוגת חיל הרגלים שלו בצבא הארום, פתחנו בשיר. שרנו, אולי קצת יותר בקול רם, כדי שהשכנים שלנו ישמעו היטב. שרנו ירושלים של זהב, ושירי פלמ"ח. אפילו שתי גדות לירדן. פתאום התזמורת, הפולנית למהדרין, התחילה לנגן הבה נגילה הבה מוהיהים ההיות שמהא. קמנו ורקדנו הורה, מצרפים אלינו כמה פולנים, וכל הזמן פוזלים, נפשית, לשולחנות של אתם יודעים מי.

בגבור השירה והריקודים, שהתחלפו בוואלס, סמבה ורומבה, קם אחד מהם, צלקת השושנה העיראקית על לחיו, ופסע בכיוון היציאה. אהה, אמרנו לעצמנו, אהה.

זאת אומרת, רק לרגע אמרנו זאת לעצמנו, כי כנראה הוא לא יצא, רק נעלם לאגף אחר במסעדה, וחזר ועבר שוב את כל השולחן הארוך שלנו, ניגש אל מישהי מאיתנו, באמת בחירה טובה, והזמין אותה לרקוד.

וואללה דפק לנו את הצורה.

כבר לא ניהלנו מיתקפת שירים יותר. הוא, תוך כדי הריקוד, סיפר לה שהנה, הוא פיזיקאי מעיראק, וכבר חמש שנים הוא לומד בפולניה, ונחמד לו כאן.

והו, העיראקי דובר הפולנית, שחי בפולין יותר מכמה מאלה המכונים אצלנו פולנים. אתמול פוצצנו לו את הכור שלו, מחר הוא יגמור את לימודי הפיסיקה שלו ויחזור לארצו, וייצר פצצות אטום למחות אותנו מעל פני האדמה. בינתיים, שרים ורוקדים. במלחמת השירים והריקודים, כאמור, הוא ניצח.

איך נתרגל לשקלים החדשים

אחרי שהתרגלנו כבר לכל דבר, אפילו לכך שרוצחים אותנו כל יום, ואחרי שאפילו התחלנו לאהוב את הדברים שהתרגלנו אליהם, באה הבומבה. שקלים חדשים.

רוב העם עדיין לא הסכין עם השקלים הישנים. אולי חשבנו אותם לארעיים, או לבדיחה, כשהוכנסו למחזור, ולכן המשכנו, שגיאה איומה, לתרגם שקלים ללירות. כתוצאה מחטא זה, אף אחד לא יודע עד היום אם סכום בשקלים הוא יקר או זול. אף אחד לא יודע, כמובן, אם המשכורת שלו גבוהה או נמוכה. ואף אחד, פרט לחשבונאי מטורף שחי, לפי השמועות, בגבעת־אולגה, לא מבין איך הוא מגיע לאוברדראפט כזה בבנק, כשהוא לא מוציא כמעט כלום.

הכה נקדם את פני הרעה הזו הפעם. בנו מור בלגאן. מדור זה, שתמיד בא לעזרה כשלא מבקשים ממנו, מתכוון להציע לציבור שיטות להתרגלות למשעי לשקלים החדשים, ללא כאבים, בכל מקום שזה ניתן.

א. שיטת המטבע הזר. אפשר וכדאי להתייחס לשקל החדש כאל מטבע זר. עליך לחשוב שאתה בארץ רחוקה וחדשה, שבה יש מטבע אשר שום קשר אין לו עם המטבע הישראלי הקודם, או עם השיטה העשרונית בכלל. כדי להעמיק את ההזדהות החשיבתית עם הריחוק ממולדת השקלים הישנים, כדאי לך לעבור לחלוטין לשימוש בשפה זרה. ניב קלטי־וולשי, נגיח. בשום אופן אל לך לדבר עברית. כי אז, המחשבה הראשונה שתעלה במוחך תהיה: כמה זה בשקלים ישנים, ואת אומרת בלירות?

כדאי וחיוני גם להתלבש אחרת. מכנסי רכיבה מעור, שיריון עצמות־צב על החזה, קוקו משיער אוני קרקול על הראש. הכל, ובלבד שתרגיש אחרת מכל מה שידעת או חשת קודם לכן.

ב. היפנוזה. ייתכן שאין מנוס, ובכל פעם שממשלה כלשהי מחליפה את המטבע כדי להודיע שהיא כאן, יעברו כל התושבים טיפול בהיפנוזה. אפשר לראות זאת כחלק מהוצאת הסבות המשק לשקלים החדשים. מדוע אפשר להסב קופות רושמות לשקלים חדשים, ואי אפשר להסב אנשים? מול המהפנט נשב, אם כן, והוא יאמר לנו: לישון לישון, עמוק, עמוק, אין יותר שקלים ישנים, אין יותר לירות, רק שקלים חדשים.

מומחים אומרים שאם המהפנט יהיה משוכנע בנכונות דבריו, זה עשוי להצליח. במקרה מפתיע כזה יחסוך המשק 60,000,000 שקלים, אופס, 60,000 שקלים חדשים.

ג. סינדול. מי שידבר בשקלים ישנים יסנדלו לו את הארנק.

ד. מכות רצח. זו שיטה שתחסוך מן האוכלוסיה עינויים מתמשכים במעבר המטבעתי. עיקרה – העמדת חוליות עבאראיים עם מקלות של מעררים, אשר תכה ללא רחם כל מי שיזכיר את המלה שקל ישן, או לירות, או ירשום שיק שמשמעותו כל הכנסתו החודשית, כדי לקנות 200 גרם גרעינין שחורין.

תומרקין נגד אגם

היחסים בין תומרקין לבין אגם דומים ליחסים שבין סאליירי למוצארט. ולא תומרקין הוא מוצארט, כמובן.

סאליירי היה איטלקי, לכן הסתער על מוצארט בעורף אהבה. תומרקין לא יכול להבין את המלה אהבה, אפילו אם יאייתו לו אותה לאט לאט, לכן הוא נוהם משטמה שחורה נטו.

תומרקין, והמפקד הקורא אחרי, רם עברון, עשו אמבוש ליעקב אגם. בעניין זה הם ייצגו כנופיה לוחמת גרולה, שאגם מעצבן ומוריד בייגון שאולה. לבי להם, אבל אני לא יודע איך להקל על מכאוביהם. העובדה המצערת היא שאגם גאון, וטס גבוה הרבה מעליהם ומעלי. גם הכיוון הנוכחי שלו, חזרה לארץ, ודמוקרטיזציה של האמנות שלו, היא החלטה של רב־אמן, שעושה לא בדיוק מה שצפוי ממנו.

אגם הוא מקובעי הדרך. תומרקין, כמו סאליירי, הוא מן ההולכים בה בכישרון. אני חושב שאת קו האנדרטה לשואה של תומרקין בכיכר מלכי ישראל קבע אגם, ותומרקין עשה. בעצם אני מתחיל להבין את הזעם של תומרקין, ושאר השניים־במעלה.

אלא שיש לי עצה ליעקב אגם. אולי הוא דווקא רוצה להיות אהוד ומקובל בביצה האמנותית הישראלית. אני יודע? יש כל מיני מאוויים בחיים. ובכן הסכת ושמע אגם: ביום ראשון בבוקר, בשמונה, אתה יוצא בהכרזה שישראל היא מדינה פושעת ומטורפת, שאתה מצייר מהיום רק בצבעי שחור ירוק אדום (הם יבינו), ושאתה לא מוכן לחיות בינינו יותר, ולא תדרוך במדינת ישראל לנצח, או לפחות עד שיתלו את אריק שרון, את זה אתה לא רוצה להפסיד. באחריות, בשעה שמונה וחמש דקות, אתה אמן גדול, יוצר בעל שיעור קומה, גאון, וגם יפה עיניים.

ההחלטה בידך, מייסטר.

נתגלה יהודי שהסתיר בביתו חסיד אומות העולם

סיפק לו מזון ומחסה למרות הנוהג המקובל במקרים כאלה בארץ.

אוי, חסידי איומות העולם, שראיתם כמה העולם איום, והראיתם לרשע את פני רשעתו. פעמיים.

מאיר עוזיאל

חיים ואוהבים

חשבתי על לונדון...

השמים היו כחולים כמו באמצע הקיץ, האוויר היה מפויס, השמש היתה מלטפת, רחובות העיר נראו לפתע כה נקיים – ואני קיבלתי הצעה שכמעט לא יכולתי לסרב לה: לנסוע ללונדון לשבוע ימים – בהוצאות שאפשר לעמוד בהן.

חשבתי על העיר הטחובה, הערפילית, על המגפים הרטובים, על בית המלון הזה, המיטה שאני מורגלת בה, על החדר שיהיה לבטח פחות חמים מן החדר שאני גרה בו, וגם על הסדין החשמלי שאני עוזבת מאחורי, על כל הטלפונים, שאעשה אל אנשים, שמשום מה אינני מתגעגעת אליהם במיוחד אבל לאחר הטלפון כבר אצטרך לפגוש בהם, לספר על ציון ולהג כל הערה סביב הארוחה בת 3000 הקלוריות שלא אוכל לסרב לה. חשבתי על הביקור הבלתי נמנע במרקס אנד ספנסר, שפתאום לא הצית את דמיוני האופנתי – מה גם שהכל נמצא כאן למכירה מעבר לפינה בשקלים חדשים. חשבתי על 3־2 הצגות תיאטרון מומלצות כעל "משהו שאסור לך להחמיץ בשום אופן" ועל 5־4 הצגות מקומיות, שאני רוצה לראות כאן בחורש הקרוב. אחר כך נזכרתי כדרך התחתיים עד נמל התעופה, כל המסים והבנק ועוד עם טפסים ומסים, והטיסה במטוס מלא דחוס ומגש בארוחה המאכזבת. אחר כך חשבתי על כל מה שאיני אוהבת אצל הבריטים, הרכבת התחתית הדביקה, הפרצופים החתומים, האוכל הגרוע הנמכר במזנונים והאוטומטים, ההומור הבלתי מובן לי בקומדיות בווסט־אנד, החנויות הדחוסות ערב חג המולד, העליתי בדעתי את הנדודים ממקום למקום באוקספורד סטריט, בהרוד'ס, בקנסינגטון כשכולי עמוסה חבילות בצורה מביכה – ונזכרתי שכאן בעצם יש לי הכל: גם ביגוד אופנתי, גם ידידים, גם מיטה שאני אוהבת, תיאטרון שהוא כולו שלנו דוגמת "הפלשתינאית" ו"נמר הברבורות" ו"ברם באש יהודה נפלה ברם ואש יהודה תקום" כולן הצגות שאני חיה אותן, והשיקול המקרי היה ימות הקיץ באמצע החורף שפוקדות אותנו פה – ולא שם. ואפילו כבר ניתך עלינו החורף האמיתי עדיין נותרו כל הדברים האחרים שעזרו לי לומר, בלי שמץ של ציונות: לא, חביבי, כאן ביתי אל מול הים.

ואז גם טילפנתי לתומי אל הטלבנק שלי ושם הובהר לי כי כל החישובים היו בכלל חסרי חשיבות. האוברדרפט באמצע החודש הוא המרכיב הקובע. צר לי, לונדון.

תיבת דואר/ברצינות תהומית

הנני באה למחות נגד כתבתך האחרונה "שולחן ערוך". כיוצאת הולנד לא נפגעתי מהערתך על המאוחת באמסטרדם שהגישה לכל אורח עוגיה מהקופה וסגרה אותה. התופעה ידועה ואינה מקובלת על יוצאי הולנד הנמצאים בארץ.

אך אני מוחה נגד רוח הכתבה בה את מטיפה לבזבוז משווע של מוצרי מזון יקרים, בלי לתתחשב במצב הכלכלי הקשה, בו מצוי חלק גדול של קוראי מעריב.

אפשר בהחלט להעביר ערב נעים מאוד על כוס קפה עם עוגיות תוצרת בית, כוסית יין וכמה דברים מלוחים ופירות העונה, הכל חופשי על השולחן, בלי שבעלת הבית נחשבת לקמצנית, וגם לא לבזבזנית.

יוכבד לביא
מושב היוגב

האם הקוראה, שאינה נחשדת בקמצנות, עשתה חשבון כמה עולה הכיבוד המוצע עלידה? הוא לא יוכל לעלות על שולחנם של כל קוראי "מעריב", מאחר וחלקם סובלים ממצוקות שהזמן גרמן. מכאן שאם קוראים את דברי כפשוטם, כאילו שהין רצפט בדוק לחיים הטובים ולא מתייחסים אליהם כאל התלבטויות הנפש על החיים בכלל – יוצא שתופשים עצבים ומשיבים לי ברצינות תהומית שכזו...

הכבוד לאמהות מפולין

אני מתייחסת למה שהעזת לכתוב בנושא "אמא פולניה – סוף". האמנם אמא מרוקאית ו/או אמא רומניה ו/או אמא תימניה וכל אמא אחרת – טובה יותר? לאן הגענו? והרי ילד היודע לקרוא יתחיל לשנוא את אמו ויתבייש בין חבריו רק מפני שאמו באה מפולין. אין מה להתבייש אלא רק להרים ראש, כי מפולין יש לנו הרבה תרבות. הלוואי בכל מדינה אחרת. כל הכבוד לאמהות מפולין ותודה לך בשם אלפי אמהות.

ל. גורן

בחיפוש אחר מציאה

איזהו עשיר – השמח בחלקו? שטויות. עשיר, זה מי שאינו קונה סוג ב' ואינו מחפש מציאות. ספריית התקליטים הקלאסיים שלי מורכבת בעיקר מיצירות המבוצעות על ידי סולנים כלתי־ידועים, תזמורות ומנצחים שאת שמעם כמעט ולא שמעתי. אלא שהתקליטים נמכרו ב־3.99 דולר במקום 6.99 דולר, בחנות התקליטים בשדרת לקסינגטון בניו־יורק לשם הייתי מזדמנת אחת למספר שבועות. וכך אני תקועה היום עם תקליטים שהמוסיקה המתנגנת לא סוחפת אותי. אני מאזינה להם פה ושם. ככה, לא פאנאטי. בתור רקע לרחיצת כלים. חלק מהם אפילו חתומים עדיין בעטיפת צלופן.

מערכת האוכל שלנו מקרמיקה מקומית בציור־יד אמנותי הנמכרת בחנות המפעל בדרך ליפו, מורכבת כולה מפריטים שרוטים, פגומים בצורה נסתרת, אשר ניקנו בשקידה מרובה, משך שנים, במחסן לכלים מסוג ב'. פעם קיבלתי מתנה מאותה סידרה: מערכת לקפה סוג א', והיה עלי להתרגל לשתות קפה מספל ללא בועות צבע ולאכול עוגה מצלחת ללא פיצוצים בקרמיקה.

התחתונים לילדים, הפיז'מות וחולצות ה"טי" – נקנים בדרך כלל בהיותם ספוגי עשן לאחר שטיפה בבית חרושת, או שיש בהן פיסת טריקו מרוטה, מספר עינים יורדות או פגם אחר. כבר מזמן לא לבשו הילדים בגדים תחתונים ללא פגם זעיר, ולא לבשו ג'ינס וחולצה שניקנו ב"דרך הישרה", כלומר, בכלבו ובבוטיק שאינו עורך מכירות חיסול. התרגלנו לקנות אך ורק בסימטאות הרחק מן הרחוב הראשי, בשווקים אצל "בעל הבית השתגע" החנות ליד המפעל, או אצל חברה בבית שרוצה להרוויח כמה גרושים מן הצד.

אני לא חושבת שמנהג זה מעיד על מצב כלכלי ירוד במיוחד וגם לא על קמצנות. זה יותר ענין של אופי, של רצון להכות את האינפלציה, לדפוק את בעלת הבוטיק בחנות היפה הנוסעת כל פעם לאיטליה, מביאה סמרטוטים, ומבקשת להרוויח עליך 100, 200, 300 אחוז. את משננת לעצמך שרק תמימים קונים בחנות שאינה עומדת בפני פשיטת רגל.

וכך איזהו עשיר באמת? לא זה השמח בחלקו, אלא זה היכול להרשות לעצמו להיכנס לבוטיק בככר המדינה וגם עושה זאת.

ואשר לרהיטים: גם בתחום זה אנו מתרחקים מן החנויות המרווחות במרכז העיר, ועולים על מפעל שניזוק בגשם, על רהיטים שנפגמו בתצוגה או – מה שהרבה יותר פשוט – יוצאים למצוא ריהוט ישן בשוק הפשפשים וכאן תמיד מצפה לנו כשלון טוטאלי. בעוד האחרים/מצליחים לגלות שם כסאות מגולפים ושולחנות אמנותיים פגומים במקצת, המכוסים אבק דורות – אנחנו לא מגלים דבר כגון מכתביה עם מגרות סתרים – העולה אלפי דולרים, מה שמשאיר אותה בחנות ומצפה לקליינטים היכולים לקנות זאת ולהמציא סיפור שזה עלה להם פרוטות.

בשלב זה אנחנו מכתתים רגלים מחוץ לעיר, בין מחסנים ואולמות תצוגה, המכריזים על מכירות חיסול (תמיד הם מתחסלים. מתי הם מתחסלים סופית?) אולי כאשר נזכה בלוטו ניכנס לחנות במרכז העיר ובמשך חצי שעה נקנה כל מה שאנו חולמים לקנות. זה יהיה פיצוץ שיישמע בכל העיר.

הורוסקופ

תחזית לשבוע שבין 10 ל־16 בינואר

גדי (22 בדצמבר עד 19 בינואר)
מצב רגיש עלול לקרות עם חברים סביב הוצאה של כסף. מוטב לכם לשמור את תכניותיכם לעצמכם לפי שעה, הואיל וטיפוסים קנאיים מסוגלים לקלקל. הבעיות שלכם לא ייעלמו סתם, אבל הסיכויים הולכים ומשתפרים.

דלי (20 בינואר עד 18 בפברואר)
כדאי לשים בצד את ענייני הקאריירה לפי שעה. אתם חייבים לחבר ביקור, או טובה. השבוע, הזמן לכם לגלות את העובדות והאמיתות בקשר לתנועה בלשוני. צפויים לכם בילויים נעימים ויתכנו קשרים חדשים.

דגים (19 בפברואר עד 20 במארס)
אין טעם להתווכח עם מישהו שנחוש בדעתו, כך שמוטב להימנע מוויכוחים אידיאולוגיים. כדאי להמשיך לעבוד על תכנית שקשורה לקאריירה. בימים אלה, אתם נהנים משלווה פנימית ומיכולת התרכזות.

טלה (21 במארס עד 19 באפריל)
כדאי לכם לדבוק בהשקפותיכם השבוע, ולא להניח לאחרים להטות אתכם. ויכוחים בשעות הבוקר יושבו מיד. בימים אלה מזלכם בא באמצעות חברים. יכול להיות גם שתקבלו הזמנה להצטרף לטיול או לבילוי משמח.

שור (20 באפריל עד 20 במאי)
טאקטיקה שמרנית היא הטובה ביותר בימים אלה. מישהו עלול לבוא אליכם עם הצעה בלתי חוקית. תתקשו לשכנע השבוע את שותפיכם בצדקתכם. דלתות הקאריירה נפתחות לפניכם שוב, ואסור להחמיץ הזדמנות.

תאומים (21 במאי עד 20 ביוני)
בנושאים פיננסיים, כדאי להתייעץ עם יותר ממישהו אחד. שותפים יהנו מפעילויות שגרתיות ביחד. חדשות טובות יגיעו אליכם מרחוק, ובני־זוג יפתיעו אתכם במשהו מתנה. ענייני הקאריירה יתנהלו השבוע יפה.

סרטן (21 ביוני עד 22 ביולי)
השבוע תיהנו יותר לעסוק בעבודה מאשר בבילויים. את הסיפוק שלכם תשיגו באמצעות השלמת פרויקט כלשהו. שותפים יגלו רצון טוב ויעזרו לכם. אתם עשויים לקבל תשובות מאחרים, בכל הנוגע בעלות אופי כספי.

אריה (23 ביולי עד 22 באוגוסט)
בעיות מציקות בתחום הביתי יעסיקו אתכם בזירה זו. בשטח הרומאנטי, התחושות הולכות ומעמיקות. השבוע אפשר בהחלט לערב עסקים עם בילויים. יכול להיות שילדים יזדקקו לקרבתכם – אל תתעלמו מצורך זה.

בתולה (23 באוגוסט עד 22 בספטמבר)
אין ספק שהשבוע תקחו אתכם עבודה הביתה, אבל אם העבודה תתחיל להיות מייגעת, עשו הפסקה – זה תמיד טוב. הזדמנות טובה עשויה ליפול לידיכם בתחום הקאריירה. בכלל, אתם מרגישים אופטימיים מאוד.

מאזניים (23 בספטמבר עד 22 באוקטובר)
בימים אלה כדאי להסתפק בבילויים שאינם יקרים. הדברים המוכרים והשגרתיים מתאימים לכם ביותר השבוע. אי הבנה ביחס לקרוב משפחת תיפתר על הצד הטוב. המחסום אינו אלא זמני, ולא כדאי לדאוג בגללו.

עקרב (23 באוקטובר עד 21 בנובמבר)
גישה קמצנית לא תעודד אחרים לשתף אתכם פעולה. נוסף על כך, השבוע תצטרכו לשים לב לדברים שדורשים תיקון בבית. היוצאים לקניות ייהנו בימים אלה מקניות מוצלחות. לטובת ההרמוניה, אל תתווכחו.

קשת (22 בנובמבר עד 21 בדצמבר)
מאמץ שכלי רב יישא השבוע פרי. אל תניחו לפיטפוט של מישהו לקלקל לכם את מצב הרוח. אתם ממהרים מדי בימים אלה, ומוטב שתאטו קצת את הקצב ותשלבו בפעילות גם מנוחה ושיחה מרגיעה בחברת ידידים.

פנטהאוז

יגאל לב

הכדור

על השטיח, בסלון של הפנטהאוז, ראתה גליה תמונה שחנקה את גרונה.

באו אליה כמה ידידות. לקפה של אחר־הצהריים. הזאטוטים שיחקו תופשת בחדרים והפעוטים שבהם ישבו על השטיח הענק בסלון. בתה של רינה, מהקומה הרביעית, ילדה בת שנתיים, בהירת שיער. שתי קוקיות ארומות ופנים של אשה זקנה וזועפת, אפילו סנטר קטן כפול צמח מאי־שם. שיחקה בכדור טניס. משחק של ילדים בודדים. עלתה על הכורסה, השליכה את הכדור, ירדה לאסוף את הכדור ואחר־כך טרחה ועלתה בכבדות על הכורסה על מנת לחזור ולהשליך את הכדור חזרה.

ואז, במסעה אחר הכדור, במדבר הגדול הזה של סטית, בין רגליים גבוהות של כורסאות, רגליים מגולפות של שולחן, רגליים מגורבות בגרבי משי של אמהות ודודות, פגשה ביריבתה. ילדונת שחרחורת, בת שנתיים, חייכנית מלאת חיים. היא התקרבה בזחילה אל ידידתה, בהירת השיער. התיישבה מולה בפיסוק, הושיטה את שתי ידיה כדי לקבל את כדור הטניס.

אבל התינוקת בהירת השיער לפתה את הכדור שלה חזק חזק, לחצה אותו אל לבה ופניה הביעו חשד נאי־אמון.

גליה היתה עסוקה בשיחה, אבל כאשר ראתה את התמונה הזו נעצרה, מתעלמת לרגע בחוסר נימוס מידידותיה. מתבוננת בתמונה של שתי הילדות הקטנות ומהרהרת כי בעצם יש כאן סיפור של עולם שלם. אם הילדה הבהירה לא תתן את הכדור לחברתה – לא יתקיים המשחק. לבהירת השיער ישאר כדור עגום, בודד, שרק יחמיץ את פניה ויגביר את מרירותה. באותה רגע שלא מסרה את הכדור לחברתה, איבד הכדור את משמעותו האמיתית – תיקשורת בין שני אנשים. כדור הטניס הלחוץ אל לבה של בהירת השיער סימל את סוף המשחק. לרגע, עברו במוחה של גליה תמרונות. תלמידה בהירת שיער מפנה את גבה לתלמיד שמבקש להעתיק מהמחברת שלה, לא נותנת. אחר־כך גם כאשר היא רוצה זה כבר מאוחר מדי... אשה מרה. לא למדה שהסוד האמיתי, צפון בכדור שאתה משליך אותו ומקבל אותו חזרה. רק כך יש משחק. אתה נותן משלך, בתקווה שהאחרים יחזירו את הכדור. זה סוד המשחק.

★

גליה נהגה לומר לאורי שכל זכרון קשור באיזו אסוציאציה קרובה. משהו הזכיר לה מקרה שנעוץ אי־שם בעבר הרחוק.

רק כאשר הגישה את פרוסת עוגת התפוחים לנילי, קפאה הצלחת בידה.

צמיד הזהב על פרקידה של נילי התנוצץ באור כמו להב של סכין משומן. להב של סכין שפילח את עולם השיכחה. חתר עמוק עמוק אל לבה פרשיה שגליה כבר מזמן קברה אותה. חורך בכאב איזה זכרון רחוק שגליה ביקשה לשכוח. הצמיד שעל זרועה של נילי הוא שהזכיר לה. ילדה אחת בוכה ואמה מנסה לפייס אותה. כל אלה התרחשו באיזה מקום רחוק. כאילו היא שומעת אותם מעבר שבעה מחיצות. קולות עמומים. ודווקא הקול האחר של ילדה בגיל 8. קול נעלב. שחפרה אי־שם מעמקי זכרונה המיוסר, דווקא הקול הזה היה חזק. בטוח. "לא גנבתי לך את הצמיד, שקרנית אחת. החזרתי לך אותו, מכשפה".

הצמיד היה יקר לה. אבא הביא לה אותו מתנה מארצות־הברית. צמיד של זהב. דק. ובו פיתוחים עדינים של משהו שהיא ראתה בו דרקונים. זה היה התכשיט הראשון בעל הערך שקיבלה. מאוחר יותר, כאשר סיפרה לאורי את הפרשה, אמר לה "את יודעת כאשר ילדים מתחילים ללמוד את הערך הכספי של הצעצועים שלהם, באותו רגע הם יוצאים מעולם ילדותם הקסום".

היתה מודעת לערך הכספי. אולי משום שהיה מתנה מאבא. אולי משום שזו הפעם הראשונה שלמדה להעריך את המחיר של המתנה שקיבלה. התרוצצה בהדרת חשיבות עם הצמיד, מתענגת עליו ואז, ביקשה אותו חברתה הטובה ביותר. "רק למסיבה אצל חיימק'ה. למסיבת יום הולדת שלו".

★

מאז אבד הצמיד. מצאה עצמה אפופה בחשדות מכוערים. שיחות מרושעות של ילדות הצובטות אחת את השניה כצפרניים שזה עתה החלו להתחדד. "בטח שהיא גנבה. את לא יודעת. זו לא הפעם הראשונה שהיא עושה את זה".

וגליה הפעוטה בלעה את הרכילות הזו במין תענוג מרושע.

אבל עוד משהו ניקר בה. העלבון. בסופו של דבר גליה באה מבית אמיד. חפצים ורכוש, צעצועים יקרים, כל אלה היו מבחינת מובן מאליו והיא היתה נותנת אותם לחברותיה, שוכחת אפילו לבקש חזרה. אבל הצמיד היה משהו מיוחד. היא האמינה בחברה הזאת. קראו לה רינה. כן. אפילו מתוך שינה היא יכולה לזכור את שתי העיניים הגדולות, השחורות שלה, שתי עיניים שהתמלאו במין עלבון.

ילדה קטנה, רזה. הוריה אף־פעם לא קנו לה מתנות. בבית היא שמעה תמיד את המריבות על משכורת שאיננה מכסה את החודש. על־כך שאין כסף כדי לקנות לה נעליים חדשות. את הצמיד היא רצתה דווקא משום שלא היה לה דבר ובא לה להתגנדר ברצועת הזהב המבריקה הזו. היא החזירה אותו. גליה שמה אותו במגרה. באותה תנועה מובנת מאליה.

גליה גילתה את תהומות הרשע הצפונים בתוכה. נוקמת ברינה. מנדה אותה מחברת ידידותיה. וגליה היתה מלכת הכתה. וגליה יכלה להשען על בית אמיד ואבא תקיף. הפעילה את כל הכוחות הללו כדי להרוס את חברתה.

מאוחר יותר כאשר ניסתה להסביר לאורי את ההרגשה הזאת אמרה "זה לא היה הצמיד, אתה יודע שאני לא מגעילה עד כדי כך, אבל אתה מבין, אני נתתי לה משהו כמו כדור משחק שלי. כדי ליצור בינינו תיקשורת. כדי להזרים בינינו את האמון. והיא גנבה אותו הממזרה. זה היה הכאב".

★

חמש שנים תמימות עברו מאז התקרית עם הצמיד. בשנים הללו סולקה הילדה שחורת העיניים ממעגל החברה שלהם. גליה הפכה חשדנית, מנוכרת.

ואז, החליט אבא שהילדה כבר מבוגרת ושוב אין היא צריכה את שולחן הכתיבה הקטן שלה. מגיע לה כבר שולחן מכובד. ניקתה את המגרות, שפכה את תוכנן על השטיח שבמרכז החדר והצמיד התגלגל. מבוייש. בשקט. הצמיד הזהוב נאחז בסיבי השטיח בשקט ורק המנורה האירה עליו כאילו היה להב של סכין בוער. החוצה את ילדותה חותך אותה ופורם את ראשית בגרותה.

הכדור הארור. הילדה שלחצה אותו לחזה. אורי, שהגיע מהמשרד, ניסה להתגנב לחדר עבודתו בשקט. אבל ילד קטן, עם עוזי מפלסטיק הסתער עליו וירה לעברו צרור רעשני. אורי לפת את חזהו, התמוטט לאט לאט וצנח על השטיח לקול צחוקם של הילדים.

גליה התבוננה בתמונה שנארגה והתאימה כמו תשבץ לזכרונותיה. הנה, אמרה לעצמה במרירות כמו בילדותי. הנה לך כדור שאת מוסרת אותו ואת לא מצפה שהוא יחזור.

מעריב

השבוע לפני 35 שנה

בעמוד זה מבחר מהידיעות והמודעות שפורסמו ב"מעריב" בשבוע המקביל של 1951. הנוסח המקורי נשמר. ליקט: גבריאל שטרסמן.

משבר בממשלה – הרב מימון התפטר

בממשלת ישראל פרץ שוב משבר, כחודשיים לאחר שהורכבה ממשלת ה־13 עם חיסול המשבר הקודם.

בישיבת הממשלה שהתקיימה אמש הודיע הרב י. ל. מימון על התפטרותו.

השרים הדתיים העלו בישיבת הממשלה אתמול את בעיית החינוך במעברות ונקטו עמדה תקיפה ביותר. הם דרשו לעשות מיד פעולה נמרצת להפסקת "מסע הכפייה".

לאחר וכוח חריף הודיע הרב מימון על "התפטרותו הסופית" מן הממשלה.

הרב י. ל. מימון

שר הדתות מסביר גורמי התפטרותו

בשיחה מיוחדת עם סופר "מעריב"

— מאת ב. קורלניק, סופר "מעריב" בירושלים —

גשמי ברכה לחקלאים – חלק מן המעברות נפגעו

לחקלאים רבים הביאו גשמי הזעף שירדו הלילה והבוקר רווחה ותקווה להצלת יבולם, אך מאידך גרמו סבל ליושבי המעברות ושאר ישובי אהלים שבחלק מהם הוצפו גגות מצריפים או נתמוטטו יריעות אהלים.

התקלה הגדולה ביותר אירעה במעברה אשר בקרבת רחובות מקום שם מרוכזות כ־200 משפחות.

המעברה הוצפה כולה במים העזים שירדו במשך הלילה. תושבי המחנה היו אחוזי פאניקה כי חשבו שנעזבו לנפשם. הגוף היחיד שנחלץ לעזרת המעברה היתה משטרת רחובות. הקצין התורני גייס את כל מכוניות המשטרה ואת השוטרים שיצאו מיד למקום והחלו בפינוי המשפחות שאהליהן התמוטטו. לאחר שתושבי המעברה ראו את עבודתם המסורה של השוטרים הם נרגעו. במשך שעות הבוקר הצליחו להעביר את כל תושבי המעברה למקומות ריכוז במושבה ובשעות הבוקר המאוחרות רוכזו בבית הכנסת המרכזי.

במחנה ראש העין נתמוטטו הלילה 12 אהלים. בשכונת נווה ביסן הועף גג מצריפו של מנחם קרול. בתל־אביב היו התקלות הרגילות של הצפת רחובות. המלווה כל גשם עז.

הלילה, כאשר החלו הגשמים, הופסקה ההשקעה במטרות נרדסים רבים. זו היתה הפעם הראשונה מזה עשרות בשנים שנמשכה השקאת הפרדסים עד חודש ינואר. עכשיו מקווים שלא יהיה צורך בהשקאה נוספת.

המשכורות הכפולות

ז. שרף, הנציב לענייני המנגנון עוסק עכשיו בקביעת תקן לכל המשרדים.

הצעה בענין מבנה המשרדים נמצאת כבר בדיון בממשלה. אולם נראה, שאין זו הבעיה היחידה שתעסיק אותה בקרוב. מחלקת המנגנון שהיתה קיימת באוצר לא יכלה עד כה להתגבר על "מכת" המשכורות הכפולות. נתברר, למשל, כי כמה עובדים במחלקת הדייג של משרד החקלאות מקבלים משכורת גם מארגון הדייגים נוסף למשכורת שהם מקבלים מאוצר המדינה.

כמאה פועלים פוטרו בירושלים

כמאה פועים פוטרו במשך תיומים האחרונים מבתי מלאכה ותעשיה בירושלים. נוסף על כשלוש מאות פועלי בנין מוכטלים מחוסר חמרי גלם.

נודע, כי בית החרושת "בעלי ארצנר" ובית המלאכה למתכת "פרידמן" בגבעת שאול פיטרו כשבעים פועל אחר שאזל מלאי חומר הגלם שלהם. בית חרושת אחר לתעשיית ביסקוויטים עומד לבטל את עבודת המשמרת השניה של הפועלים מחוסר קמח.

טופיק טובי מראה כוחו בעברית

הסנסציה של הדיון בבעיית הנייר היה היום לפני הצהרים נאומו של טופיק טובי, הקומוניסט הערבי, שנאם זו הפעם הראשונה בעברית, שעוררה רגשי התפעלות אצל חברי הכנסת.

יו"ר הישיבה מר יוסף שפרינצק אף ציין אחר נאומו בחיוך: "כדאי היה כל הדיון בגלל נאומו של טופיק טובי שדיבר עברית שיכולה לשמש דוגמא להרבה חברי הכנסת".

טוב מראה עיניים

ציורים של פרות, דגים וכדומה, יהיו על נקודות המזון בפנקסי המזון החדשים, שיצאו בקרוב. ציורים אלה יקלו על התושבים האנאלפבתים להתמצא במספרי הנקודות השונות.

"שמשון ודלילה" אסור במצרים

ממשלת מצרים אסרה את הצגת הסרט "שמשון ודלילה", כיוון שהוא "אפולוגיה של חיי ישראל ועצמתה".

הצגת הסרט עמדה להתחיל היום בקאהיר ובאלכסנדריה.

נדחה הדיון במינוי תת־שרים

הדיון בשאלת מינוי סגני שרים, שעמד להתקיים היום בישיבת הממשלה, נדחה למועד אחר.

שר החקלאות מר לוביאניקר יודיע על החלטתו למנות את מר אפרתי, חבר הכנסת, לסגן שר החקלאות. אולם המינוי יתפרסם רשמית רק לאחר שהממשלה תגיש הצעת חוק לכנסת.

משורר סיני יתרגם את שלום עליכם

בנאומו בכינוס הסופרים היהודיים בוורוצלאב (ברסלאו), פולנית, הודיע המשורר הסיני גח־באו־טסיאו כי הוא מתכוון ללמוד אידיש, כדי שיוכל לתרגם את כתבי שלום עליכם לסינית. הוא הוסיף, כי כתבים אלה יתקבלו ברצון ע"י הנוער הסיני. יצירות שונות מאידיש כבר תורגמו בעתונות הספרותית הסינית.

הכנסת מוחה על זיון גרמניה – המזרחית והמערבית

בישיבה סוערת ורבת מתיחות שכבר מזמן לא היה כמוה בכנסת, אישרה המליאה ב־54 קולות של הקואליציה, הציונים הכלליים וחרות, נגד 18 קולות של מפ"ם ומק"י, את הצעת החלטה המגנה את זיונה של גרמניה המזרחית והמערבית כאחת. בהחלטה מובעת מחאה על זיונה של גרמניה ותוך כך פוי להודעת ישראל תובעת קבלת גרמניה. מחדש למשפחות השמים.

את הצעת ההחלטה של מרת התורץ והבטחון נימק לפני המליאה מר מאיר ארגוב, ואילו מר ריפטין ממפ"ם ומר וילנר ממק"י נימקו את הצעות המיעוט של סיעותיהם.

המודעה הדרושה

דירות

מכירה

אבידות

חדש ניתוח לתיקון קוצר הראיה

עד אחת מנפלאות הקידמה. מישהוא היה מאמין פעם שבעזרת ניתוח פשוט וקצר ניתן לתקן בעיות ראיה, להיפטר אחת ולתמיד מן הצורך להרכיב משקפיים או עדשות מגע, וגם לראות מצויין? ובכן זה קורה, ועכשיו גם פה בארץ.

רגע. בנקודה זו אתם אולי עוצרים בקריאתכם, מסתכלים שוב על העמוד ותוהים, האם קטע זה העוסק בניתוחי עיניים לא השתרבב בטעות לעמוד העוסק בעדשות מגע? כי מה בעצם לעדשות מגע ("עדשות מגע בינלאומיות", ו"המכונים האמריקנים לשיפור הראייה" אלו הם מכונים העוסקים בהתאמת עדשות מגע) — ולשיטות טיפול אשר כורחות למעשה את הענף אשר עליו עדשות המגע "יושבות"? כי הרי לאחר שתיקנתם את כושר הראיה בעזרת הניתוח אתם אומרים שלום למשקפיים ולעדשות המגע.

או למה אנו בכלל מעורבים בנושא?

הסיבה היא: פניות רבות מצד פציינטים שלנו אשר שמעו על הניתוח והתלהבו ממנו. בעצם זה לא מפתיע שהם פנו אלינו, מכונים העוסקים בהתאמת עדשות מגע. זה לא מפתיע, משום שהפציינטים שלנו רואים אותנו לא רק כמתאימי עדשות המגע שלהם, אלא כמי שעוסקים במכלול הרחב של שיפור כושר הראייה שלהם. ואם במסגרת נושא זה של שיפור הראייה מתחוללים בשוק חידושים, הם רוצים שאנו עם כל האמון המקצועי והאישי שהם רוחשים לנו – דווקא אנו — נספק להם חידושים אלו.

כדי לענות על השאלות הרבות אנו מגישים לכם בזאת מידע בנושא:

מהו קוצר ראייה?

קוצר ראייה הקרוי "מיופיה" מבטא מצב בו העין מצליחה להתמקד (כלומר לראות היטב) על עצמים קרובים, אך איננה מצליחה להתמקד על עצמים מרוחקים, וכתוצאה מכך הם נראים מעורפלים ובלתי ברורים.

לגורם התורשתי יש השפעה ניכרת על הופעת קוצר הראייה, אולם לפי השקפה אחרת התקדמות קוצר הראייה מושפעת ישירות מעצם פעולת המיקוד הממושכת בזמן קריאה או עיסוק מקרוב. קוצר הראייה מתפתח בד"כ בקצב מהיר יותר בשנות העשרה, ומתייצב סביב תחילת שנות העשרים.

השיבוש הספציפי של קוצר הראיית נובע מכך שאותו חלק של העין הנקרא קרנית מקבל צורה מקומרת, ובנוסף לכך גם העין מוארכת. שינויי צורה אלו הם הגורמים להופעת קוצר הראייה.

כיצד ניתן לתקן קוצר ראייה?

משקפיים

אלו קיימים כבר כמה מאות שנים, עוד מימי הרנסנס, אך הם אינם פותרים את בעיית קוצר הראייה באופן מושלם. בנוסף להפרעה האסתטית במראה והחיצוני שהם גורמים, ובנוסף להיותם מגושמים, בלתי נוחים ושבירים, הם עדיין אינם מאפשרים שיקום מלא של כושר הראייה.

עד כמה אני אוכל לראות טוב יותר אחרי הניתוח?

עדשות מגע

אלו פותחו בזמן מלחמת העולם ה־II. עדשות המגע הקשות הופיעו לראשונה בשוק בשנות ה־50. לעומת המשקפיים כמובן שהן היו שיפור, אך התאמתן וההסתגלות אליהן היו קשות וממושכות, וכן נוכחותן בעיין לא היתה תמיד נעימה.

עדשות המגע הרכות שהופיעו בראשית שנות ה־70 היוו צעד נוסף קדימה, כאשר התאמתן וההסתגלות אליהן הפכו למהירות, ונוכחותן בעיין אף היא נעימה בהרבה בהשוואה לעדשות המגע הקשות.

אך עם זאת עדיין אתה נוקק לאביזר לצורך תיקון הראייה, והזדקקות לאביזר דורשת חלות בחפץ: טיפול בו, תשומת לב הרבה שלא ילך לאיבוד, וכו', לכן עדשות המגע מעניקות בהשוואה למשקפיים — עדיין אינן מספקות את השחרור המוחלט.

צעד נוסף לקראת השחרור המוחלט חל עם המצאת עדשות המגע הקבועות — המאפשרות ביתר קלות את מעבר החמצן לעין, ולכן ניתן להרכיבן הרכבה רצופה ללא הסרתן (כולל גם בזמן השינה), לפירקי זמן משתנים בהתאם לכל פציינט ופציינט.

אבל אתה עדיין נזקק לאביזר!

כמו־כן קיים אחוז קטן של אנשים אשר אינם יכולים, מסיבות אופטיות או אלרגיות להרכיב עדשות מגע בכלל.

ניתוח לשיפור הראייה — השחרור המוחלט

זהו שלב מתוחכם ומתקדם, ולמעשה המסכם כי באמצעותו הראייה היעילה מתאפשרת ללא תיקון אופטי. הניתוחים לתיקון כושר הראייה נקראים בשם הכללי "מיקרוכירורגיה של הקרנית" היות והם מבוצעים בה. הקרנית הינה השכבה השקופה הקדמית של העין, ויחד עם עדשת העין קובעת את כושר מיקוד העין ("מיקוד" — הכושר לראות ברור למרחקים שונים).

ה"מיקרוכירורגיה של הקרנית" זו שיטה מתוחכמת מאד, הדורשת מיומנות רבה, ומבוצעת תחת מיקרוסקופ. הניתוח הספציפי המתקן קוצר ראייה נקרא "קירטוטומיה רדיאלית", ובו מבוצעים 8-16 חתכים רדיאליים זעירים ועדינים בקרנית במקומות מוגדרים. החתכים זעירים ועדינים אלו, אשר אינם חודרים מעבר לקרנית יוצרים צורה הדומה לחישורי גלגל, ויוצאים מחוץ לחלק המרכזי של הקרנית הנקרא ה"איזור האופטי", שקוטרו כ־2.5 מ"מ (ושמאחוריו מצוי האישון) הדרכו מתבצעת פעולת הראייה.

שיטת פיודורוב

שיטת ה"קירקטוטומיה הרדיאלית" אותה תיארנו זה עתה ידועה גם בשם "שיטת פיודורוב", ע"ש רופא העיניים הרוסי אשר פיתח אותה. לאחר ניסויים בבעלי חיים החל בניתוחים בבני אדם ב־1973.

שיטת הקירקטוטומיה הרדיאלית" הוכנסה לארה"ב לפני כשש שנים ומאז קיבלה תנופה עצומה ושוכללה, הן מבחינת שיטות ניתוח והמכשירים המיקרוסקופיים, והן מבחינת הדיוק המושג.

קיים מחקר מעמיק בנושא זה בארה"ב, הניזון באופן שוטף מדיווחי מרכזים ידועים, ותוצאותיו מיושמות באופן מיידי ע"י אותם מנתחים ברחבי העולם המעדכנים עצמם באופן קבוע. עד כה בוצעו כבר עשרות אלפי ניתוחים בארה"ב, והשנה צפויים למעלה ממאה אלף.

גם בישראל מקבלת שיטה זו תנופה רצינית. החלו ליישמה בארץ לפני כשנתיים, והיא בוצעה ע"י מספר מצומצם של מנתחים מומחים, בלמעלה מאלף ניתוחים, באותה רמת הצלחה כמו בארה"ב. (אותם מנתחים עומדים בקשר הדוק עם המרכז הגדול בארה"ב, כמו כל שאר עמיתיהם המתעדכנים ברחבי העולם).

כמה זמן דרוש לביצוע הניתוח?

מיון קפדני והכנות מתאימות לקראת הניתוח הן מרכיב מכריע בהצלחתו, ולכן הבדיקות והמדידות הן יסודיות ומקיפות. בדיקות אלו כוללות מדידת כל הפרמטרים של העין, וכמובן שאינן מכאיבות כלל. אם לאחר בדיקות אלו מחליטים כי המועמד אכן מתאים לניתוח, קובעים לו מועד לניתוח.

הניתוח עצמו נעשה בהרדמה מקומית, בעזרת טיפות הרדמה בלבד (לא באמצעות זריקה), והוא אורך בין 15 ל־30 דקות עבור כל עין, התחושה נשארת על העין למשך כיממה אחת, ובתום אותה יממה המטופל עובר בדיקה בה ניתן בדרך כלל מייד להבחין בשיפור הניכר שחל בכושר הראיה של המנותח. העיין נשארת רגישה משך כמה ימים נוספים אולם לקראת סוף השבוע הראשון לאחר הניתוח ההחלמה היא כבר ניכרת.

אין מנתחים שתי עיניים בעת ובעונה אחת. הניתוח השני נעשה בדרך כלל לאחר שהעיין הראשונה כבר מיוצבת.

האם קיימים סיבוכים?

כידוע, לאנשים שונים יש יכולת החלמה שונה והיו מקרים מסויימים אשר בהם בגלל השוני בהחלמת הקרנית, התוצאה לא היתה מושלמת ונשאר קוצר ראייה זעיר במידה זו או אחרת. אולם אף במקרים אלה השיפור החלקי איפשר למטופל להרכיב משקפיים חלשים יותר מאשר לפני הניתוח ומצבו השתפר במידה ניכרת.

בקוצר ראייה רגיל במקרים ספורים יש צורך בניתוח משלים, וניתוח זה נועד לשקם את קוצר הראייה באופן מושלם.

דלקת קלה מופיעה במקרים מסוימים אך ניתן לטפל בה בעזרת טיפות עיניים. יש מטופלים המתלוננים על בוהק בעיניים הדומה לבוהק אשר נגרם על ידי עדשות המגע קשות. תחושה זו נעלמת בדרך כלל עם הזמן.

כמה זמן נמשך התיקון של קוצר הראייה בעקבות הניתוח?

עם סיום תקופת ההחלמה הקצרה הקרנית מקבלת צורה אחרת. צורה זו, הינה לצמיתות. אולם בתקופת ההחלמה, אשר עשויה להימשך כ־3 חדשים עלולים לחול שינויים קלים בצורת הקרנית, ומכאן החשיבות של הטיפול המקומי בעזרת טיפות עיניים ושל ההשגחה הרפואית שלאחר הניתוח בפרק זמן זה.

המידע המובא כאן עשוי לסייע לכם בהבנת הנושא. אולם ההחלטה הסופית תתבסס רק לאחר בדיקה אישית שתערך ע"י רופאי עיניים — מנתחים.

לקבלת מידע נוסף ולהפנייה נא לפנות לסניפי "עדשות מגע בינלאומיות" ו"המכונים האמריקנים לשיפור הראייה, על־פי הכתובות ומספרי הטלפונים המפורטים בשולי המודעה המופיעה למטה.

מקולקצית 1986
מודן
בחרי לך
קו צעיר, ספורטיבי וא
מביאה לך את האופנה האחרונה בעולם. תיקים
צעיר ועליז, ספורטיבי ואלגנטי כאחד. ליום לערב,
בילוי או טיול, עם תיק של מודן המלתחה
מושלמת.
חידוש ישראלי, אחריות לשנה על כל התיקים,
חברה גדולה ואמינה כמו מודן יכולה
לך.
עד היום לאחד מהמשווקים המורשים של
את באופנה
חדש ומהפכני
אחריות לשנה
על כל התיקים
להשיג ברשתות
השיווק ובחנויות המובחרות.
מודן תיק עם גב חזק
רח' קיבוץ גלויות 45 ת"א. ת.ד. 0949
טל' 03-820421, 833156